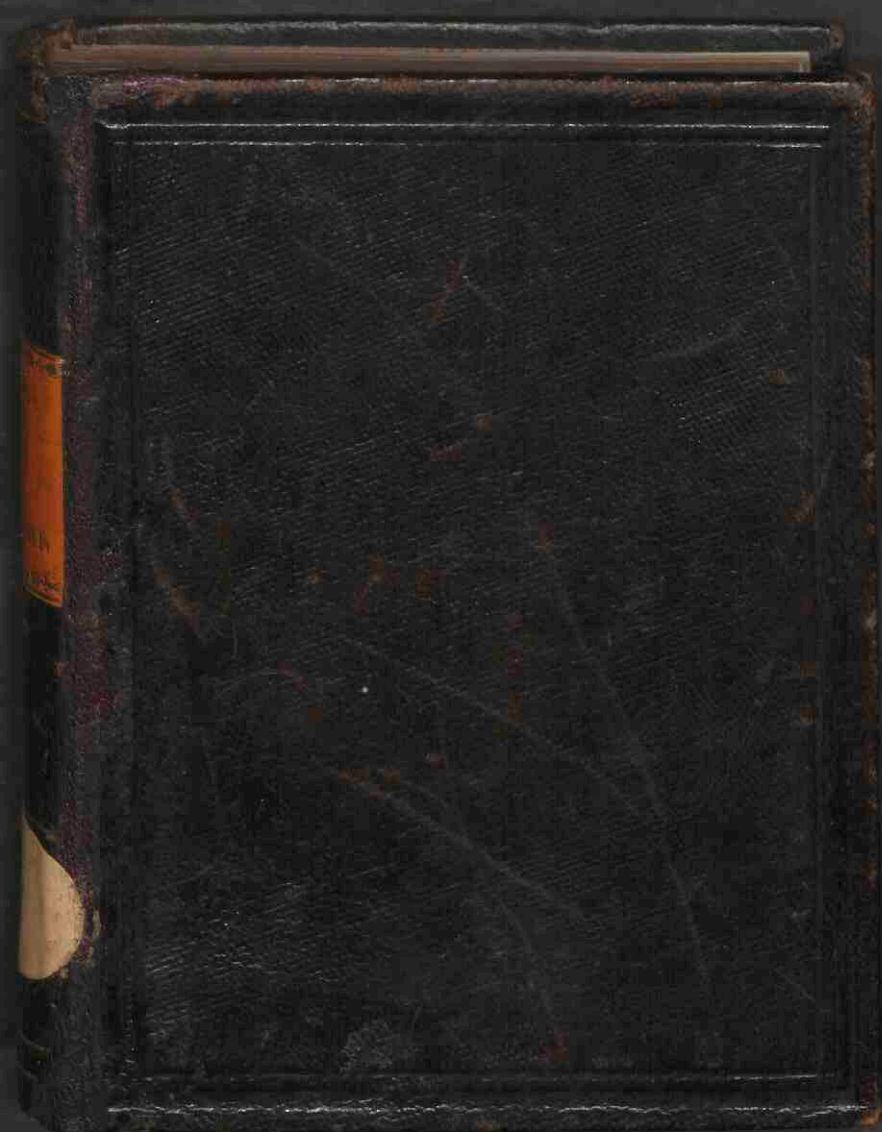

Boec vander edelre doget der verduldicheit, en andere tractaten.

<https://hdl.handle.net/1874/338693>

Aevum medium
Scriptores ecclesiast.

N° 502

Handwritten: 502
Hs.
5 L 1

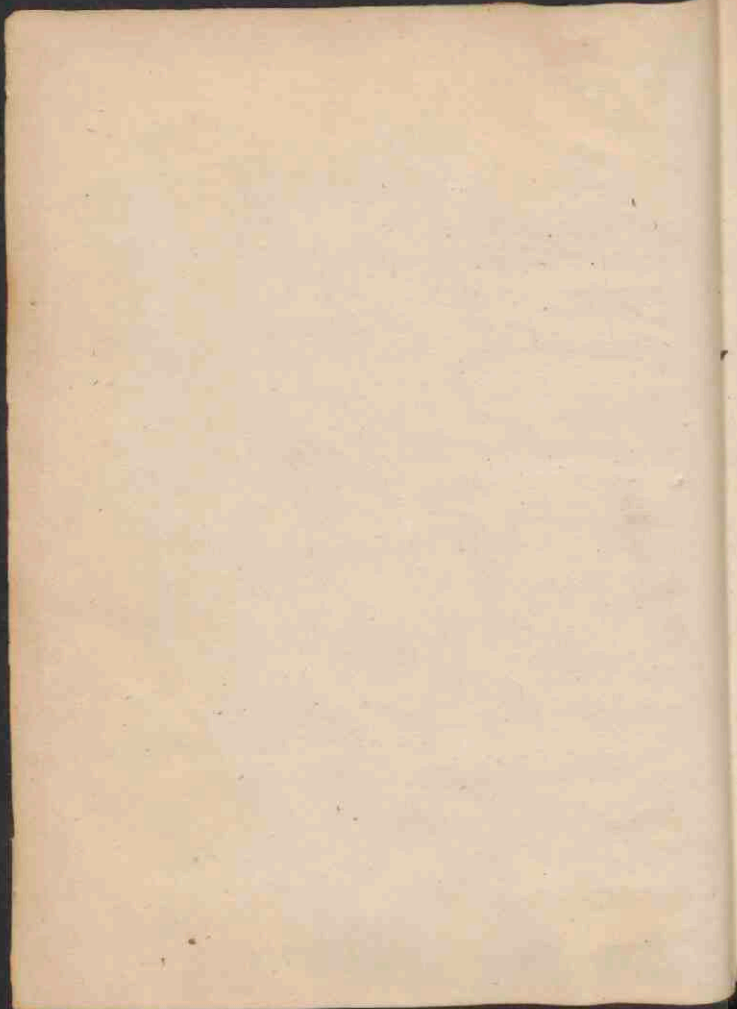
/k 1026 (Ecl. 502.) Charta. 12°. 15^l ff. Saec. XV.

Boec vander edelre doget der verduldicheit, en andere tractaten.

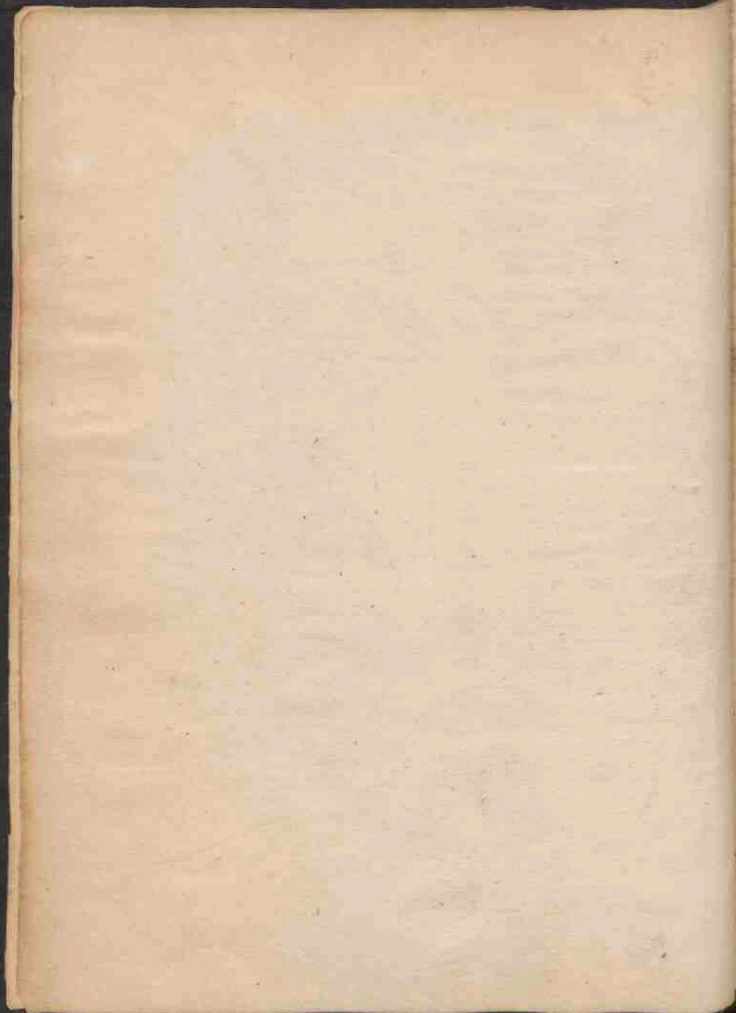
Fol. 1a. Hier beghint een boec vander edelre doget der verduldicheit genomen wtter scryft der hiliger leerres (sic). Fol. 2-6 mutila. Fol. 52a (in fine cap. XII) ... want ghi sult daer enen saligen wissel voer hebben. Fol. 53a. Sancte angustinus secht Als die mensche op hem alsoe grote sonden niet en heuet datmen hem te banne doen mochte die en sal hem niet onttrecken vander daghelicischer medecine, dat is van ons heren licham te ontfangen etc. Fol. 125a (in fine)... onuerduldich was in sijnen lyden ende tegenspoet. Fol. 126a. Hier beghinnen sommige punten vten iersten sermoen des hiligen bisscops Cesarus hoe datmen inden cloester leuen sal (en andere wittreksels). Fol. 138a (met een andere hand:) Dit secht een monic wtter ewangelium Die Hierden spraken onderlinghe laet ons gaen toe betlehem etc.

Uit de bibliotheek van J. H. E. van der Zandt, pred. te Diepenveen (Catal. van boeken verkocht door M. Nijhoff te 's Gravenh. in 1881 N° 2078).

15
17
18
1740

1026

soe sullen wy alle tyde en druck
cleyne achten **W**ant wy syn
lyden groet achtet en swaer-
roeghet van bynen of van buce
en daer of heft comer in sy herte
die mensche en can noch en mach
met vrikke lyden **O**ec mede die
gene dies liever met en hadde
dan eet of symptetike myn
dan meer die mensche is noch
omrecht al en weet hi des selue
met **W**ant hi leuet noch hem
selue en is noch een beghinen
de mensche in ghestelicken
stace **E**n hi is noch syns selues
onghestorue al hadde hi oec
menich waer of gescheyden
gheweest of ghestelic habijt
gedragen **A**zic ghine dinghe

genoech want het is noch
 bute buckes **M**er het is noet
 dat een mensche hem seluen
 pme te drucken vā gronde
 syng herte en werpe hem selue
 onder den vryen wille godes
 en oec onder alle ander mensche
 daer hi by is en mede leuet al
 soe dat die mensche van hem
 selue niet en voele ouermits
 vertyen en ghen willens wat
 wat mensche hem selue alre
 meest verwerpet en he seluen
 drucket in nederheit en hem
 selue voer niet en achtet en oec
 van nyemant
 te roefen Die
 alre weerdig
 oetmoedig
 roestet uoe

myt synē gauē die den menschen
drift en leydet dach en nacht tot
allen gueden dinghe Dit is noch
tan al cleyne **M**er het is dusent
roerue meerre en gode bequamer
dat een mensche vry willichlike
lyden can of lyden mach sonder
enich veranroerde en ontschul
dinghe **W**āneer hem enich ander
mensche bedrucket of vsmact
omveerdelic of myt onrechte
hem omroste beyaghet en hi des
dan ghelyc te rosten en te vrede
can staen van byne en vā bute
sonder enich en in alle syne synen
ant **v**erlyue alsoe dat hem
enich toerne noch
dat hem op
hewege noch
an synen
rede synen

herte **D**ie aldus is die hest die
 natuerlike myne syns selues ver
 wonen en is gode een costelic vat
 en is syn vrent **W**ant in is die
 alleen ware vrede hest stedelic
 en dien weynich ander mensche
 hebben tot desen vrede te verky
 ghe sulle alle ghestelike mensche
 haesten **E**n daer om secht onse
 heue here **S**ahich synt die vreed
 saminge want sie sulle kyndere
 godes heten **H**oert dan woert
 myn alre heeste kyndere dat ic
 seggen sal **A**lsoe langhe als emich
 mensche noch dese onghestorue
 heit in hem voelt alsoe dat he
 duncket datmen hem anrecht
 doet of oec da
 roys alsoe
 toe soe en
 godes me

waerheit noch hi en heuet des
met geuoelt als hem orber was
Wat een mensche die geleit en
geleert is vanden gheeste godes
die en can noch en wil ghyen
dinc wreken noch vancwoerde
al watmen syn psen doet of
doen mach **W**ant hi beueeltet
al gode tijt rustigher herte dat
hem toe come mach aler die en
wollen noch en conen die houwer
dighe mensche noch die onghie
storue mēsche met hore of weten
daer ome bliue sie sonder rechte
godlicken vrede en in hore ghebre
ken en worde gepaget vā hore
passien nae dat sie he beregene
en mē n **A**ldus soe en come
me als hem
hem versmaet
in rechter ghe

4
latenheit onder gode en onder
den mensche daer hi by is die
cracht van gode wat hi eysehen
daer. En daer ghyf hem god son
der vtrecken. Want een ontfon
ken gront der gelatenheit
settet enen mensche boue alle
hemelen in die atre hoechste
vriheit die god selue mach geue
En sie maket den mensche va
bynen in syne ghyeste alsoe enich
en alsoe vry in syne sympele
bloete onfichte myt gode als
god in hem selue vry is. Ende
hoe dus dan ghy mensche meer
verheue wort van gode of va
den mensche hoe hi van hem
selue myn voel
god meer ghy
hem selue e

En hier ōrae is die gelatene oec
modige verduldighe mensche
alre seluers onder alle mensche
Die willich is grote dinghe te
doene hi is oec willich grote
dinghen te lyden Mer dogen
en lyden is ghelatenheit is
edele en gode heuer en onsen
ghiest genoechtlicher dan grote
werke te doene inder seluer
ghelatenheit Wantet is der
natuerē meer conuariae En
hier ōme wort die ghest des
mensche meer vhoget en die
natuerē meer ghedrucket in
lyde en in versmaetheit dan
in grote werke in ghelicker
inime En aldus wort die
will... den verduldighe
... hste vrucht
... lust nae
... noelen met

nader natuerē wāt natuerē
 bliuet altoes natuerē nae hore
 natuerliken wesen. **Daf ander**

Die rechte waerheit **capitel**

salmen altoes mit myddel
 setten als dat alre schoenste
 dinc dat in volbrengē of
 wt spreken mach secht hugo
 die hitige leerre. **M**er en wilt
 nochant niemant dwaeslike
 ordelen siestu dat sie menich
 mensche verwerpet en daer
 voer versacht is mer du die
 een gheestelic mensche wilt
 wesen en daer toe begeerste
 te come en daer nae te leuen.

Daer omme vlyestu die waer
 heit alstu vā dyne gebreken
 werdes berespēt mit rechten
 waerheit. **N**u sie hoer mit

waerheit hudee

enē dronche

dronckē men tot enē onreynē
mensche du leueste quaetliche
beter dy men secht tot enē logē
ner du liegeste alce diche niet
dit is die waerheit nochtant
die aldus leuē en moghē des
niet tydē en veruolghē die
rechte waerheit in den genē
die sie hem secht. **N**u hoert
hoe my ter tyt die logene greec
en ghepresen wort. **S**eggheet
cottenebose mensche du byste
guede lude en eerber volck
myt rechte salmen verenen
pysen te hant worden sie
blyde en gunstich den genen
die hē die toe secht en evē die
logene inden genē die hem
die toe spreken. **D**at beghyt
te gae. **T**etter waerheit is
myt die syns selues
des voert gae

een myshaghe der beteringe
 want ten lustet gheene mens-
 chen te verwandele dan dat
 hem myshaget en wanttet
 ene yeghelecke mensche noet
 is dat hi hem verwandele
 vande quade totten gueden
 daer omme sal hi hem selue altoes
 myshagen. In alle arbeyt die
 du omme dyne salicheit doetste
 en is gheene medecyne alsoe
 orberlic dymre siele als dattu
 dy selue altoes myshages en
 dy selue verstaetste soe wie
 dan dy dat selue doet dattu
 dy selue doetste of dattu doen
 soldes myt rechte op dattu
 salich mochtet werdes dat is
 dyn hulper. Hier omme alre heff-
 die dicke bedrucken merden

myt hyden myt passie myt
toerne en onthoudsamheit wilstu
dine seericheit sachte voert
ic meene dattu segge salste ya
hier op soe vrage ic voert oft
wilstu dyn hyden sachte tichte
dan ewelic **D**u sprekeste ic
beghere ewighe verlichtnisse
hier op soe antwoerde ic soe
begeret god die een ewich
plaester is alre seericheit **W**
daer dine hest hi dy gellegen
en slaet dy seer dicke op dat
tu hem ten lesten myt alle dyn
herte hem begere salste **I**n
dien dingē bistu allene recht
ueerdich ic dattu bekenes dat
tu myt rechte den ewighen
doet schuldich biste dine dyn
ind' wille en dattu dat oec

myt herte en myt monde
 belies **S**eggestu dattu recht
 ueerdich biste soe bistu logen
 achtich en du salste verordelt
 werden vande here der recht
 ueerdicheit **H**ier omme segge
 dattu een sondich gebreke
 mensche biste op dattu alsoe
 moghes ouerdrage mytten
 here der waerheit die dy dan
 verlossen sal **H**ier omme alre
 heffte soe gheuet v myt alre
 guedertierenheit totte genen
 die v omrecht en lyster doen
 of hebbē gedaen en gaet hem
 toe mote myt dienste en myt
 gonsse boue andere mensche
Merden gene die du hebste
 verdoemt of omrecht gedaen
 daer bughet v voer myt alre

oetmoedicheit en snermiten en
bidde omme vergiffnisse **W**at
die slouterlyste const die wesen
mach is datmen myt guet
quaet vernynet **C**ontrair
moet men myt contrarie ver
bynen **D**ie bekent dat hi
weert en is en snode die oefne
alle verworpenheit die hem
ander lude doen als syns selue
ordel myt voste en myt oetmo
edicheit **D**ie enige const deser
werlt leue wil die leet die
const myt groet arbeyt ende
vercrighet sie alsoe ten lesten
Aldus is oec myt **W**at wil
stu god vercrighen en die
doechden tot dyne loue wo
omme versmaecte danen ver
werpste die const ende den

arbeyt daer men god mede ver
 crighet en die doechden mede
 wintet dat is dattu guet doet
 ste den ghenē die by quaet doen
Euter ganc watter verguoderni
 ge of wte cloester daer du biste
 in ghegauen of doet die dinge
 daer du ome inde cloester biste
 gecome dat is toe lyden en te
 sopen en alle mensche onder
 danck toe syn in guede dinge
En guet voer quaet te doen en
 ander lude gebreke myt mede
 lyden an te siene **I**st alsoe suete
 datmen secht en hoert dat een
 mensche guet en recueerdich
 is **A**lsoe dat oec die gene die
 quaet synt en met guet en
 willen syn hem daer of vbllyde
Ist datmen sie guet secht of

rekenet hoe vele te meer yst
suetter dat een mensche inder
waerheit guet en zeter dicit
is **Doerwaer** het is alte voele
suetter guet te wesen dat te
leggen datmen guet is **En**
yst alsoe bitter en swaer dat
men secht dat een mensche
quaet is yae alsoe bitter dat
die gene die hem verblyde
als sie quaet gedaen hebben
en synt vrolic inder quae
sten dinghe nochtant dat
met horen en moghen hoe
vele quader yst quaet te syn
inder waerheit **Doerwaer**
het is alte vele leliker ende
quader **Hier** omme en is die
hele eens rechte guede mensche
tuummermeer alsoe seker dan
als sie weder stoet hest men

sal alcos merke wat dat in
 diene moet geschiet vā ander
 lude werke met wat sie doen
 guet of gguet mer wattu
 van hore werke gebruckeste
 enber tot dymre baten of tot
 dymē scade Dan soe doe ghi
 urve baete van alle werken
 die ander lude doen yst dattu
 met myt ghyten tot hem ge
 cogen en weerdē hem te gonne
 dat met geoerlost en is **O**f
 dattu myt ghyne quade dat
 sie di doen mogen wordē of
 gecogen van hoerre mynen
 want dan soe myneste sonder
 loen en is ghyen grotes loen
 weerdich dat wy vrede en
 myne hebbe mytte gene die
 ons myne en die vrede myt

ons begerē ajer hee is groet loen
weerdich dat wy vrede ende
myne hebben toete gene die
die vrede en ons haten ende
die ons dicke onroste beïagen en
die myt ons ghyne vrede en will
hebben Soe wat di op ualt va
buce dat en sal dy niet hinderē
mder toe comender eyt yst dat
dyn herte niet belast en wort
myt toerne of myt droefheit
en toe toerne getogen wort

Als yemanc quaet van dy
secht yst soe niet mder ro
heit soe en yst dy niet scadelic
mer den gene niet van di secht
Of yemanc seide dat golt drecht
waer wat scadet dat den gold
mer yst waer dat quaet daer
van dy secht soe wordestu gele
waertu betere en seouwe salste

en hier of en sal hem ghen rogh
 mensche bilty vercoerne Die
 gene die guede dringe in dy pypst
 coc waer baten come dy dat ge
 ruchte dattu alre best selue be
 kernes Voerwaer daer en is dy
 ghene bace in Dat selue dattu
 begeerste dat dy god doe dat is
 guedertierenheit dese selue gue
 bertierenheit betypse alle mensche
 die by dy synt waer bespoetsta
 den gene die blyne en hie synt
 van passien Dencke of allen
 mensche die by dy synt gemoeyt
 worden nyp coerne waer stonde
 dy te doene soldestu oec niet
 verstuert worde coc passien of
 coc coerne Voerwaer neen waer
 ome wordes du dan passioniert
 en coermich en onuerduldich
 waermeer ene vande genen dy

by dy is op dy passioniert wort
myt coerne en onuerduldicheit
Du biste van godes weghen hem
toe gheue op die tyt medecyne
der verdrachtycheit en ghesene
weder coerne **H**oe mach men
die ene raserye mytter ander
raserye gesont te maken **D**u
biste machschien gestuert wat
ic verstuert en onuerduldich
byn hoe moghste die verstuert
biste my berespen myt gueder
consciencie die oec verstuert
byn **O** grote blyuicheit en scand
die ene lane begecket die ander
want hy hyndet **D**ie teghen
heiden of weder stote deses leuens
en maken der niet onsalich
mer sie openbaren dat wy onghy
ualtich synt en behouen godes
genade die te dragen ende te

hyden myt verduldicheit **Wes**
 daer omē alsoe tot alle mensche
 als die ewige god tot dy heft ge
 weest **Denc** hoe dadich dy god
 heeft geweest en geleden ende
 verbedet en genyne op dattu
 dy ten lesten mogeste beteren
 alsoe hyde du oec ander liude
 en mynet sie op dattu myt dyne
 hydzaamheit se soe verbeteren
 mogeste **Sich** hoe dy god castret
 wanneer du dy selue geues bute
 gode totten creatueve ouermyts
 genoegte enger creatueren
 die gescrepen sijn **God** doet
 alleens mit dy als een moder
 doet horen kynde die hoers kynde
 kens armen bynt mytte swech
 teken doet byme die ander
 doecken op dattet sijn armen

met wt en recke of en werpe
buten der wege en sie niet en
vercouden en dat kynt niet en
verderue myt siecten. **W**aert
sake dattu soe neerstelike arbej
des omme duechden te vercrigen
en omme godes wille als menich
sot mensche arbejdet omme ydel
heit der werlt en omme weerlic
solaes men soldē dynnē sterfōad
vieren en ezē gethe eens marke
laers dach. **V**oer omme wilstu
desen oft die ysoen daer du
mede omme gaecste van dynre
mynen of vā dynre gonst
schenden. **D**u seggeste machsche
wanē hi vol gebreke is. **O**blynt
heit en boesheit des menscheke
herte. **S**ich alsoe sal dy god myt
wac maken du wt metes myt
dier maken salstu weder gemete

wederen ajer hoer nochtant
 wt dynē monde hebbestu dy
 seluē geordelt dattu alsoe niet
 doen en salste. **E**st dattu vra
 ges einger moder waer omē
 sie hoer kynt verstaet en niet
 en achtet en sie secht wanttet
 siec is en cran en ongeualtich
 soe vraget hoer weder of sie
 des getiches wil dat hoer kynt
 hoer dat selue doe als sie den
 kynde doet of doen wil. **S**oe
 segge weder du hatest en ver
 weerpste dyu kynt nipt ene
 onrechtelike sake. **Z**iet alre
 hefte mensche soe doe oec nipt
 dyn euen kersten mensche.
Wāneer du sekerlike wetes
 dat dese mensche of die psoen
 is in sonde en in nysdaet soe

bistu schuldich omme hem te screye
en drolich te wesen **W**at die
sucte here heuet alsoe op dy
gedaen en heft dyne sonden
bescreyt **W**aer omme bespote sta
emghen mensche die du beken
nes dat in last en in passien
is mit dattu nyemant weder hater
of op hem dy vercoernes die dy
mysdoet en bedrucket soe moge
stu vrede hebbe en anders niet
Eemich mensche lopet te romme
of toe iherusalem omme oflaet
te halen mer sie lopen nochtant
in der werelt **M**er bliue du in
die vergaderinge en lope tot
hys samheit dat is vele verdien
licker en orbekker want dat
is een beuert bute der werelt
te doen **E**en medecyne alre

der sijnmaechheit en alles volcomen
 is daer men niet en achtet dat
 hem misdaden of misdacht is
 en dat hem een mensche gelij-
 cke niet alre herte tot god
 kiert yst dat een mensche niet
 begeerte niet dese tuchtelike
 dinghe hi wort daer of gepunt
 het sy hem lief of leet niet angste
 of niet rouwen **W**anneer sie
 te niete gaen of als sie hem ge-
 nomen werden **D**ie niet ver-
 ganchy en niet wat hest
 hi daer hem enich mensche in
 scaden mach **E**n hier omme is
 hi vaste en stolt **W**ant hi die
 verganchike dinghe en oec die
 ewighe dinghen niet als sie
 te nymme sint en niet meer
En daer omme hest hi brede al

suedestu of al dyn haer op dyn
hoest en solde dy niet we doen
Ten ware dattu toegeste die hare
mytte wortelen **A**ldus soe en
doen dy die dingen niet we
die men dy nemet daer die myt
myne ge wortelt synt in dyre
fielen en hoe sie een mensche
lieuer heft hoe sie meer zoutwe
maken **D**u biste machschien
bedrucket en verstuert op ye
man en claghest ouer hem
dat hi dy quade en scandehke
woerde heft toe ghesproken
of boeslic en houerdene heft
hi dy geantwoerdet of toerulik
dattu niet verdient en hebste
En hier of hebste tyden ende
verdriet in dy selue **H**ier doet
stu wel in want du tyde daer

rome hebste dat hy dy tyden
 gedaen hest en hem ontgaen
 hest en gode vercoernt hest
Mer hebstu tyde vā dy selue
 en yst dy swaer en onuerdrach
 he soe yst dyn schule **W**ant hy
 en mochte dy ghyen hylgedinc
 toe gesecht hebben of alsoe hyllich
 he grantwoerdet hebbe dat
 dy orberlicher hadde mogen
 wesen yst dattu dat wel nemers
 en wel gebrukes **W**ant hec
 sy quaet of guet dat dy yemāt
 doet of toe secht in quade ofte
 in guede mode dat sal dy alsoe
 te baten of te senden comen
 alstu dat tydes dy antrecheeste
 En alle quaet dat dy yemant
 an doet en sendet dy niet
 yst dattu wylste **M**er den genē

diet dy doet yst dattu verdul
dich bliues. **H**ier omme salstu met
tyden hebbe mytten gene die
dy mytsoet en met mytten
selue want dy come tot ver
diensche ander lude quaetheit
constu daer wel gebruke. **H**ier
of secht seer pauwel wy weten
dat den gene die gode mynne
alle dinge ten orber come en
tot verdienstē die met nae
horen werke mer nae horen
op sette hich synt. **M**er die gode
laten en die duechden die come
alle dinge tot quade. **H**ier oec
hore guede werke. **H**ier omme
soe claghe op dy selue die queth
ke die dingen gebrukes die
dy god toe sendet op dattu
daer in verdienē soldeste:

namestu dat wel want al
 syne die werke of die woerde
 inder waerheit quaet en omre
 che die dy gheschiet synt sie
 en wnen dy nochtant nyet
 quaet of scadelic wesen ten sy
 dattu sie quehke nemeste en
 daer omme onuerduldich wor
 deste **H**ier omme hoe du wilste
 dat god en oec die menschen
 hem teghen dy bewysen alstu
 hem mysdaen hebste en du
 tegen hem gesondicht hebste
 in wat manere dattet oec sy
 en hoe menich werwe alsoe
 datnich bewyse dy ander lude
 als sie tegen dy mysdoen hoe
 menichwerwe oft in wat
 manere dat geschiet **D**ie
 gene die tyden heft omme dat

verties eniger enlicher dingen
die toent daer in dat hy roez
dich is te roese dat hie verhesen
sal en onweerdich was te besiet
en te holdē Des gelickes du die
hem toerut van onrecht of
van scande die men hem doet
of die op hem vallen onuersien
Mit dier onuerduldicheit
openbaert hy dat hi dat roez
dich is. Want alsoe vele wold
hi gepresen en gerekent roese
hoe vele hi met en begheerde
onrecht te lyden en uyspriet
te syn **Want salomon secht**
Die berespinge bliet die is on
wys die toeten berespinge
striget die is een besietter sym
herte Du hebste licht zoutve
dat dy yemant versmaet en

voer niet rekent of verwer-
 pet. daer mede bewijst dat
 men dy versmaen en verwer-
 pen sal want waert dattu
 al sulc waerste die men vsmoen
 solde du en soldest ghyene ayt
 gehad hebben datmen dy ver-
 smaet of voer niet gerakent
 gielde. En voer waer nyemant
 en onefiet datmen hem versmaen
 en voer niet achten en sal dan
 die gene die niet vele en doecht
 en by nae niet roert en is
 hier of secht seneca aldus nye
 en quamstedu tot sachieit yst
 dat dy die lude gemeenlic niet
 bespot en hebbe. Siluanus secht
 nimmermeer soe en vermode
 ic my sachie te wesen dan als
 ic sie dat my die lude versmaen

en ond' die voete credē en' o'werp

Hier of secht die **Dat my cap**
hilige vader clymacus
die moeten dagely tyde groce
arbeyt en' druc die mye siele
en' mye liue inden hemel wulle
comen. **S**alich is die mensche
die dagely wort bedruet en'
versproken berespet en' benau
wet en' verwittinge tydet en'
scande en' verworpenheit ge
doget en' daer toe can swigen.
Dese sal geloent werde mytten
martelaers en' sal geset werde
mytten hilige engelen. **S**alich
is die mensche die hem alle
tyt weerdich kent te wesen
alre versmaechheit en' verwer
penheit. En' hier o'ne soe wie
van hem werpet en' vliet be

respingte en scande het sy myt
 rechte of myt onrechte dese
 mensche verwerpet sy ewige
 salicheit soe wie dat sie ontfaet
 myt drucke en myt zourve
 nochtan myt verduldicheit
 noch myt blyden mode die
 ontfaet daer omme vergiffte
 misse al synre sondē vā gode
En wie hem onschuldige en
 vele kyeuende woerde weder
 sprect als hi berespet wort
 vā synē gebreke **D**ie sal dat
 doerwarc wete dat hi siet
 is van hellscher siecte **M**en
 mach die ewige confusie onser
 sondē die ons nae deser tye
 nakende is met ontgaen
 wy en mote hier confusie
 daer voer tyden sy rechte of
 onrechte dat ons op comet

Het is grote confusie dat wy enig
dingen achten nae onser bekerin
ge dan alle die dinge die ons
helpen moge inder vze onser
doet **I**her onne sal een bekypert
mensche hem geue tot arbeide
der doechden tot druc en last
tot schande en verstaectheit
op dat wāneer hi olt is in den
diensse godes hem daer van
mach verblyden daer me hem
met hechte en mach onsesen
noch bringe tot onuerduldic
heit of weemodicheit **w**ant
wat een mensche leere in
synre ioncheit dat plechte hi
geerne te holden in synre ot
en wel te come in synre olt
heit **I**n dat beglyn onser be
keringe soe crige wy die
doechden inyt grote arbeide
lyden en druc en geweld en

als wy wat vorder comen
in ghestelike leue soe doe wy
doechden myt cleyne arbeyt
En hier omme soe geuet v daer
toe mit beglyyn soe mogestu
dy verbyden in dynre oltheit
van rosten dyns herte **A**lstu
dan ontfien hebste verstaet
heit en scande veruiccinge
of besceppinge van enigen
mensche het sy recht of onrecht
soe fraget al stille want het
is dan een tye des gerwyns
en der bate **M**er ander lude
last salstu hem helpē dragen
en oneschuldighē sie woer men
can omme vrede en myne te
holden **E**n mensche die begeert
te comē tot rechte roste ende
vrede en die haestet tot gode
te lopen en die ducht der ver

duldicheit te crygen en giest
hinc rye te werden die rekt
hem grote scande te hebbe als
in alle dage met vermaet ve
werpen en vernedert en wo
en ghen druc noch lyden en
hest of geuoelt of geslagen en
wort **A**l wort dy dicke hardi
suer te lyden en al valstu dicke
in droefheit en in rouwe soe
en mystroueste dy seluen niet
noch en worde niet altemale
onleerduldich en ontydsam
meer bliuet vaste staende en
volherde **W**ant god mach
meer dan du vermoedes ende
dijn hutch engel die dy te be
roven geset is die sal hem ver
antwoerde van dyre ver
drachlicheit en vandyne st
Dencke altoes dattet ghen

hilige dach en is enighe guede
 mensche hier op ter eerden noch
 syn vnc en is niet in deser werlt
 en ghestelic bekieret mensche
 die onuerduldich en toermich
 wort en van hem wapet duc
 en lyden berespinge en scande
 die hem god toe sene omme syne
 salicheit die en behouet ghyene
 diuel die hem becore ende tot
 sonde trecket want hi hem
 selue diuels genoech is en een
 verleyder v van doechden
 tot sonde en gebreke *Die v. ca.*

Die v. ca.
Dy hoert wat ons die *pitel*
 hilige vader ysaac leert
 van veruldicheit en hoe orber
 he dac sie is want hy secht al
 dus verdraget en lydet ontfanc
 verwoeringe en nederheit
 die dy opuallen myt gueden

bercyden wille op dattu tegen
den gene die hem die toe sprac
Desen wort omme die myne godes
ene doerne crone op syn houet
gedruet **D**oe wie onrecht lyde
can en hy dat wel mach wreke
en hy des niet en doet omme godes
wille **D**esen mensche ontfriet
grote troest van bynne en
blyscap omme dat onrecht dat
hy lydet omme die myne godes
en dat en can hem niet
nemen **D**oe wie onrechtelic
beschuldige lydet mye oet
moedicheit en verduldicheit
en mye sachten mode **D**ese is
tot volcomenheit gecome en
hi wort onsiellic gecert van
den hyligen engelen die by hem
sinc **E**nde yst dat hem een
mensche niet en geuet weder

stoet druc en tyde en vsmactheit
 verduldelic te dragen hy en
 sal nu mermeer rechte wysheit
 des ghestes van gode verkerpe
 En alstu sie hebste soe segge aldus
O here god ic dancke dy dattu
 my hebste gegene dese ere **E**n
 dattu my hebste weerdich gemaect
 te smaken tribulacie cranchheit
 versmaetheit en verdruckinge
 en dat ic byn een diel getroge
 worden den hilige die ouertropt
 desen roech tot dy synt gewan
 dert **O**nse heue here ordineret
 alsoe mytte gene die rechte lief
 hebben en die hy sonderlinghe
 tynne dat hi daer druc becoringe
 tyde en versmaetheit op laet
 come omme ander quade gebreke
 daer mede toe scrijven daer
 sie toe geneyget synt op dat sie
 mye den druc becormet werde

en alsoe mynre tyden bestraert
worden dat sie op ander gebre
ke luttel mogen dencke dien
sie doe solden hadden sie ghyet
tyden van buce dyt doet hi
oec daer sine dat hy sie daer
wys raede make en syne wille
leuen doen en coe hem vhen
myc gebede en hulpe begere
en dat sie bekennē dat sie tyde
ome gebreke die in hem sijn
al weten siet selue met **Ald**
heft die wysheit godes geoz
dnerc ome onse salicheit op
dat wy alcos sullen voer
godes doere ome hulpe in
allen tegenheyden die op hem
vallen moghe en alstu brodes
dat hi dy hore en helpe dattu
dan ontwaer wordes dyn
schemers hulpe en dat dyn

schepper noch leuet die dy ver
 lossen **A**ls druc en lyde op ons
 comet soe en cōne wy ons met
 heerstelic geue cotten gebede
 daer omme sulle wy altoes biddē
 en gode gedencke eer die beco
 ringe en druc comē en als sie
 comē en wy in droefheit sint
 dat ons god dan helpe en verlos
 se **V**erfinae dy seluen in alle
 omgengē en voer allen mensche
 en god sal dy verheffen en doen
 crone en eien **S**ant voer oet
 modicheit is daer wasset glorie
 en ere beneder dy selue ende
 ere sal dy vermanchuoldet wer
 den **A**lstu des niet en roetes
 lyden en druc omme godes wille
 synne seer costelic voer gode
 en gaen bouē offerhande en
 gebede **H**et is onmoegelic dat
 tu een mensche soldes wesen

en̄ du met smake en soldes be
naurunge en̄ druc. **D**it leue is
vol van crane en̄ beghint myt
screyen. **H**oe wy hier meer gebra
ken werden myt wederstuet
hoe wy meer inder ewichheit ge
sterket werde. **D**ie here slaet
alcoes die hi mynt tot hoerre
eroghew salichheit. **E**n̄ wie ver
duldic tyde en̄ druc ontfange
die set god haestelic te wreden.
Hier of secht seneca. **S**ien boec
en̄ is vast gemortelt ten sy dat
hi alre hande stroem van rouw
heft geleden. **V**erstu salich
wesen soe vermaet ten verste
den myt vermaet te wesen.
Dat onrecht dat ons die gene
die macht hebben doen. **D**at
sulle wy tyde myt blyde ansicht

en met allene verduldiche mer
 blidiche want ^{alre} ^{oer} sie dat me daer
 omme ghif sie doent ander werue
 hier of secht gerlacus Die ver
 duldicheit en die doget der ind
 samheit is alsoe vele weerdiger
 inden ogen godes als sie meer
 daster is en angestormt wort
 nye menigerhande weder stoet
 noch sie en hadde nye waerach
 tiche wortel in ons inder tyt
 des treden wort sie beroert
 tot onuerduldicheit inder tyt
 des strides **Dat seste capittel**

Sancte augustinus secht
 oec dat ghen mensche
 die hem tot gode wil gheuen
 en mach ontgaen weder stoet
 want hi secht aldus broders
 Ic heb v dicke gesecht dat een

bekyert mensche altoes veruol
ghinge lydet **D**ese werelt is
altoes in boesheit geset. **O**nse
viant regnert in inder werelt
Want wat is nu op eertrike
ten veruolget ons **W**y veruol
dere ons **S**icke dat ons die
lude bedrucke en veruolgen
Niet wille wy gode diene on
olders begynnen ons te ver
uolgen ende alle die ghene die
ons ongethe synt hateren ons
Oec ons eyghe lichaem veruol
get ons **H**st dat wy wat meer
eten dan wy verduere commu
fiet die bekichheit des vleysche
veruolget ons **W**oer dat ic
my kyere ic vynde veruolget
ge **S**permanc en waene dat
marthe te hyden **A**lleene

daer wy in doere gnen ons
 met en verheffen **H**ier of secht
 paulus **O**p dat wy die veel
 heit des schouwens met en
 verheffe soe is wy die prekel
 des vleysches ghegeue die
 wy halstaget **H**ier of secht
 see **h**erom **W**anneer die
 saheteit des mensche beghyt
 te genake soe naket oec die
 tribulacie en becoringe **H**ier
 op secht salamon **k**ynt wā
 neer du die kyerste totten
 gebede en totten dienste
 gods soe bereyde d'ynne siele
 wt hyden en tot becoringe
Hier op secht **J**ob des mens
 chen leue en is op ter eerde met
 dan becoringe ende hyden

Ende op een ander stede Die
mensche die geboren is vande
rouwe roere toe hant veruullet
myt vele yammers en en bliuet
niemmer in ene staete en
Hier of secht lucas mit werc den
apostole wy mogen alle myt
grote en myt menighe drucke
en myt tyden en myt voele
tribulacie mit rike godes guet
Gregorius secht Die bose ghest
lat of te becoren die gene die
hi kent dat hem myt rechte
we horen want wat wil hi
dien becoren of moeyen die
sine wille doen Augustinus
secht hi en wort niet lichtelic
gestricket vande viant die
alwes onledich is in ene guet
oefninge **G**od sal dy in allen
tyden by staen yst dat dy n

herte met en wort vā hem
 berscheyden **I**her of secht
 onse lieue here mit ewangeli
In uwer verduldicheit suldy
 uwe siele besitte **G**regorius
 secht wy moghe martelaers
 werden sonder froert yst dat
 wy waerachtelic verduldich
 holde in onse tyde **D**es mensche
 lere en wyshheit machme be
 kenen ouer myns synre ver
 duldicheit **W**ant alsoe vele
 te myn is een mensche geleert
 en wyns hoe hi myn verduldich
 is in synē tyden **G**od onse here
 is mytte mensche die in tyden
 is want hi secht doer dauid
Ic byn myt hem in druc en
 in tyden ic sal en verlossen
 en glorificieren en ic sal
 hera toene myn heil **I**her of

secht paulus God is getrouwe
die niet geheuet dat top becoert
werde boue dat wy lyde moge
want hi doet alwes niet dat
lyden onse hanc en orber dat
niet drage moge Augustinus
secht God en mensche onse
here ihus xpus hest alle teghen
heit guetic en verduldetic ge
leden op dat hi ons daer mede
leven wolde dat wy oec als
souden leren lyden Ende die
gene die syne enighe sone ge
geueft hest die sonder sonde
was sal hi dy ongeueft late
voerwaer neen hi hier of
secht gregorius Die quade
dinge die ons hier drucken
die dringē ons dat wy ons
tot gode sullen kyere Onse
lieue here maket den wech
syne vrende op eertike seer

scherpen en hant op dat sie
 ouermeyts die genoechte die
 sie hier mogen hebbe niet en
 vergeten die toe comende din
 gen in hoers vaders land
Augustinus secht Siet die werlt
 verstuert nochtant soe myne
 sie die lude **W**at soldē sie doen
 of sie genoechlic ware die sie
 my myne die soe onroostich
 en vol druckes is **D**ie druck
 ghyf dat selue den guede mens
 chen dat die vyle ghyf den yser
 die vlegel dat coerne en dat
 die ouen ghyf den golde **M**er
Ipus troestet ons ende secht
D droefheit sal verpandelt
 werden in blysschap **H**et is
 een groet teyken der vrent
 scap godes den gene die hi toe
 sent druc en tyden **W**at hy

secht selue **A**lle die gene die ic
myne die berespe ic en castie
sie hier omme secht paulus tot
allen guede mensche en troest
sie en secht **D**ese tegenwoerd
ge drucke en syne met weer
dich te rekenen tegen die toe
comende glorie die ons daer
voer gegeue sal weerde **E**nde
op een ander stede **D**ie god
hief hest die castiet hy en hy
ghyselt ele kome dat hy om
fanget **E**n wat kome is dat
somtyt met en castiet en
van syne vader **A**ugustinus
secht **E**nstu vry vanghy secht
ge en en come op ghenen druc
toe du biste voerwaer oncx
van godes hemetyn en of
gescheyden vande getale

der kyndere godes **E**nde en
 segge niet **G**od nynt niet dien
 of desen mensche dan ny hy lat
 hem doen al dat hi wil en ny
 sent hi altoes lyden toe **M**er hier
 of verblyde dy want god dyn
 vader holt dy syn erue toe be
 sitten **S**onighe mensche spaert
 hy hier niet tyt want hy
 bekent in synre godlicker wys
 heit dat hy sie verdomen sal
 en dat siet dan quaet genoech
 hebben sille **B**ernardus secht
Op dien mensche is god seer
 toermich die hy niet en castiet
 niet wederstoet als hy sondi
 get want wie hi niet en ver
 betert niet druc en niet lyde
 sine synre sonde in deser tyt
 die verdoemt hi voerwaer

nae deser tyt Gregorius secht
Daer omme spaert god sommyge
mensche in deser tyt op dat
hy sie inder ewicheit mach slaen
En daer omme soe en spaere hy
sommyge mensche niet op dat
hy sie inder ewicheit sparen
mach Gregorius secht die
vriende godes hebben altoes
amyt dat die wreke van hore
sonde die sie dagelich verdienen
seer swaer sal vallen yst dat
hy sie niet en doet in deser
tyt en wreket hem ouer den
menschen oimptes drucen hy

Dante gregorius secht **Danc**
voet spoet deser werlt
ende welde deser tyt te hebbē
is dat sekerste teyken der
comender verdomnisse soe

27
gare als sie roese mach **W**at
een biest datmen doden wil
dat latmen vryliken lopen in
die roeyde en men lat hem
volgen al syne genoechte een
corte tyt **M**er een biest datmen
leuendich wil holden dat sinet
men in den ploech en drommet
myt slage **A**ldus soe lopen die
bose mensche ene corte tyt myt
genoechter der sonde **T**otter
enigher onsalicheit **M**er die
guede mensche gaen ene harde
roech der doechden en der tri
bulacien **T**otte enighen leuen
hier of secht ysidorus **A**l dat
dy toe come van weder stoet
van druc van byden en van
tribulacien al hoe onuerfien
he dattet oec valt dat en come
dy niet toe by auentueren **M**er

voert waer ouer myts der voer
siemcheit godes en myt synen
wille want die macht der bose
menschē wort hem van gode ge
geuen op dy. Ende hier omme soe
rote dy bedruet die doet dy dat
weten raet en oerlof godes al
en wet hiet selue met ende al
verdient hi daer pme voer
die doet want die guede man
chen doen dan hoer bate tegh
gode als sie druc en lyden oet
sien van ander lude. **H**oe vele
dat wy in deser tyt meer
lyden gegyselt werden. **H**oe
ons meer nae deser tyt verbl
sullen god die verlicht den
menschē van synē sonde
lyden dat hi op hem lat comen
en verlosset hem vande en
gen lyden omme dat weder

spoet dat hy tydet **H**ier soe
 ordelt in den mensche myt tyde
 en myt drucke **E**n hier nae
 soe loent in hem ouermits
 ontfermherticheit nae synē
 gueden werken **G**od tydet
 myt verduldicheit die quade
 mensche tynlic **E**n hier nae
 soe verdoemt hy sie ouermits
 synre rechtueerdicheit ewelic
Wat al dat een mensche tydet
 in deser tyt en al die weder
 spoet die hem op comt enter
 het is een of droaen of een
 veynige des teghenwoerdi
 ghe leuens of het is een be
 ghynder toe comender ver
 domemisse **C**yprianus secht
 hi en is niet weerdich twest

te ontfacen in synre doet die
met en dochte doe hy gesont
was dat hi sterue solde en on
uerduldich was in synre wede
stoete. **B**ernardus secht **G**od
is myt den gene die in tyden
sint als dauid secht **M**er hoe
machmen dat voerwaer w
dat hi myt ons is **I**nder waer
heit daer by wete wijt yst dat
ny myt verduldicheit wede
stoet en last gueder tiete tyden
Mye solde moghe tyden en
staende bliuen sonder hem
voerwaer **M**enant **H**et is
my beter o lieue here druc en
bangicheit te tyden alsoe veer
alltu myt my biste dat te reg
men en wel te ware bucen
Dat druc en tyden in de
tyt dat is die wech des leuen
die wech der glorien die wech

tot onser wortinghe mede te
 come en die rechte wech tot
 ten rycke godes mede te come
 dat beroyst ons paulus en secht
 Dese teghemvoerdighe drucke
 maken ons een groet borden
 der verdienste en der glorien
 die wy ontfange sullen daer
 voer inder toecomender tyt En
 hi secht op een ander stede Als
 ic cranc byn soe byn ic alre
 sterkest want in die crancheit
 soe wort die mensche ontwaer
 die stercheit syns moedes en
 wat hi is van bynne en wat
 hi van hem selue geloue mach
 Seneca secht ten mensche mach
 een manlike daet doen in
 allene inder see of inder stryde
 mer oec op syn bedde yst dat
 hi verduylich is en hem can
 byden. Duce iacob secht salich

is die mensche als hy gueder
cruenthe lydet becoringe en
roederstoe en teghenheit **Wat**
als hi alsoe geproest en gery
mche is soe sal hi ontfangen
die crone des leuens **Lucas** secht
het was noet dat xpus lyden
moste en alsoe in syn rycke
gaen **Bernardus** secht die niet
bedrogen mach werde die ver
coes dat den vleysche moeyen
ste was **En** daer dine salmen
dat verkypsen voert beste en
dat alre nutteste **En** waert
dat yemant anders leert of
raedet die is te vhen als een
verleyder **Want** voerwaert
die sinte die ruyden der
kynder godes die myt xpo
regneren sullen als druc en
lyden te hebben in dese bose
werelt **Die** alte male in boes

heiden gesetec is en̄ n̄yt boes
 heyden om̄e gaet En̄ daer
 om̄e secht paulus Alle die
 gene die godtic of goddienste
 tic leue wille in xpo dat is
 die hem geue tot gode ende
 totten dienste godes die sulle
 verdelicke hyden Al yst dat
 die guede here op syne lieue
 konder hyden come lattet hy
 setet nochtan den hyde ene
 stricke dattet met verre en
 gne dan hy wil en̄ danc die
 mensche dragen can en̄ hem
 hutte is En̄ hier om̄e sal ele
 guet mensche geerne n̄yt
 verdulicheit en̄ dancberheit
 wederstoet scande beresym
 ge becoringe haestige woerde
 quaet gelaet vā ander lude

lyden en hoer enanchere omme
godes willen dragen dat hem
die suete here van mynne coe
sent en omme syne barte en omme
synne siele salicheit op hem schic
ket En hi en sal niet weder beche
tegen god myt onuerduldicheit
myt croene myt clagen of myt
weder spreken of myt vloeken
of myt schelden of myt enge
dragen Al syn wy dicke on
uerduldich als sieke mensche
plegen te wesen als men hem
wat ghyf of doet dat hem
contrarie is nochtan en lat
die suete here niet of gethe en
guedertieren medicus hy en
synne onse beste coe doene en
ons gesont te maken oec ho
seer wy ropen en hoe onuer
duldich dat wy somticht syn

Recht Al schynnet

Gregorius secht Al schynnet
 somcht van biltē dat die dī
 ge die wy somcht hyde en die
 ons op vallen nauwe recht
 en synt of dat wy sie mit rech
 te niet hyden en sullen sie synt
 nochtan mytte rechte ordel
 godes gestadiget op ons te
 comen al en wete wy niet met
 boervare waer omē dattet
 geschiet **En** hier omē sal
 een mensche myt weerdich
 eit ontfāen wat hem van
 gode toe comt **Want** voer
 waer tyn altoes omē des mē
 schen orber dient toe comet
Franciscus secht onder allen
 gauen des hilige ghestes die
 ihus synen vrende gheuet
 daet bouē dat een mensche

hem selue om verroyne en
geerne myt gueden wille om
die myne godes leere verstaet
heit scande en verberpunge
In alle andere myracule ofte
gauen die ons god ghift en mogh
roy ons niet verbyden want
sie en sijn onse niet meer sie
sijn puerlic gode **Mer** roy
moghen ons verbyde inden
cruce des druckes en der scande
der verstaetheit en alles lyden
dat roy ontfange ouermeyde
der verlietnisse godes die
dat op ons verhenget **Paulus**
secht het sy veer van my dat
ic my in enigen dinge solde
verbyde dan inden cruce onse
heren ihu xpi **Gregorius** secht
het hoere eynehe den guede
mensche toe in deser werelt

druck en tyden en banghyc
 hert te hebben op dat sie god
 soe oeffene tot horen groten
 lone dat hem god wil geue
 daer sie hem ewelic sult of
 verblyden. Iheronimus secht
 het is wonder dat god onder
 die voete der boser mensche
 die hy verdomen sal nae deser
 tyt met en lat wolle wassen
 tot hore solaes en vroude oer
 het is alre vele meere wonder
 dat die geue die ewelic salicheit
 en vroude sullen hebben dat
 die stene vter eerden hem niet
 op en verheffen en sprengē
 hem tegent hoeft en pinē sie
 omne hore gebreke in deser tyt
 want hem soe onsprekeliken
 suet makende is dat sie kryge
 sullen myt soe cleyne arbeyt

hoers tydens **W**ant getiker rone
men alsoen brest datmen doden rone
wel geuet te een en te drincken
en lac hem syn gemac hebben
in allen dingen **A**ldus soe gont
god den quaden menschen dat
sie dicke horen willen cinghen
en inche guet en macht en ere
hebben **W**ant sie sulle corten
comen daer sie wat anders sulle
verneme **M**er op den gueden
mensche vhenget god hude op
dat sie nyctē engelen hem eren
like moghe verblyden **S**regorius
secht van wat verdienste een
mensche by gode is dat openbaer
haestelic als hem onrecht ver
smaechheit off conernie doet rone
wie ghen eren acht Die en
bedroeft hem niet seer als men
hem scande doet **Dat viij cap**

O se lieue here secht me er van
 ons geh en leert en vermaent
 ons tot hysamheit yst dat dy
 yemant an die etie kynebacke
 slaet buet hem die ander En ie
 segge v en wilt v niet weder
 setten die boesheit te wreken
 hebt hief v vande en doet hem
 guet die v haren op dat ghi
 kynder sint ioves vaders die
 vaden hemel is die syne sonne
 lat schyne op die guede en op
 die quaden en hi regent alsoe
 wel op die onrechte mensche
 als op die gerechte mensche hebby
 hief die v hief hebben en doe ghi
 dien guet die v guet doen wat
 loen suldy daer of hebben **O**p
 sien van bute dat vele mensche
 vele doechden hebbe sie vasten
 vele sie waken vele sie bedē vele

se schynē oetmoedich sie synē
mynde sie geue en diene geerte
gode en ander mensche sie synē
onbeulect van lichaame **M**er
luctet mensche vncmen die
myt gueden mode en verdu
dicheit versmaectheit of onrecht
conen hyden **V**ant sie synē ho
uerdich van bynne en rekene
hem selue groet daer ome en
mogen sie niet hyden dat men
sie versmaect of dat men hem
een quaet woert toe spreect **D**u
byste onbeulect inden lichaame
Mer wat bacet dy van bueten
schone te wesen **B**istu lelic voer
gode myt houerdie myt toerne
myt onuerduldicheit myt le
liken gedachten en myt ver
kertheit **A**l is die lichaamtliche
reynheit groet als sie nochtan

aldus seer beuleet is myt dese
 gebreken soe en weet sie niet
 wel hoe schone sie voer gode
 mach wesen **D**ie hem doechsa
 he coent van buten die yme
 dat te wesen mytē werke vā
 hymen **L**aet ons myt exempelē
 der volcomenre mensche leren
 wat wy doen sullen en myt
 hoe groter verduldicheit wy
 alle wederstoet tyden sullen
 op dat wy als wy oec geproeft
 sint myt wederstoet horen
 vroude moghē veremicht wer
 den **L**aet ons merken dat alle
 die gene die van begyne der
 werelt gode behaget hebben
Die hest hi geoesent myt sou
 derlinge tyden en drucke **N**iet
 an dauid die een man was
 nae den wille godes **W**ant hi
 secht van hem selue toe gode

inden salter hoe menich en hoe
groet hyden ende druc en tribu
lacie en quade dinghe hebstu
my here gedoent en gegeuen
Ende audeerwerue kverstu dy
ome tot my en makestu my
weder leuendich en hebste my
weder gelept weten afgrouit
der eerden **J**osep die patriar
che doe hy van syne broder
wte quaetheit vercoft was
hadte groet hyden **W**ant die
conynghyne die pharo wyf
was ontruchtichde hem myt
logene voerden coninc dat hy
hoer vercrachte woude ende
woert daer ome inden kerke
gelecht myt grote scande
ter tyt toe dattet god blossede
En macten here van al den
lande van egypte **J**c fronghe

van moyses van abraham en
 vande anderen prophete en
 van andere vrienden godes
 wilker god salicheit ons is gen
 spigel der verduldicheit laet
 ons ansien dat tyden der hilige
 soe moghe wy sien dat al dat
 wy wy tyden en al dat ons
 op comt meer een spil is ende
 niet te rekenen en is by dat ste
 te tyden hadde doe sie leefden
 Die hilige Prophete ysaias woert
 ouermyts enctue gesaget
 myt enen holtten sage omme die
 myne godes Iheremias die
 geschicht was in sinre moder
 licham die woert gesteeut en
 verbrant Ezechiel waert die
 herfen in geslegen Daniel die
 waert seuen dage onder die
 leuen in ene cuele geworpe

Omme dat sie die afgoden niet
anbeden en wolden **Job** die recht
ueerdige sympele man wie nye
manē gelyc en was op al eerrike
ke wort ghegeue inde handen
des vyants vander hellen **Ehob**
as die hilige man wort blynt
Die hilige machabeen worden
niet meinghe yme omme die
rechtueerdicheit ghedodet **Van**
beghyn der hilyger kerken soe
lyde dat rike godes gewelt
en die gheveldige vercrigent
Sie an die apostele die gode dien
den in grote arbeit in naechte
in vervolghinge en in menige
tyden sie worden geuangē sie
worden geslegen en seer dicke
nysshandelt en hier in ware
sie blyde **Sie an die martelaer**
wat scande en versmaechte
slagen vanden kerkers ende

hoe swaere doden sie gheleden
 hebben **S**iet an die hilige con
 fessoren en die hilige ioncfrouwe
 die ene langhe martelic hadde
 in crucynge hoerre lichame
 en hoerre begeerte in weder
 staen hoerre gebreken **S**iet an
 wat die hilige man alexius
 dede **E**n siet an wat noch hude
 des dages ionge mensche tyde
 dine die mynne godes en wat
 tyden reyne maechden weda
 ren en oec die mider echt fitte
 want waer ons hoer tyden en
 druc openbaer **w**p soldē ons
 sarme onse tyden by dat hore
 te rekenen **D**encket wat
 arsernus macharius anichom
 en die ander hilige vaders ledē
 mider woestine vande viandē
 van noetdrusticheide en ontel

liken verdriete en teghenherde
Pauyl secht Al yst dat ghi van
lancheit der tyt die ghi gebrui
ket hebbet toe gode billik wesen
souden meysters ander lude te
leren den wech godes en der
doechden ghi behoest nocht mit
selue melc en weke spise en het
ware v noet datmen v leerde
dat beglyn eens guede leuen
ende der doechden **Dat is wy**

Mer nu mochte een mensche
vraghen of lyde of druc
die onuersienlic en by auenture
op ons come en wy dyc teghe
onsen wille lyden of dyc lyden
ons salich is en verdienelic
Oec mochte men vraghe waer
ome god syne vrende meer of
fene in lyden dan in voerspo
hier op is te segghen en het is

waer dat ghen druc of lyde
 op ons en comet by auenture
Mer dat sie comen ouermyt
 der voersienicheit godes die
 alle dinghe schicket in synre
 wysheit Die tribulacie en druc
 ke die wy onwilliken lyden
 die en synre ons niet verdient
 like alsoe langhe als die onwil
 le duert **M**er alsoe vroe als wy
 onse wille daer toe kiere dat
 wy wille lyden dat ons god
 toe sent en des wy niet ontgaen
 en moghen **M**er wy stryden
 en vechte teghe onsen weder
 strubbeghe wille en willent lyde
 dan beglyme wy te verdiene
Want wy ons late onder die
 hant godes en make vander
 noet ene dueget **A**ldus trecket

god mēinghē verkoperdē menschen
coeten enighē leue teghē synē
wille en dede hys tūc soe soldē
hi verlopen blyue en dit heft
hy gedaen van beghynne der
werelt myt mēinghē menschen
Hy oefent syne vrende myt
lyden myt drucke ende myt
bele tegenheyden want de
mensche synne synne bereyde
en geneeycht van hoere ionc
heit tot sonden en tot quade
en daer om beset hy den
wech synre vrende myt
doernen des lydens op dat
sie ghen sake en hebben te
sondighē want als een
guet mensche bedrucket
wort soe wort hi alsoe te

seggen tegen syne willen
 tot hemelsche dinghe geto-
 gen te begheren want god
 heft heiler dat wy becomert
 sijn mit gedachte des tydens
 dan mit gedachte der sonde
 en der welden. **Oec** plegt
 te wesen ene maniere der
 cracker lude dat hem duc
 ket dat hoer tyden bouen
 alle ander lude tyden laet
 mer een mensche sal hem
 laten onder den wille godes
 en sal syn tyden dat hem god
 toe sene mit begeerte onefnen
 En sal syn tyden cleyne achte
 by ander lude tyden **Paulus**
 secht **Alsoe** trouwe is god
 den mensche dat hi hem met
 en lat becozen of meer tydens

toe sent dan hy een draghen
mer hy doet den mensche son-
bate alsoe dat hyt lyden mach
God die is die alre wyfeste
hy weet wat een yeghetike en
by sondere noet is en orber is
hy is die alre machichste wat
voer een mensche van syns
selues crancheit ontbreect en
god anropet soe veruullet
god myt synre guetheit dat
hem ontbreect **H**ier omme sulle
wy alle onse hope setten in
god en wy sulle ons gode
gehelicke beuelen en alle onse
last op hem hangen wat hi
dracht sorghe voer ons **Dac**

Wert dat hyde ons met
en bedruckede en besrom-
de soe en soldet ghen hyden

moghē heytē wāneer druc
 en̄ tyden tegenwoerdich synt
 soe bedrouen sie ons en̄ beswa
 ren ons mer als sie gheleden
 synt en̄ verwonnen soe heft
 en̄ mensche daer grote blisscap
 of van bynne tyden heft ene
 grote bitterheit mer ene langhe
 soerheit Die geroente druc te
 hebben verwinc dat tyden en̄
 brenct enen menschen daer toe
 dat hy tyden en̄ wederspoet
 cleyne achtet Die godlike troest
 en̄ die suete begeerten tot gode
 en̄ totter duecht te hebben en̄
 is nergent nae alsoe verdient
 he alst is was verduldiche
 te tyden wy syn dat vele mes
 chen myt voerspoet vā gode
 en̄ vander doget geuallē synt
 mer wy sien datter weynich

geuallen sijn van gode en van
der doecht ouermijtes tyden
Wat ghen dinc en hatet noch
en vordert den mensche meer
dan dat hy hem selue leert late
in allen tyden onder den wille
godes Want geliker ons als
een harpe mit wtgerecten
snaren suet geluut ghif alsoe
is oec een guet mensche als hy
wtgerect wort in tyden Oec
meer dan syn natuere wel
dragen mach Dese mensche
ghif een guet geluut inden
oren godes in synre verdul
dicheit En en can een mens
che dan niet vele beden ofte
hem tot deuocien geue als hi
dunctet dat en sal hi niet we
gen Wat syn tyden syn seiche
te syn druck syn baeghticheit
ropet voer hem meer by gode

dan hy doen solde of hy vry
 waer van lyden **lyden** ende
 weder spoet wort vā weerli
 ke en onbesochte lude ver smact
 en sie scrijven sie woer dat sie
 mogen **Mer** sie is costelic en
 duerber voer gode en hy en
 ghif niet lichtelic aldy costele
 lic viel dan syn heue wtuer core
 brennen **lyde** en druc in ver
 duldicheit doen gehetike of
 den toerne godes en ver wan
 delen syne toerne in mynne
Die verduldelic lydet omme die
 myne godes die getiket xpo
 die gecrucet is ende hi wort
 myne bande des lydens an
 hem gebonde **Als** die morgen
 sterre openbaert dat die sonne
 toe hant sal op gaen en ons
 den dach wil brenghen **Alsoe**
 openbaert god der siele die hy

tyden toe sene dae hy toe hant
hou come en vertiche sie myt
synre genaden en geue hoer
den eroughe dachre lone tyden
is een teyken der myne godes
sie behoet dat werkende leue
in verduldicheit sie scherpet
dat subtyloge der volcomen
heit tyden maket een vleyschlic
mensche ghyestelic en sie verwor
delt dat eertiche herte in een
hemelch herte want hy wort
gedwonge op wert te gaen
die hem met en mach geuen
tot verwendinghe genoechten
tyden maket den mensche ver
smaetic voer die werelt mer
vrendelic voer gode **Dat** **plac**
Die werelt verwerpet
dat god verkyest **D**us
en tyden is die enge wech

Mer cort en seker sonder anre
 en leydet totten ewighe leue
 En een yeghetic wys mensche
 merke die grote vrucht en bage
 der verduldicheit inden tyde
 en besie dan of hy begere sal
 daer of verlosset te werde **Och**
 hoe menich mensche solde ge
 ualle hebbe in velen swaren
 sonde en hadde hem die guete
 here ghen **+** op hem late come
 daer sie mede beschynnet wor
 den van sonde **tyde** is een voe
 desten der oetmoedicheit een
 bervaerster der veynlicheit een
 coepster der ewigher salicheit
 sie purgieret die sonde sie ver
 meerret die doechden sie ver
 mynet dat begeuier sie ver
 drift den toerne sie lesschet
 quade vleyscheit sie verniyet

den ghyest sie vermycht die con
sciencie sie ghyf ouerulodighe m
wendighe gracie sie castriet dat
broessche lichaam een luttel ~~er~~
sie maket die siele vee die deuren
siele wort gemest myt lyden
als die rosen en lehen myt
doughe des hemels ~~lyden~~ ghyft
wylheit en voer hemelheit en
maket den onbesochte mensche
voerhoedich Die niet onder
vonden en hest myt lyden wat
weet hy en die ghen becoring
of weder stoet gehat en hest
wat can hy **V**oerwaer seer
luttel ~~lyden~~ is ene graue des
alre ouerste godes sie is ene va
derlike rode sie trecket tot hoer
die onvullighe Den verduldighe
mensche diene gethe weder sp
en voerspoeet vriende en vian

Hier omme onse lieue here die
 alle dinc gescreuen heft omme
 des mensche orber die verhen
 get op syne wtuercore vrende
 tyden en drue versmaechens
 en veruolginge en die vile
 onuersiens op dat sie dat
 grote loen met en derue dat
 hy hem daer voer geue wil
 want in tyde der verduldic
 heit wort die doget geproeft
 gheuest en volmaket ander
 mensche worden daer mede
 gesticht en god wort daer mede
 geert Alle hitige menschen
 die ye gerveest hebben die
 hebben den keke godes gedroc
 ken en voer gesmaec al hoer
 leue lanc en bewisen ons
 noch hude des dages dat ghe
 bemynt noch quaechent daer

in en is **n**er alle roepē sie gelijc
dattet is een dranc der gesont
heit en der ewiger salicheit **D**ie
doeghet des lydens in verduldic
heit is te setten voer die macht
doden te verwecke en groete
ander mynakele te doen **S**ie
ghist die glorie der martelic
sie ghist een purper cleet sie
wort verciert myt ene crone
van rosen in dat ewige leuen
Ghehe een carbunkel steen
geset in een gulden spanne **S**ie
suuerlic lat **A**lsoe doet oec die
duecht der verduldicheit en
sie toent hoer aere in wederstand
als een schmēde smaragde of
een costel steen gheuen horen
suetē roecke en als homichvot
doen die oueruheten **A**lsoe is

een guet mensche die verdu-
 dich wandert mytten ghene
 daer hi mede omme gaet en tydet
 die onuolcomenheit synre bro-
 ders en synre susters en ver-
 dracht al hoer iacht en moytic-
 heit en en doe nyemant achter
 deel noch myt woerde noch mit
 werken noch myt gelate en
 bidt voer allen mensche hier
 omme is synre stemme suete voer
 gode en wort haestelike gehoert
 wat sal ic meer seggen **God**
Ghen conge en can wt spreke
 hoe orberlic hoe satich en hoe
 verdientlic het is wederstoet
 druc tyden scande scade beres-
 pinghe versprec en ander te-
 genheit te tyden verduellic
 het sy oftet een mensche vdiene

hest of met tegen gode of tegen
den mensche Die weertlike vleys-
chelike en ongelærde mensche
rekenē enen mensche die vele
wederstoetes en lydens hest
onsalich te wesen **M**er roysse
ghiestelike en geleerde mensche
holden dien mensche die in
lyden is voer enen vrent
godes **E**n dat hy ervehike nym
hem regneren sal **B**ernardus
secht ic hadde heuer ene mens-
chen die conde yet verdrage
dan die grote penitencie deet
al waert dat hi alle dage een
arm vol roden ouer syn hof-
en twee sloge nymt dy scryp-
En ic hadde heuer ene mensche
die conste verdragen dan ic
hadde enen mensche die alsoe

deuot ware dat hy alle dage
 ene cipe vol cinnen screyde
 vā deuotie en nochtan ware
 onuerduldich. En ic hadde
 heuer enē mensche die een
 suet vreedsam woert conde
 antwoerde als hem quatic
 wort toe ghesproke van een
 mensche die alsoe ghestelic
 ware dat hi alle dage wort
 gevoert in den hemel en hy
 nochtan onūuldich ware
 in synen lyden. **D**at hoechste
 leue dat men hest is ongetroest
 te wesen van gode en vander
 werelt en daer in verduldich
 te wesen. **S**ancte margrete
 die laeme vraegde onse heue
 heren doe sie in grote scourve
 was. **H**ere wat is die grote

mijne die sijnighe mensche
tot vhebben yst met die groete
yncheit die sie smake **O**nse
heue here anwoerde want
uider yncheit en proue ic
die myne met **w**ant die
yncheit geue ic en nyemant
en mach sie van hem seluen
hebben **d**er dat is rechte my
ne tot my **A**ls een mensche
beswaert is dat hy dan staet
achtichblyue en trouwe en
hoe cleyne dattet is dat my
dan die mensche louet ende
dancket dat rakene ic met
dan emghe yncheit al hoe
groet sie oec is **I**n rike der
hemelen louet en eert men
hy myt groter yncheit
daer waer groet wonder
dat my yemant loefde myt

swaerheit des herte **H**ier ome
 al hoe cleyn dattet lof schijnt
 daer ic hier inder eerden inyt
 swaerheit des herte of geloest
 en gedancket weerde dat rekene
 ic nochtant meerre dan dat
 meeste lof inden hemel want
 dat lof hebbe sie sonder arbeit
 en van hem selue met mer on
 uerdient ontfange **w**etet oec
 dat ic sie dicke pleghe coe vol
 comenheit begeerte brenghē
 die ic wouerecore hebbe **w**ant
 ic wil daer sonderlinge lof
 of hebben die sie my bewyse
 sullen als sie be swaert sijn en
 dan stancachtich by my bliue
want een vrent godes met
 allene gecastiet en wort inyt
 inwendighe tyde en becoringe
 mer oec inyt groete hecten

die men niet lichtelic genesen
en mach hier omme tot horen
twesse soe sal ic hem seggen
hoe sie hem in horen siecken
sullen hebben. **Daer hi comt**

Een leere secht tot bekeer
den gronde hys herte
Een mensche sal in ghyenre
manieren cley modich wese
of onuerduldich of in omme
den van siecken des lichaems
die men niet genesen en mach
en die enen mensche op come
ouernyts der vhengnisse
en den wille godes als van
enen crancken hofde of ene
quade borst of quade oghen
of quade maegen of lam of
manic of blyue of anders
desen gelinc mer hi sal sonder
linge sonderlinge hem daer

of verblyden als van ene
 sonderlinge gawe godes en
 sal hem nyt eenre loestiker
 houerdien daer of verblyde
 en verheffen en sal hem on
 weerdich rekenen vā aldus
 dānger duerbare gawe wat
 alle mensche en sint met weer
 dich aldusdāngē gawe te ont
 fange want god alle berespēt
 en castiet die hi mynket En
 die aldusdānghe tegenhyde
 lyden die worden sonderlinge
 gelyc den sone godes wes
 leuen een cruce en een marte
 lie was als lyde en veruolghy
 ge bespottige versmaetheit
 en hi bleef volherdende in den
 cruce en starf daer an en hy
 en hadde met inder groter
 noet daer hy syn hoeft op neyghē

mochte **H**ier omme die omme goddes
willen lichaamlike siectē weerdich
wort mach hem die met wel
verblyden en dat voer enen
groten schat rekene mach en
mach hy met wel myt sūce
laurens van al synre herte gode
danckē en seggen **I**c segghe
danc mynen god want ic
weerdich byn te wesen syn
offerhande **E**n mach hy met
wel mytten phariseen segghe
tot onsen here en mer myt eenre
ander meinge **I**c dancke dy
here ihu xpi dat ic niet en byn
als ander mensche die sterck
sint schoen rike en rons nae
den lichaame **M**er ic byn een
worm en by nae ghen mens
che een laster en versmaetheit
der mensche die hier blyen

en vrolic sijn en dyn cruce
 luttel mynne wat brenet ene
 menschen bet toe bekentnisse
 sijn selues dan die siecte die
 men willendes omme die mynne
 godes verduldiche tydet wat
 trecket ene mensche bet van
 sendeliche geselschap en ommette
 cultinge en bet van bynne wa
 kerude holt als siecheit des licha
 mes want die salige mensche
 toore volcomen in siecten ont
 mder ghesteliche oeffinghe comt
 een mensche tot bekentnisse sijnre
 crancheit mer myt siecten des
 licha mes mach hi dat seluen
 volen en tasten wat brenet
 enen mensche bet totter vrent
 scap godes dan siecte des licha
 mes want als die siele gheene

boem

ghenoechte en vynt mede synne
van buten mer alle druc ende
lyden. Hier mede wort sie gedru-
gen te soeken inwendighen con-
en te maken ene puer consciencia
die sie van bute en inden inwen-
dighen sake niet brenge en con-
want een moet van nodes we-
gen hoge opwassen als hem
syn telger al omme of gehouwen
weerden die die dan merket
hoe sal hy dan vmermeer niet
murmureren van siecten des
lichames. **G**od die alle creatur-
hest gheschapen ouermyt to
godliker macht en die sieke
brenet myt synne ewigher
wysheit tot alsulken eynde
als hi inder ewicheit voersien
hest die ghif enen yegelicken

mensche dat hem orbertyt is
 en daer in mach hi verdienē
 wil hy of hy mach daer gode
 in myshagen gebrucket hyt
 quekke want eer macht ghesot
 heit schoenheit stercheit myshheit
 hecheit druc hode en wederstoet
 Als dese en deser getyt synt die
 guue godes daer guede mens
 chen gode mede diene en synt
 hem dancher ~~er~~ quade mens
 chen diene daer mede den vy
 ant En die genoechte der wer
 elc en en synt gode met dancher.
 Sal dat alre myneste haer vā
 den guede mensche hoeft met
 vergaen sonder dat wete godes
 hoe sal dan al dat suchte druc
 en hoden des guede menschen

vergauen moghē in de ogen gods
En ach een siec verduldich mensche
ten lesten ordel tot gode met wo
seggen here gedenct in woer woer
de dat ghy my hoepe hebt mi ge
geuen **S**iet here in uwe dienste
hebbe ic dese siecte gecregen op
dat ic v wat gheue werde mocht
in verduldicheit **E**n heb dy mi
gesecht dat sie salich sullen sijn
die veruolghinge lyden en dat
ghy mytten genen sijn die in
lyden sijn **S**iet ic heb verdu
delic geleden dat ghy op my heb
laten comen **V**ueren siecte en
sericheit byne druc en becoringe
In gheest weder dat ghy ghe
loest hebt alden genen die v mi
herten mynen here ic hebbe

hif en siele in iuwen dienste
 versletē en ic hebbe gherweest
 in siecten in hongere in dorst
 in hecten en in colden in arbeyt
 in roaken in vasten in gebede
 in dwe van bymē ende van
 buten in versmaechte in castyē
 in verspreet in scande in ver
 werpinghe en in velen iamer
 heyden als v lieue here wel be
 kent is **D**oerwaer onse lieue
 en mach anders niet antwoez
 den dan hy selue beloeft heft en
 seggen **E**n guede getrouwe knecht
 gan in die vroude dyns heren
 roanttu in cleyne dingen ge
 trouwe hebste geweest soe sal
 ic dy setten ouer grote dingen
Ic sal of dwaer die tranē van
 dynē ogen als ic beloeft hebbe

in apocalyps en voere meer en
sal dy ghen droefheit druc of
scrypen wesen noch arbeyt
du salste ontfanghe dat nye
oghe en sach noch nye oze en hoer
de noch nye herte en dochte
Ic sal my dy scryuen en sal dy
laten sieten en sal dy ouer al
seluen dienen en sal dy schenke
van den edelen wijn die my
myn hemelsche vader heft ge
geuen voer den edic die ic an
den cruce dranc omme dy en
omme alre menschen salicheit
En hier omme sal een siec men
che altoes dencke ende troeste
hem selue en seggen aldus
Heuwe here ic dancke u en hadde
ic die lichte met ghi soude my

licht een ampteliker en swaer
 re becoringhe of tyden toe sende
 dan dese siecte is. **H**ier om secht
 een leere aldus vullighe armo
 de verduldich tyden verbyen
 eyghens willen gode aldoes
 ghehoersame sijn en sijnre
 eygenre consciencie en onse
 byande en die ons druc en
 versmaetheit doen te myne
 dese pūten toene in de mensche
 dat die hilige gheest in hem
 roent. **H**ie dat hem selue
 onmatenlike mynnet ende
 sijn vrende en genoechte settet
 in vergaenlichen dingē dat is
 een waer teyken dat hy cleyne
 myne heft tot gode. **D**ie dat
 eertsche dingē smake ende
 die groet achten die rekent

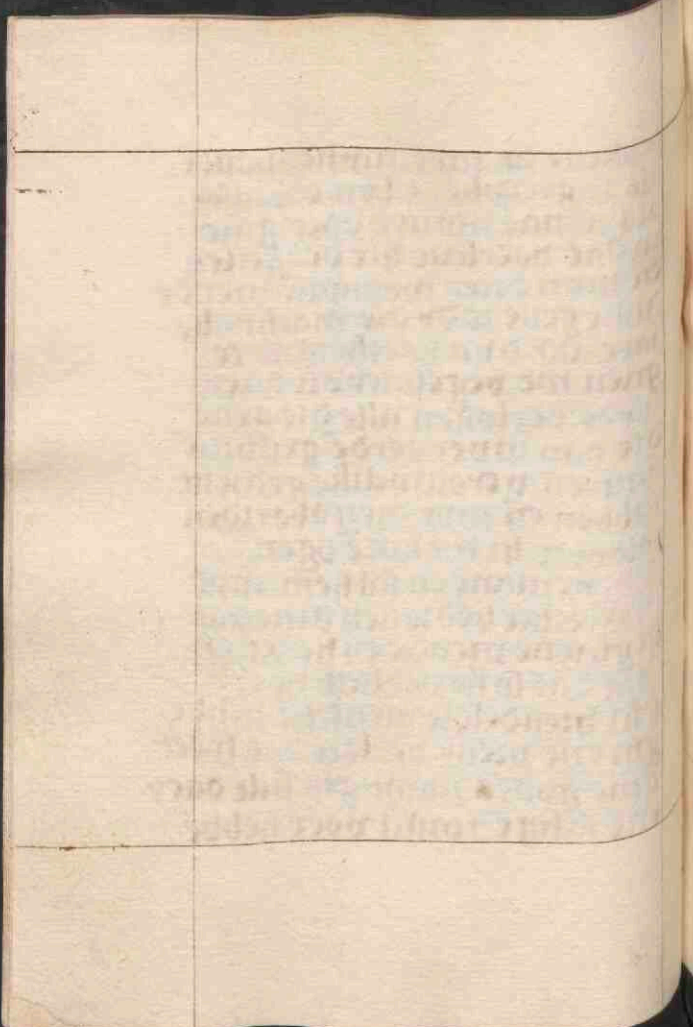
god cleyn en̄ ewige en̄ ghyest
like dinge. Ilaet hy voel met
wie god smaket en̄ hemelliche
dinge en̄ ghyestlike oeffeninge
hy verstaet lichte en̄ achte
cleyn al dat vergaetlike is
Also e lange als een mensche
hief en̄ leet voerspoet en̄ woer
spoet sande en̄ ere siecheit en̄
soncheit prijs vande mensche
en̄ achter clay hoecheit en̄ neder
heit met getyt en̄ staet mer
dat hi bewegē wort vā tye
hiken dinge en̄ hem bedroeft
in tegenheide en̄ hy hem ver
blyt in syne eygen wille en̄
syn eygen myne en̄ in voer
spoet soe en̄ smaket hy met
te rechte van ghyestelicken
dingen

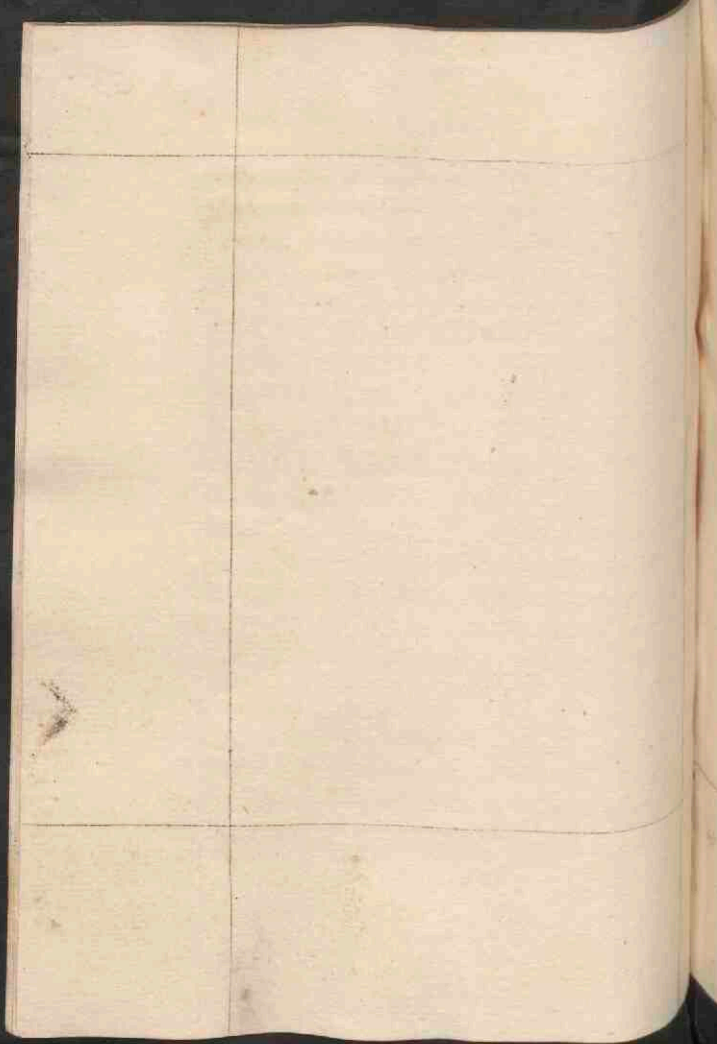
Het was een broder ende
 hiet broder iacob en begre
 de van onsen lieue here te wete
 waer hi se fr̄ciscus toe se de
 doe hi die bōnden ontfenc en
 dede daer achte ier omme pennen
 die en doe die achte ier omme ge
 come waren **O**p ene tyt nader
 maeltne doe die none wt was
 lach dese selue broder iacob in
 syne gebede inder kerken Doe
 qua een ionc broder toe hem
 wt gheheten des gardiaens
 en se de dat hi myt hem solde
 gaen bucen den cloester Doe
 gemoece hem twee een olt en een
 ionc die seer nat schyckich en
 pnyne waren Doe sprac
 broder iacob toe syne gesellen
 lieue broder laet ons myt dese
 broders weder omme gaen en

wasche sie en droghen sie. **J**c mo-
den olden waschen en ghi sult
den ionge waschen dat gesche-
de alsoe. **E**n doe broder iacob
den olden mesch doe taste hi ene
wonde onder syne voete doe
begriep hi en by syne voete en
helden vaste en riep myt bly-
scappen totte broders die daer
by waren dier wel achte ma-
**lieue broders dit is god va hemel-
rike of franciscus onse vader.**
Doe sprac hy. **J**c en byn god va
hemelrike met mer franciscus
vader. **E**n du hebste langhe
gebeden omme te wete wat my
onse lieue here toe sede doe ic
syne lichte onse wonde ontfem
en hi my daer mede teykende.
Doe salstu wete dat my onse
lieue here toe sede franciscus.

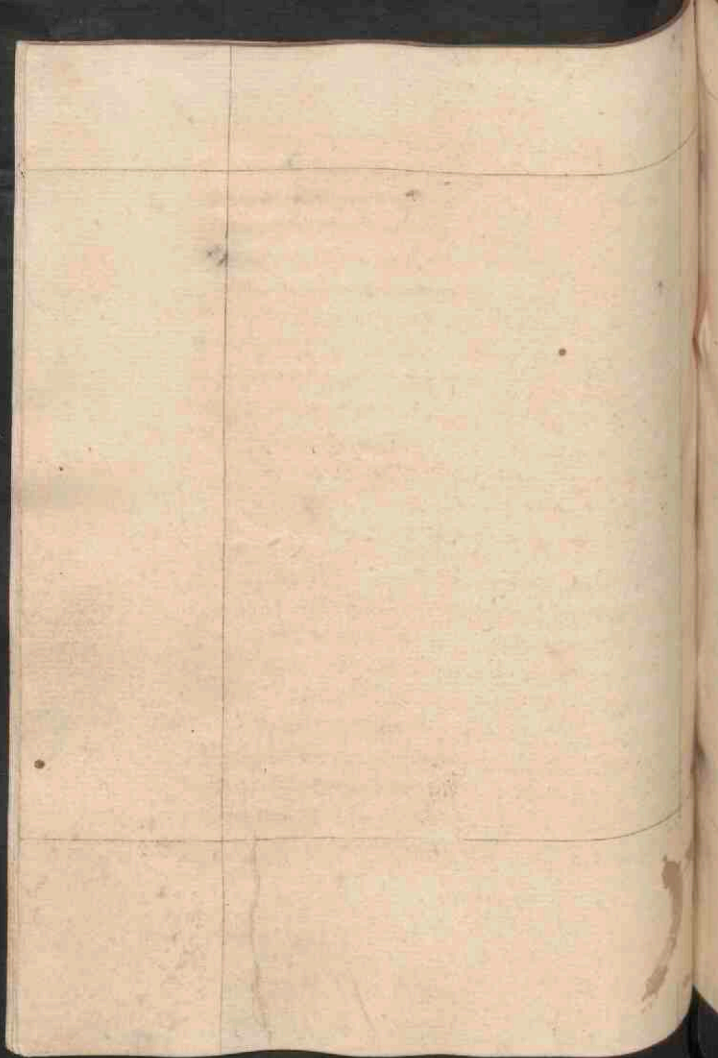
ceptene dy myt mynē wondē
 als ic geceptēent byn En alsoe
 als ic naē mynē doet ginc
 in dat voerbruchte der hellen
 en nam daer wt myne vrende
 Alsoe geue ic dy die macht alle
 iare alst dyn hoechtē is te
 gaen mit begeuer en daer
 wt te verlossen alle die gene
 die van urber oerde gestorue
 sijn en v trouwelike gedient
 hebben en myt dien woerden
 ontvoer hi wt hore ogen

Nemant en sal hem myt
 rechte bedrouen omē dat
 hi ghyne vrende en heuet of
 omē dat hi sie verliest hoere
 ghy vrendelose mensche hebbe
 ghy enē vrent verlore dat tydet
 omē godes want ghy sult daer
 enē satigē rissel voer hebbe

54

Anete augustinus secht Als die
 mensche op hem alsde grote sonde
 met en heuet datmen hem te
 bane doen mochte die en salhe
 met ontrecken vander dageliescher
 medecine dat is van ons here licham
 te ontfange. Nu en mach men ghyene
 mensche te bane doen dan omme ene
 doet sonde. Daer omme die hem weet
 sonder doet sonde en met ten hiligen
 sacrament en gaet als hi des vermaent
 wort en meent hem geerne gauw be
 geerde hnt. hi berouet die hilige hoere
 en die hilige kerstenheit hoers
 scettes. Die mensche die inder genade
 godes staen die vercrigheet daer van
 menichuoldighe ynnicheit. Den siele
 die inden begeuue sijn ghyesteliche
 troestinge ende die sonderen godes
 barmherticheit. Thomas van aquinen
 secht. Dat alle die genade die onse heue
 here ihus xps al der werelt brachte
 en daer mede gaf dat hi mensche waert
 die selue genade brenot hy ene yeghlyke

mensche myt syne hyligen licham inde
hlyge sacramente En al die vruchten
vintme an syne hyligen dode en an
synne verrysenisse ende hemeluaert
en die vclaringe en salicheit syns lich-
ames en synne hyliger sielen ende syne
godheit die brenget hi al ene yegelyke
die hem ontfanget Die natuerliche
tueysters preken van ene vogel die
hertet pantele die waneer hi gevoelt
dat hi sterue sal soe sucket hi die alre
edelste crude en eet hem seluen sat
En lecht hem daer selue mede tegen
die forme soe werket die hette der forme
in die crude soe geuet dat cruut al
sulken suete roke dat laet dan daer
in desen rieke syn leuen Also gescheet
di waameer du weerdelike ontfanghet
dat hlyge sacramente soe enget hi hem
in dy ende dat daer syne is wort dinc
En dan en is naerghent ene wande
an syne edelen licham sie en geuet
dy ene nye cracht Ende soe gaet in
dy die edele homich droppen die bren-
sint inden douwe des hlyge gheschets

die dy vruchtbaer maket. **B**onauentura
 kcht. **O**nghehoerde weerdicheit xpi. **O**
 wonderlike vroude myns herte my god
 myn brudegom myn myne is geworden
 myne spise sonne der engelen godder gracie
 en der godliker genade. **H**et is te weten soe
 wie myn geuolens heuet en meer geloues
 hoe onse geloue loueliker is. **H**ier omme en ist
 ghen noec als die menschen totte hynge
 sacramente gaen dat sie dan grote ghe
 sacramente gedachte hebben. **N**er dat sie sint
 sonder doecsonde. **E**n dat die mensche in
 oetmodiger vzesen staet en heta ontweerdich
 keame der genade godes en syne gauen
En hem crecke van sueter vleyscheliker
 mynen der creatueren. **E**lc nae synen ver
 mogen en cracht noecdruste neme hier
 mede ist genoech. **E**n wille die mensche
 sonder vallen en sonder froaren sonden
 bliuen soe ist hem nutte en seer groec noec
 dat sie mye deser dedelre spisen gespiset
 weerde op dat sie gesterket worden tot
 ene ghestelike mensche. **E**n al ist dat hem
 die mensche gebreckelike vint en die wille
 veruonne wort tot menygen sonden
 van ondoechsamheide van onghelatenheit

traechheit en van onghewersamheit bouwen
en ongunst van enigherhande drughe dat
een middel maken tusschen god en ons
daer omme en sal hem een mensche niet of
trecken vander godliker spisen die alle
sine siele mach spisen en sterken **Mer hi**
sal hem te meer haesten wotten hyligen
sacramente **Want** dat hylige sacrament
ist dat alle hylicheit en alle crachten in
gelegen is **En** daer alle troest en hulpe
of comet en ghyestelike verborghheit
in ghelegen is **En** hier omme die seker
gaen toeter hemelscher spisen die wel
gecrencket en die cracht in hem an
gebeden an gedachte en an doechelike
werken en verwendiger en in werke
ger oefinge **Hier** sine swaer alle gues
dingen **Want** hem ongaet der siele
cracht omme dat sie niet hore ghyestelike
spisen dat is ons heren licham soe seker
gespiset wort **Hier** omme secht die seker
dauid **Mijn** herte is verdorret **Want**
ic begeeten heb mijn broet te eeten **Als**
of hi seggen wolde **Mijn** herte is begh
verdorret en droget in gueder

ge an ghesteliker cracht en an doechthike
 werken **O**me dat ic my soe lange ontoge
 hebbe van myne ghesteliche brode dat
 my god gelaten heuet op eertrike tot
 eene ghesteliker spisen daer alle die
 crachten mynre fielen en ghesontheit
 an liggen **E**n hier ome als hem die mes
 che in cranchheit vint soe sal hy vlien
 tot ons heren weerden licham **S**oe
 wort hi leuende en wacker tot alle guebē
 ningen **V**ameer een mensche gewoelt
 dat hi geerne leuede na den heesten
 wille godes en geerne weldete nae syne
 vermogen **E**n dattet hem leet is dat
 hy misdāen heuet **S**oe mach hi op sulke
 stonde vrike gaen totte hilige sacra
 mente **E**n waer dattet een mensche
 waer myt enē wederspanngē stolcē
 gemode en myvendich en wroevendich
 besende die creatueren en die dingen
 die dingen die hem hinderlic waren
 over soe wie dat sekerlike en salichlike
 oesfangē wil dat hilige sacrament
 die moet hem daer toe bereyden myt
 basten en myt bezourve syne misdāet
 en moet syn onrechte gemode bedwingē

in guet wilsticheit alsoe daer hi nimmer
voert meer en wil sondighē. En moer
sine versumenisse becomen en bedagen
Desen gueden wille mote alle mensche
hebben ofte sie gaen omweerdeliche
totten hilige sacramente. **Ambrosius**
secht Dat hilige sacrament is raggē
in vghiffenisse der sonde en daer
sal ict dicke ontfange op dat myn
ke myne sonden vergeue werden.
Salomon secht een dwaes can hi
fringhē. Iy sal ons gerekent werde
Salomon secht een dwaes en myn
met die hem berespēt en totte wyse
en gaet hi met **Salomon** dat herte
der wyser sucket lernige en die mont
der dwaser wort gheuoet myt omme
heit. **Een** vrent der dwaser wort he
geinc. **Doe** wie sine mont bewaert
die bewaert sine siele. **Doe** waer oer
moedicheit is daer is wysheit. **Salomō**
secht wes niet suel ten toerne want
die toerne rustet niet scoet eens dwaes.
Salomō soe wie eer anmoerdet eer
ly wt hoert die toene hem een dwaes
te wesen en is confusie weerdich.

en konne datmē syne wille laet schen
 det syu moder **S**alomo het is onnoge
 he rons te wesen en niet guet **S**alomo
 en beradet dy met mytten drvasen
 want sie en moghe niet mynen dan
 dat hem behaget **S**alomo ionge lude
 en mogen niet rons wesen want rons
 heit eyschet onder vynden daer behoert
 cyt toe **S**alomon en versmaede met die
 olden want die somyghē van ons werde
 de oft **S**a hoe danich een yegelyc is
 soe dange dinge doet hi en soe sprekt
 hi en soe leuech **S**a wie hem toent
 ens anders vrent te wesen en niet
 en is die is arger dan een valsche moer
 denaer **S**alomo geloue alsoe dy nen
 vrent dattu denckes lichtelic hem
 dyn want te wesen en te werde **S**alomo
 geloue alsoe dyne vrent dat dy want
 ghene en hebbe **S**alomo laet dyne
 vrent met achter want hem
 en sal die nye niet gethe wesen **S**a
 een suete woert vmetich tuoldicht
 die vrende en sachtmodicht den want
Salomon gethe is vrent syne gethe

Daer omme ist dat een guet mensche
met hef en mach hebben den quaden
want sie ongelike sijn. Salomo secht
geloue alsoe dynen vrent dat hi gheen
stede en hebbe dy eyt te vermieren of
te scenden of hi dyn vrent worde
Da. ghiens guedes besitten en vrent
sonder vrientscap. Salomon en wil
dy niet verrechueerdighe voer gode
want hi is een bekennere is alre men
chen herte. Salomon secht bekeer
dy toe gode en laet die soude Alhe
mysdaen en doe die souden voer
an niet meer mer bidde dat sie dy
die verleden souden vgeue werden
en die toe comende soude salstu vlyen
als een veruueerlic serpent. Augustin
secht ghen dienre godes en is sonder
tribulacie en geliker ons dattet d
vderuet dat niet gesolten en is soe
verderuet die siele die niet becoert
en wort meentstu dan sonder hede
te roesen soe en heuestu noch niet
bestnen een kersten mensche te wese
Seneca secht toe syne discipel en

ont sich ny emento mer dan dyne ghe
 breke te weten eenen andere moghe
 stu onclopen mer dy selue nūmermeer
Seneca een bogen breeket vā spāne
 en die synne van clappicheit **S**eneca
 vanden alre mynesten en spreckt ghen
 quaet en en denckes oec niet **S**eneca
 vele mensche wāneer sie van ene andere
 quaet spreken soe lastere sie hem selue
Seneca dattu enen andere lere wilste
 dat lere dy selue ierst en daer du ene
 andere van berespen wilste dat doet
 selue ierst **S**eneca nūmermeer en
 salmen sonde myt sonde wreke **S**
Seneca dat dy noet is te draghen
 dat draghe hōdsamlike want myt
 hōdsamheit verdruet men alle droef
 liche sericheit **S**eneca die mensche
 spreke quaet van dy sonder vdienske
 ten is niet lastich dat sint seggen
 mer dat sie hegen **S**eneca secht die
 lude spreke quaet van dy want sie
 ghen guet spreke en conne sie ene
 doen niet dattu verdieue hebbe
 mer dat sie plegen **S**eneca die lude
 hebben quaet vermode op dy want

toe lyden

hie selue quaet synt **V**eneca die quade
te myshagen dat is geprese te werde
Veneca die mensche is geboren als
die vogel totte vliegen **V**eneca secht
die tinge mensche is van dier nature
dat hi rechte wyse is tot ondochden
en traech tot doechden en heuer sijn
sin en moet kiert tot ongeoorlofden
saken en dicker daer op denet dan
op geoorlofden saken **V**eneca laet
alle dinge en kiert by cot ene guede
moet hoer en sich en sijnch wilste
sijn myt vreden **D**ie al secht dat hi
wil die moet dicke horen dat hi
node hoert **E**en leerre secht die
singe siele is naket en al te naket
die met mytter bitterheit der passie
ons herē ihu xpi gecledet en is
Augustinus ic en am niet bekennē van
neer dat god by my is dan als myn
herte beweget wort myt enighe dinge
Bernardus secht het is onmogelicheit
dat gemode tot enen dinge te setten
die sijn licham niet ierst in eenre stede
stedelike gebonde heuet **S**cē augustinus

secht hoe een mensche meer bichteet
 die quaetheit synre sonde in een hope
 der genaden alsoe vele te lichtelicker
 veriget hi gracie der verlossinge synre
 sonde. **A**ugustin' die gene die synre
 sonde ouerdenet en te hant hem bekiert
 die sal genade vnden. **A**ugustin' secht
 die sondicht meer die de myne tussche
 synre euene mensche quesset myt achter
 sprake of myt eniger hande dinge. **D**an
 die mensche die dat broet vande monde
 der arme myt geweldige name alsoe
 vele als die siele beter is dan dat licham
 alsoe vele is die sonde der siele swaerre
 dan des lichams is. **G**regorij' waeneer
 die stadighe ondersuekinghe der siele
 gheschiet ouermyts vrucht der myne
 dat is een teyke des by wesens vande
 hylighe ghest. **S**ancte iohanes secht in
 apoclypsi. **I**c sach een teyke inde hemel
 een wyf gecleet mytter sonne die mane
 onder hoer voete en ene crone van xij
 sterne op hoer houet. **D**ie vier hadde
 sie vande hemel. **E**n die vier vande vleysche
 en vier inder herte. **D**ie achte sullen wy
 verwonderen en die vier sullen wy nae

volgen **D**ie eerste sterne is hoer ghe
boerte en dat sie gheghelicht was in
hoerre moder lichaem **D**ie ander is
dat sie die kintge ghest omme scheen
Die derde dat hoer die engel die
boetscap brachte **D**ie vierde is dat
sie den sone godes ontfene dese
hadde sie vande hemel **D**ie vyfte
sterne is dat sie gode reynicheit lof
de **D**ie vyfste sterne is dat sie ontfene
een kint en bleef ene maget **D**ie vyf
sterne is sie droech hem sonder swa
heit **D**ie viijste sterne is sie baerden
sonder yme **D**ese vier hadde sie mo
vleysche **D**ie viijste sterne is eerweerdige
scamelheit **D**ie viijdeuocie der oetmo
dicheit **D**ie viij is groetmodicheit der
geloues **D**ie viijste sterne is martelie
des herte **D**ese leste vier hadde sie in
der herten en dese sullen top nae volge
niet alre weerdiger oetmodicheit
Herren secht nyemant en is edel van
die totter doget wal gheset is en
der eysschelicheit der sonde niet en die
Sancte gregorius secht die alre hoer
dat

ste bescouwe is dat een mensche hem
 selue bekent en ander mensche werke
 met en onder sucket. **B**ernardus secht
 mensche die doget die ic an my met
 en hebbe die sie ic an dy en dat dyne
 is van arbeide dat is myne van mynen
Benedict om wel en doechlike te leue
 soe en behouet een wys mensche niet
 anders dan hem selue en daer is hi mede
 te vreden. **A**ugustinus secht alsoe voele
 als een yegelic meer vermach dan een
 ander alsoe vele meer soe weete hi voer
 waer dat hem te gruwel en te sorgen
 staet daer om soe mach een yegelic
 begeren dat hem ghyene macht en werke
 gegeue dan tegen syne ghebreke mer
 om die gebreken te verwinne en
 wille die lude niet machtich wese mer
 om horen euen mensche te verwinne
 waer om dat dan dat sy die waerach
 telike verwinne syn vande duuel van
 horen sonden en gebreken valscheike
 voert moge verwinne en dus en begeren
 sie ghyene geware verwinnes te wese
 mer allene van ander lude dwalende
 vermode begeren sie vwinnes te heypen

Die gloriose iheronim^{us} secht ist dat
ghi wach hebt soe vercoepet en geuet den
armen en en hebdi niet soe syndi van
ene sware last oncladen. Hier of leestme
vā d'pogenes den heydensche meester
dat doe hem een dieft onder want
den meester een sachske myt gelden
ontstelen dat des nachtes onder syn
houet lach. Doe seyde die meester treck
dat sachtelike nae dy du ongeuallyge
dieft trecket nae dy op dat wy dan
beyde myt rusten moghen slapen
rot desen woerde soe merket coere
dat die doechde meer synctte begeert
dan die rycheyde. Als bernardus secht
waerachtighe rycheit en is niet geleyt
in vele scactes mer in die doechde die
de consciencie myt hoer draget op dat
sie inder enichheit mach rieke worden.
Verblyt v als ghi derue moet schone
ritme wooninge want die edel boege
van romē d'alexi^{ander} magnanē secht
ze wone meen oetmodich huysen
is een begijfel der doechden en een
enige stedekē dat huysen of herberget

moet enē grote here der doechden oft
 Ruyst sonder trouwel beter te herberge
 myeten scaren der doechden dan myete
 kinnen der mensche En dat berijst
 ons die selue valerij mye enē doech-
 tike boertelike exempel vande wise
 verduldighe dyogenes die in een
 wijn vae woende **ald** sprekende.
Doe dyogenes komer en ongemack
 leec in syn wijn dat doe verblyde
 hi hem dat hi een weyndelic gehoer
 van huys hadde dat hi conde ver-
 wandelen myt hem nae gelegenheit
 der tyt **waer** alst seer colt was
 soe kierde hi dat gat vande vate
 rat suden En alst heet was soe kierde
 hijt int noerden En hoe die somme
 gene soe kierde hoer dyogenes wo-
 ninge altoes mede hier omme soe en
 begeert in deser tyt met te gebruke
 genoechlike woningē die vermyet
 ons die hope te verroeuē die toe-
 comende woningē inden hemel
 vande rime woningē berouet die lude

menichwerite van doechden En weder
ome nauwe enge woning in dien dat sie
buten stilluctet dat versueke des volkes
soe vergadert sie en ontfangt sie ene
grotescare des volkes der doechden
hier ome ist alte vele beter en saligher
hier te derue schone ruwe woning
dan hier nae hinder of lectinge te hebbē
en te lyden in dat veruue der hemel
scher woninghe **I**n die edele boecius
om dat hi comē dircs wreethet
weder stont en en wolde hem niet
sijnre gonste of vrentscappē stercken
Doe waert hi verre verdreue en in
vremde lande gesent en in ene kerke
waert hi besloten daer hi doe minste
dat boec datmen heit die consolacoe
philozophie dat is vander wijsheit
troestinge **A**ugustus secht ghi en sult
voec bedrouē dat v die auentuerē tegge
is mer ghi sult v daer of seer oblyde
want dien sie tegens is die doet in po
guedes En die sie mede is besadet sie
Daer boecius dus off spreket **I**n men
dat de ongeluckinge auentuer den
menschen vordelike en orberliche is

ROMANUS
63
dan die geluckinge auentuer Als sie
den mensche guedertiere schyn te
wesen en toe lachet en hope geuet der
sachheit soe bedrigit en belieget sie hem
mer die auentuer die men ongeluckich
heit die is waerachtich want oümmes
hoerre wandelbaerheit soe toent sie hoer
selue onstadich Die gelucke auentuer
bedrigit Die ongeluckege leert Die ge
luckige bynt der mensche gedachten
myt ene logenachtigen hope der wege
woerdiger guede mer die ongelucke
onchtighe sie weder oümmes bekenisse
der crancher cychiker sachheit Die ge
lucke sien roy altoes houerdich ende
gherich en onbekene hoers selues
mer die ongelucke sien roy sober besuede
en ouermits oefeninge der tegenspoede
roy en vroet en ten lesten soe trecke
die geluckige auentuer al dmalende
myt sineykinge die mensche vande
ouerste geworden guede mer die onge
luckenge die trecket sie menichmerue
weder omme mytter hake des verdriues
soeten waerachtige ouersten guede
mer om en sal ghen roys verstandel

mensche hem bedrouē om ongeluck
want en verliest niet dat syn is.
Daer seneca dus of secht Die aucteur
en ontnemet niet anders dan sie ge
geue heuet Die doechden en heuet
sie nyemant gegeuen daer om en
mach sie si nyemant nemen **N**iet
welken woerde seneca openbaer te
kennē geuet dat een wys mensche
ghien dinc syn en sal te rekenē by
dat hy verliesen mach **H**ier of
spreket valery en exempel van
enen man die op ene tyt doe die by
ande al syn lauschap beroefde en
schende **E**n hi niet vele ander lude
boer vluchtich wort **D**oe drageden
hem die gene die soner gelade waren
van costeliken guede die niet hem
vloen **W**aer omē dat hi van alle
synē grote guede niet niet hem en
wech en droech **D**oe sprac hi **I**c dra
ge sonder cruuel al myn guet niet
niet **W**ant hi droech syn guet
in synre borsten en inder hercen
en niet op synre scolderen **W**ant hi

en droech ghene guede die den oge
 sienlic ware **M**er die een wijs vstant
 allene meer dieren can die droech
 in besloet in synre herte daer sie met
 en moge veruule noch verderuen
 gethe die tytlike guede **N**u siet dan
 waer omme heten die lude guet dan
 dan omme dat sie godes vrede synt
 en omme dat sie gode diene en hef hebbē
 En als paulus secht Den guede lude
 wort alle omme mit guede gekiert
Doert als boecius secht Ist sake dat
 die siele oer selue guet getruichgeuet
 en ene guede consciencie heuet alsoe
 vroe als sie onbonde wort vande
 eertschen kerker soe vaert sie vrien
 onbelet totten hemel **E**n daer omme
 sal sie alle eertsche dinge verstaen
En hoer verbyde dat sie vanden
 eertsche dinge verloest is **I**ae son
 der trouel nider waerheit soe is
 vande genen die te hanc ghene gaste
 noch met vrede en syn **M**er borgers
 der hlygen en huys gesymie godes
 die welker wandelinge inde hemel
 is **D**ie alle eertsche dinge bitter synt

ōme dat sie die hemelsche dinge gesmaekt
hebben. Nu dan dat qualike smaket daer
en bedrouet den genen niet dies niet
en hebben en die gene niet hebbe die
latent wel achter en gruent ouer sond
droefheit. En daer ome als boecius
voert secht. Soe en is van alder auen
tuere niet te begere want vā hoer
selues natuere en is sie niet met guet
noch sie en vueget hoer altoes ande
gueden niet. Ende daer sie hoer niet
gouste an vueget die en maect sie
niet guet. Hoer gauē gruēt sie die
den quaden luden en totten alre
boesten sent sie hoer gauē alte ouer
ulodelike. **B**ernardus ist dat vhoer
en verduldicheit en strengicheit
sines leuens. Inz vzeder gueder
tierenheit en barmherticheit ver
mynct wort soe wort vhoer crone
allenneke berouet van hore peerle.
Daer ome niet gemeen soe wort der
bedrueter rechtueerdiger crone ge
sinedet mytten hamer des tydens
en der droefheit. Want wie dat

rechteuerdige lude bedrucke en hude
 en doen die smeden hem hore crone
 Dat oec onder tyden valt met allene
 als in hem openbaer in hoer tegemvoer
 dicheit bonrechtet mer oec mede als
 men sie heymelike van achteren an slaet
 mytten hamer der tongen ouermits
 achter sprake **G**od die alre mensche
 troester is heuet ons geguen te troeste
 die boeken der hyliger scriften voer
 den troest des menscheke geselschaps
 Daer omme staet bescreue inder macha
 been boec **D**at die ioden hore geselle
 en vrende screue wy hebbe v in onse
 tyde ongemoept gelaten in ver hulpe
 en v guet hebbe wy gespaert en hebbe
 als getroest wtten hylige boecken
Wer omme en synt ons die mensche
 ghien noet omme myt hem te spreke
 en geselschap te hebbe wat die hylige
 boeken veruulle hore stede **D**oert
 an dat men v selde toe spreket en va
 dat v die regel en v ouerste vlyden
 toe spreken **D**aer en moghe ghi v noch
 myemant myt reden omme bedroue

want swighe weret alte vele guebtes
 inden mensche **J**uden ierste soe is swighe
 ene sake die sonde te scurven **A**mbrosius
Ichebbe vele lude myt swighe gitch lude
 sien leue en daer dine ut een hoys man
 die swighen can **S**wighe is oec een
 fundament der doechden **A**mbrosius
 hysantheit des swighens en niet te spreke
 dan alst noet is ende ruyheit te vsmade
 dese drie synt die meeste en die beste
 fundamete der doechden **S**wighen
 vrommet den quade bosen mensche
Johanes guldemont seche alce vele hee
 moghe ghi een quade mensche vromme
 myt swighe dan myt antwoerde
Swighen rophet en ongruet vele sonde
 en linders **W**aer of valerius scruct
Doe solinus allene swech en alle die
 andere spraken die by hem ware dine
 dat hi niet spreke en conde of hi een
 geck ware **D**oe antwoerde hy ghen
 geck en can noch en mach swighen
Doe vragede niet hem weder **W**oer
 dine swighe ghi dat allene **D**oe ant
 woerde hi dine dag my sprekes dine
 heuet bezouwen en swighens nye

Sachō **S**inghē en heuet nyemant
 sende gedaen mer dat spreke niemyge
Salomon secht die wise menschen
 gebruiken weymch woerde **J**ob sprac
 tot syne drie vrende konde ghi doch
 singhen op dat men wanen mochte
 dat ghi rons waert **S**eneca secht
Singhē is den gecke of den plompe
 oer wysheit gerekent **D**oe wie met
 singhen en can die en can oec met
 spreken **N**emant en mach vrilker
 spreken dan die geerne singhet
Nemant en mach sonder sorghe
 ouer wesen dan die geerne myt ge
 hoersaamheit die nederste is **N**emant
 en mach men bet toenen dan die geerne
 cleyn en ongeacht is **S**inghē doet
 wel helen en mainertlike spreken
Seneca mynt valoes heuer te hore
 dan te spreken en dat ghi geheele
 wilt hebbe dat en segt nyemant
 besiget v oren dicker dan uwe tonge
 en wat ghi seggen wilt dat segt
 u selue oer yemant anders
Singhē woedet genoeglike schone

spake **Gregorius** mit rechte en mit
reden soe ontfact een mensche onder
een wasdom die bescheidenlike frongar
Ghemeeentlic brenghet fronghen vele
orbers **Seneca** seche ghen dinc
en is soe orberlike als di te vreden
te wesen en te rusten mit ander
lude weinich te spreken mer vele mit
di selue **Wier** of se **Augustus** seche
Ic en weet soe arme mensche niet
woude hi syne tonge bewaren en hi en
solde in corter tyt rijke weerden
Seneca **Ic** hie dat wy schuldich sijn
sorghen en hoede te drage voer onse
licham **Mer** ic vsake datmen hem
diene sal **Die** syn licham dient en
die daer alce seer is voer besorgte
die alle dinc tot syns lichams gemachte
en wel varen kaert die sal vele lude
dienen **Die** syn licham alce hef heuet
die achtet dwerre alce weinich **Alce**
grote heste des lichames maect van
menschen scandelic en lasterlic en
beswaert hem mit sorghen en ont
vredet hem mit aerte en mit vrede
en sal dat licham alsoe besorghen

van des hem noet is soe dattet
 nochtant dienstachtich en ghehoer-
 sam bliue onder die redene **W**y sullen
 dat lichaem alsoe besorghen alst noet
 is met dat wy omme syne wille leue
 mer als sonder welck wy niet leue
 en moghen **L**aet ons dat lichaem soe
 vele gonne als hem genoegh is
 sterck en vroem by te bliuen **I**c byn
 daer toe en tot meere dingen ge-
 boren dan myns lichaems knecht
 te wesen seker vrtheit is vsmadensse
 of onachtsonheit des lichaems **H**oert
 nu see iohanes guldemont spreken
 vander medecine **G**hien dine en
 is soe guet dine gesont te bliuen
 noch ghien dine en maket soe scarpe
 syne noch ghien dine en verdruct
 soe vele slucte als matige sobere
 maeltiden **D**at vleysch en die spar-
 wer **G**etike maelandere **w**ant
 men secht **A**s die sparrow vet wort
 soe en wil hi niet weder te loce come
 tot syne heren noch die gemeste hene
 tot horen vrouwe **D**es gelikes als

onse vleysch lekerhe geuoedeet wort
soe wortet weder strubbich **S**etne ald
agn doe sie sach dat sie een kynce droech
by abraham doe versmaede sie sara
hoze vrouwe die abrahams rons
was en en wolde hoer niet rontich
dienen **I**c heb gehoert dat een rne
eens een ram soe vet gemest hadde
dat hi van rechter roelchere plach
die gene te stoten die hem die hanc
boeden of toe knichten **D**oe dese rne
man eens by den vuere sat en van
vake syn houet alle gringe het neder
sygen soe meende die ram dat syn
here nypete dien mcke hem noede
of eyschede te stote **E**n doe onder
haelde hi eenē groce loep en liep soe
stuf op synē herē soe dat hi hem die
hernē in stiet en hi bleef soe doet
Alleens soe handelt dat hicham den
versiamenden gheset die dat hicham
te lekerlike vooet en te vet meker
Iner sine sede ic mit beghyn **D**oe syn
synē knecht alce lekerlike vooet
die sal hem nae onvultich en weder

scrubbich voelen **H**ier omme ut een ge
 meen woert onder die fransosen
 Die onder reden syn licham met en
 jou castien die sal daer hier nae grote
 schade of lyden **V**eneca onder een re
 gehe huut of vel mach wel scullen
 een cloec satich vstant **E**n wt een
 mysmaket wanscapē deyne licham
 mach wel een scone grote moet come
Daer des menschen moet en wort
 met onereyne van lelicheit des licha
 mes mer van suuerlicheit des modes
 wort dat licham verciere **V**eneca en
 met allene en wort des menschen
 moet oncsuuer van lelicheit des
 lichames mer hi wort daer menich
 werue schoenre en costeliker of beter
 daer of **V**eneca secht **E**n ch dine dat
 in het met suuerlic en was dat
 wort suuerlic alst mye doechde wort
 geledet **E**ulius secht **G**ehme als ghe
 sonchere des lichams is schoenheit
 Des gehme is doecht schoenheit der
 helen **E**n hier omme soe wie hem ver
 detmoedicht en deyne kenē omme
 synre lelicheit willen die wort:

van sy ure lichamliker lelijcheit suuerlic
Want die doecht der oetmoedicheit
die maket schone en suuer en bequaem
En oft sake ware dat die lichamlike
lelijcheit di niet en oetmoediger en
maket nochtant benemet sie dy docht
een groet deel der houerdien En dat
is al doer groet te wegen dattu in
der leelijcheit soe houerdich niet en
byste alstu inder schoenheit wesen
soldeste Want die grade der houerdien
die in vander leelijcheit wort
ontogen bleue die in dy ter docht
toe du soldes daer soe vele pijn vanden
hyden dat alle die leelijcheit en myn
maketheit die men in deser werlt
bedencke mach dat en ware niet
daer en teghen te ghetlike te hyden
want en wilt die crantheit der oet
of blyndheit niet froaerlike dragen
In die decreet is ghescreuen Die is blynd
te heten die dat licht der ouerster
besouwinge niet en bekent En men
die lichamlike blyndheit is een deel
of een tic der onnoselheit of der on

N 171 4

n 173

sculdicheit **W**ant dat ene niet en
 fiet dat en benidet hi niet en met te
 beniden is een groet deel der onschuld
 dicheit **S**eneal secht **I**c heb myn ogen
 verloren help hoe merrighe quaden
 begeerten is dan den wech doer graue
 en voer gesloten **W**ant die ogen synt
 toe stekers tot gebreken en verleyders
 totten sonden **S**in en sult v met bedroue
 dat ghi dick horich of doef worden
Want daer heb di die baete of dat
 of ghen ydel dinghe en hoert mer
 of secht soe sindetica **N**u myn doef ge
 worden synt nu bekene my dat my
 een ydel scandelic hore hebbe verloren
 ommes hichamlike droefheit soe werde
 myn bet horende van byne myn
 oren des herte die heymelike verbor
 gene woerde des godlike misprekens
 die den mensche nietich sijn heyme
 like van byme toe spreket **E**n wilt
 v met bedrouen omme cortheit des
 teghemvoerdigen leuens mer pijn
 v meer in alle dinghe wyselic te hebbe
 en arbeyt meer omme vele gueder werke

4

= NOTY

41
en doechden te v'graderen dan ome langer
te leuen. **Want** Seneca die secht' d'ner
aloes h' die wyse mensche dencke aloes
hoe guet hoer leue is en met hoe lange
dattet is. **Want** int leue en is niet
guet geleghen mer ni wel te leuen.
Wy legget daer seer vele an hoe wel
du leueste mer hoe lange du leue
daer ome soe weerdeert v leue by
werken en met by der tyt. **Seneca**
dat leue en is niet onvolcomen des
het eerlic is niet vele en licht v
an waer ghi v leue latet of eyndet
eyndet v leue waer ghi wilt mer
sorghet allene ome een guet eynde
hoe dat v leue wort langer vercoft
hoe die mensche meer heuet te wandelen
En niet en behoert ons eyghen toe
dan allene dese teghenwoerdighe
tyt. **Want** die voerledene tyt syn
wy quyt en die toecomende syn wy
onsker. **Laet** ons blidelike seggen
hebbe geleuet en ic hebbe berbaert
gelopen die my die auenguer geset
hadde. **Nochtan** beginne so myge

mensche te leue als sie of soldē late
Ine dat noch meer is te vronderen
Somme late of te leue voer dat sie
 leuens begonne hebbe het is genoegh
 ic en verbaerlic te leue ten eynde toe
 eer die doet comet **E**n myc vrier onbe
 zorgeder herte dat eyndekyn syns
 tids te verwachtē **E**n op dat ghi v
 ceghen die armode met en versricke
 noch en beuen soe hoert nu **W**at seneca
 boere secht **D**ie eerde ontfanget alle
 kynderkens al naket daer omme en
 scamet v met eniger armoden te
 yden want ghi en moget met bloe
 ter roerde dan ghi op ter werelt
 quaeme **L**ange te leue is den guede
 lude begeerlic **M**er den boken lude
 seer orberlic hoer leue vroe te eynde
Seneca **D**es mensche leue is recht gelijc
 als yser want syn sie onledich soe ver
 sbeen si: syn sie ledich soe vrostē sie
 mer omme soe en achtet die coetheit
 des leuens niet **W**ant als seneca secht
Die mensche is dat leuen geleent en
 niet gegene **O**ch leyder wat bedruue

17
sie al rouweliker werken die lange lae
en in hoe meinghe vdiene vallen si
Die leue guetike die mene dat sie altoes
leue sille Die volden wel dat hem
gehoden ware altoes te leue mer soe
als hem ghebode is en wille sie met
leuen **Socrates** Die en leuet met die
anders met inder herte en heuet van
dat hi vmer leue mach **Mer** ome soe
eten en drincket op dat ghi wel mo
get leuen **Mer** wachter v ome des
rollen te leue op dat ghi eten en
drincken moget **Want** die mensche
leuet quatike die altoes begeert te leue
waer hi oec rechte vstandel en wne
ghi en soldet v met verstuere mer
verblyden va ionc te sterue **Mer** of
scrueet vincenciu vander prediker
orde in een sluertic boeck dat hi scrueet
an seē lodenijck cominc van vranche
hem te troeste doe hem syn olste sonc
vnulhentic was of ghestorie die ome
trent xv iaer old was **Die** doet secht
hi is een richter wes heerliker moghen

heit moec onderdanch wese alle
 coninge en keyser. Dese richter
 plach nae manere en va gewoe
 te van rechte die lude drie boden
 te sende of drie werf doendagen
 Dat gebot vande ierste dage doet
 sichte en ongesontheit. Dat ander
 gebot die olde cranchheit tegen
 dat derde gebot of tegen die derde
 daginge en mach nyemanc appel
 heren of tot enen ander richter
 syn saken beropen want dat gebot
 doet die richter die doet in synis
 selues ysoen sonder enghē boden
 te senden. En onder tyden als die
 ouerste richter omme enige sake
 hnesten wil soe sendet hi syne ge
 maecte richter dat is die doet die
 tot syne gebode staet. En beueelt
 hem dese drie daghinge selue al
 gethe tiffens te doen sonder ander
 boden voer te sende en hi beueelt
 hem mede rechteuoert te richte

18
Want god die die alre ouerste richter
die ropet syn vcorene vrende onder
tyden iouc i vter werelt op dat sie
hem niet en sullen ontuualle En onder
tyden soe nemes hi die quade lude
en wech en brenet sie daer sie hoer
op dat sie die ene boesheit niet en
sullen vergaderen op die andere want
als v die doet soe nae by is dat
ghi sie niet ontgaen en moget
soe en bedrouet v niet mer ver
blydet v seer Want die doet is
een veytmissen en een eynde alre
onsalichheit deser werelt **S**eneca
Die doet is ene bote of ene mede
cyne teghen alle quade tytlike
dingen en daer omme secht hi voer
Dattet een vint grof onustandel
tyran is die delude mytter doet
prijche of quellet Want den
gene die hi meent te prijgen en
te quellen die vloest hi van alre
prijen en vdrict deser boeser

v'ganclyken werelt. En omme des
 wille secht se iohann in apocrypsi
 Doert an secht hi als die doet gele
 den is. Dan soe secht die hylige
 ghest dat sie ruste vā hore arbeide
 mede soe is die lichamtlike doet
 en vrotic beghyn en inganc des
 enyghen leuens. En hier soe nomet
 die hylige kerke der hylige v'schei
 demisse van eertrike ene geboerte
 te wesen. **Cyprian** die martelaer
 secht. Al ist dat wy in sterue noch
 an gae wy vermits desen doet
 totter onsterflicheit. En dat enyge
 leue en moge wy niet veruerue
 wy en moten is ierst van dese leue
 verscheden. **Met ons dan verbyde**
 van deser doet die ons doet reysen
 tot onsen scapper vlosser en salich
 maker here al der eerden en comie
 der enyger glorie. **Overmits der**
 doet soe reyse wy mede daer wy
 sullen sien en besouue des voer

bescreue conincs En ons here moder
en voester coninghe alre maegode
En wy varen mede cotte ontelike
geselschap alder hemelscher bouwen
Hier omme laet ons dat genoechlike
conincike daer dus grote gloriose
dinghe of ghescreue synt holden
en achen voer onse landeschap en
laet ons haesten in dier rusten en
gaen Want wy en hebben hier
ghene bliuende stat Hier omme secht
Ic gregorius Wat is die sterflike
leuen anders dan een wech want
alsoe menighe dach als wy leuen
alsoe menighe voetschap gae wy
onser wegges ter steden wert daer
wy hene tyden en eyden dat leue
ghelyc die bedeuere daert mede
soe geualt dat onder tyden witter
beymeliker wyssheit en witter der
borghent godes Dat der voozom
lude leue verstuert wort inder

tye deser reysen en deser pylgryma
 sen en dat geschiet omme des willen
 dat wy den roech daer wy doer reyse
 met en sulle myne boue of gethe
 dat lanescap daer wy toe reysen
 hier of secht een pphete ald' **S**taet
 op en gaet hene want ghi en hebt
 hier ghiene ruste **S**ancte gregorius
 secht die rechtueerdighe doet roecht
 wonderlike en doechtlike werke
 en daer ontfact hi hier weder smaet
 heit voer **O**p dat hi ouermits der
 mensche lof mochte wt hem selue
 hebben geguen omme genoechte te
 wpen en soe come sie in onbekent
 heit hoers selues **E**n dan werde
 sie weder gestaen vander smaet
 heit en gaen dan soe weder tot
 hem selue **E**n op dat hi dan soe vele
 te vaster in gode wde geuestiget
 van bynne **A**ls hi van bute met
 en vindet op te rusten **G**regorius
 hier moge ghi openbaerlyc wt:

merke dat ouermits die vmaledinghe
en lasterlike woerde die die rechtueler
digen hier byden dat sie daer voer
bander guebertyerenheit godes
sulle onefringe ouerulodetic groet
loen **E**n hier omme doe dat vormal
dijt wort en qualike gesproken
oft geuloeket van ene man de
semey heyte en doe dat ene van
dauids riddere wolde zoeken
de geheytten was abysay die dauid
suster sone was **D**oe seide dauid
laet hem my vormaldoyen en
bloecken god moet dat an sien
en geue my hier guede dmingen
voer dese vlokinge en voel die
qualike toe spreken dat my op
desen dach geschiet **H**ier wt soe
wort geleert dat alsoe dicke als
v spictige smadetike woerde als
worden gesproken dat ghy dan
ouerdencket dat woerde dat onse
heue here tot syne discipulen

sprac doe hy seden **S**atich syn ghi
 als v die lude quahke spreken
 en vmaledien v **S**yn en sult voec
 om bespottinge met onvreden
Vant die gene die bespottet wort
 die wort syn gebet haestelic van
 gode gehoert **A**ls **J**ob secht die va
 syn vrent bespottet wort gelyc
 als ic weerde die sal den here an
 ropen en hi sallen vhozen want
 des rechtueerdige symphelic bespot
 tmen **S**och een ander sake waer
 omme ghi v niet en sulle bedroeu
 omme der bespottinge wille want
 die bespotters van deser werelt
 die sullen hier nae behen en bekene
 der symphelic lude satichheit als ge
 seulle staet in boec der wysheit
Die sijn die gene die wy wikeer
 te spotte plagen te hebben en in
 eenre maniere van vruccinge
Benedict secht ist sake dat v die ge
 hele scare des volkes niet en bespotte

soe en syn ghi noch niet satich **Ic** en
en sult v niet ontsien vander bose
lude op seggen achtersprake en ont
fruchtige sonderinge als sie volch
en logene syn **Want** als sie onse
eren achter rugge te nae spreke
en pmen hem ons te ontrucken
en ons scande te doene dan soe loue
sie en priesen sie ons als seneca secht
Ghi siet groetes loues weerdich
ut dat ghi den bosen misjaget
en daer omme en sulle ghi v niet ont
vreden om der bose lude achter
clappes willen **Want** bider ordina
cie godes soe werde ghi ouermits
die achtersprake tot inye ocher
en satichheit veroetmodich **Daer**
gracianus of secht **Al** is dat satich
dat die achtersprake comet weder
ghewe gebreke en boesheit die sie
doen nochtant wort sie dicke ver
henget vande rechtueerdigen
ordel godes tegen die guede lude
op dat die gene die hoers selues
onmetelheit of ander lude gonst

en bedrigende smeykinge hoge
 verheffen **D**at die achter sprake die
 vā hem gedaen wort salichlike ver
 oetmodiget **G**regorius secht tussche
 den woerde des priesters en der laster
 res salmen alcoes lopē ter herte en
 ter consciencien **E**n ist dat wy dat
 quinet en die boesheit niet en vnde
 dat die lude van ons spreken soe
 siule wy voert sprengē mit groter
 blysscapē want wat lichte daer an
 dat ons alle die lude lastere **A**ls onse
 consciencie ons vri en onschuldich
 toert **E**n als paulus secht onse
 glorie en blysscap is dat getuuch
 onser consciencie **E**n **J**ob secht **N**iet
 myn tuuch is inden hemel en een
 tuuch inder herte **L**aet dan die gecke
 en die onsinninge clappe en spreken
 achter ons en van ons en van bute
 dat sie wille **H**ier van secht **H**erom
 pus ridder gaet tusschen twee ge
 vuchte en heuet die prieres ter rechter
 syden en die gene die hem lastere
 ter luytcr syde **M**er hi en wort

vande loue met houerdich noch vā
den laster met unstroestich noch ont
vredet **H**ernardus Ic segge en ordelen
en bekenne ghyen orberhker mede
cine te wesen cōtē wōnde en seerich
eiden mynre ysciencie dān laster
en smaetheit te lyden **D**ie laster en
smaetheit sijn altoes mede den gūde
luden een schoen cleet en een vely
ringe **W**ant die smaetheit is redy
als een duerbaer schoen steen in des
mensche crone welck steen is van
dier crachte en natuerē dat hi den
mensche doet vaster en stadich bliue
in gode daer hi alre best te stede is
Gregorij secht alte lichtetike werde
wy getroestet ist dat wy in onsen
lyden en verdriete wille ouerdeyde
die sonde die wy gedaen hebbe **E**n
soe en sullen ons die verdrieten dān
ghiene ghysetinge wesen mer goden
grauen **A**ls wy myt des vleysches
pne en droefheit moghe veynghe
en betere dat wy mit genoegsten
des vleysches hebben mysdaen

Eerker mede dat een geslagen
 beestken schijnt te bekennen dattet
 daer omme wort geslagen wanttes
 alte blanc gaet en gaet omme des
 willen te veerdigher en haesteliker
 of om dattet weder sal gaen inden
 wech daert tot gedroelt is **D**es
 ghelyc soe pijn v mede te bekene
 dat ghi om des willen verdet ge
 slagen en gecastiet mit lyden en
 verdriete **O**m dat ghi niet en sult
 bliue staen inden weghe mer omme
 dat ghi v sult haesten inden lande
 daer v wech toe leydet dat is ten em
 gen leue waert **I**tem **I**st oec dat sake
 dat ghi ghemoeyt en belast worde
 myt swaere penitencie daer sulle
 ghi v seer of verblyden **D**ant die
 penitencie helpt en sterket seer
 dat herce en den moet **E**n settet
 den mensche in soe groter sekerheit
 en betrouwe dat sie den doet maket
 mee onefuerlic en ongeachtet **D**ie
 nochtant dat eynde en dat roeterste
 is van allen veruueerlike dinghe

En sie brecket den ghest en maken
soe vuerich dat wt dier vuericheit
die mensche bereyt is inden kercken
en inden doet te gaen om syne salicheit
Cyprian secht **O** hilige penitencie
ghi betaelt alle die sculd der sonden
ghi maket sachte en suete alle die ver
drieten die men tyden moet omme
beetheit der soude **En** alle inuolste
ge en wanhopende herte die crogste
ghi mit behynghe der salicheit **En**
wilt v niet ontvreden of bedroue
omme deruynghe der inctiker dinghe
en eeren en weerdicheit **Want** dese
ere en weerdicheit en is van hoer
selue niet guet **Daer** boecius dus
of secht waer dat sake dat men
eerweerdicheit en mogeth ende enich
natuerlic ende **per** eygen guet
gelegen waer nimmermeer en solde
s den bosen en quaden lude te sele
vallen **Want** die dinghe die malom
deren teghen syne en comen niet
ouereue draghen **Die** natuer en

gehengret des niet dat contrarie
dinghen gemenghet. worden. En
want daer ghen cruuel an en is
soe geualt dat dicke dat die alre
boeste lude die hebbē dicke die alre
meeste macht moghenheit en ere
Des soe ist mede kenhe en openbaer
dat moghenheit van hoerre eygen
re natuerē niet guet en synt omē
dat sie dat gehengen dat die quade
bose lude hoer hebbers en besitters synt

Nemant en sal hem niet rechte
bedrouen omē dat hi ghene
vriende en heuet of omē dat hi syne
vriende verlieset. Hoert ghi vriende
lose mensche ist dat ghi enē vrent
verloren hebt dat tydet verdulde
like omē godes wille. Want ghi
sult daer enē satighe wissel voer
hebben. Jae ghi sult des te sekerlic
ker en te andachtiker en vele de
uotetiker opwert chymen en ledich
roesen der eyctiker sorgghen en v
allene myt gode becomere. Want

VIII 4

ghe sult hebbe hemelsche dinghe voer
eerstiche dringen en wisselen vergaue
like dinghe voer enoghthe dinghen
Hier omme ist dat ghe enen vrent ver
loren hebt die niet guet of niet doecht
he en was soe en wile niet trueren
om syn verliest **M**er om syn wille
wane hi solde vlicht mede verdorue
hebben **A**ls inden ysaler straet ge
screue **M**itten verkerden salstu
verkeret werden **M**er was v vrent
guet en redelic soe en hebbe ghe
hem niet verloren **M**er ghe hebt
hem voer gesent totte hemelsche
conincrike dat hi v daer ene wo
ninge bereyde onder die hertel
sche borgeren **B**ernardus wanner
die gene die roy lief hebbe ons of
steruede begeue soe en sullen sie ons
hier namaels niet eruelike laten
of begeuen **M**er sie gaen ons voer
daer sie wel weten dat roy hem
ortelike volgen sullen **H**ier omme

soe en sal hem nyemant mit rede
 bedrouen oer conetiker verbyde
 van dat hem een guet rechtueerdich
 vrent of steruet. **E**n andere ome
 ons selues gemak nusscap ende
 orber want syn vrent is nu bequa
 mer willichiker en bet behoert
 gode voer hem te bidden. **D**aer ome
 en sulle wy ons niet bedroue als
 hier om secht. **I**st dat wy onse dode
 bescreyen die wy ganselike geloue
 dat sie weder verrisen sullen. **W**at
 solde wy dan doen of god geboede
 al gheheel te sterue sonder enich
 troest van weder te leue noch tant
 als wy woesten dattet syn wille
 ware soe moeste wy getroestet wese
 want syne wille syn wy schuldich
 te setten voer alle natuerlike heste
 en genoeghe die wy hebbē mogen
Daer ome soe ist noet soe wat god
 behaget dattet den mensche mede
 behaget. **I**st dat ghi gode niet geerne

en offerre noch ouer en geues die
dinghe die ghi mynet dat inue is
soe getuet hem doch blyd elike dat
sine is **Iherom** God en heuet die
met onthome doe hi syn eyge gae
weder nam daer omc enhoert omc
met anders toe dan onse schepper
aloes te dancke die ons alle ding
heuet geleent tot syne weder eyghen
En mit **Job** te seggen Die here heuet
gegeue die here heuet weder genome
soe alst den here behaechde soe is
geschiet des here name si gebenedyde
Dus voerspreet **Iherom** van noe
mote wy alle sterue daer dinc soe
is ons best van deser noet ene do
get te maken mer hoe sulle wy die
doen **En** trouwe dat wy ineen
here des leuens en des doedes bly
lic inden sterue ouer ene dragen
en onse wille den syne gethe mact
want den blyden geuer mynet
god **Doert** ist dat ghi selue een
waerachtich vrient sijt en inoes

waerens beste meent soe salte ghi v
 mogetlike verbyden als v vrent
 v of sterk. **W**ant ouermits den doet
 soe wort hi vlost van alle tyeke
 sorgen aynre en vdrieten. **D**aer ome
 vermaende onse lieue here syne dis
 capulen en sede. **H**addet ghi my lief
 ghi solt v vbyden. **W**ant ic tot myne
 vader gae. **I**t dan dat ghi urben
 vrent hef hadt soe en wilt ome
 syne doet met crueren. **W**ant hi
 en is niet doet. **H**er ome dat hi doecht
 like en guet was soe is hi geuaren
 totte vader der ewigher glorien
 en blyscapen. **J**herom. **E**n geuelde
 my selue met alle dage die onruste
 en berdzete deser werelt soe mochte
 my ons bedrouen dat onse vrende
 met deser werelt voeren. **O** mensche
 waer ome storstu dyne crane ouer
 die gene die sterue recht ostu met
 en rustes wat dattu dagedy in
 di seluen tydes. **W**est dzouch ome
 di selue en verlosse di neernsthe
 van dyne sonde. **W**ant als die

gloriose iheronimus secht **D**at geloue
en die hope der verruymisse die solden
onse droefnisse te niet make want
droefheit en hope en dragen niet
ouer een en giet geloue en geuolt
ghien sende noch en laet hoer van
droefheit niet verwynne **W**ant of
ambrosius secht **W**y en louen noch
en prisen niet datmen den doet
beschreyen sal **W**ant die doet niet
rusten vande arbeide deser werlt
recht als een slaep en dat inden
hope der verruymisse **L**ate wy ons
dan onthouden van onnutte crane
Want daer hoert wat onderscheit
te wesen tussche gelouige luden
en ongelouigen **L**aet die ghene
hoer doden beschreyen daer die daer
menne dat sie ewelike doet sullen
bluue omme dat sie ghene hope niet
geloue en hebben der verruymisse
Eer laet ons alle crane of wasser
die de doet mach maken **W**ant

sterue en is ons ghen eynde der
 natuerē en des wesens **M**er tis
 ons een eynde der bedroeffde sterf
 like leuens **W**ant onse natuerē
 en wesen sal vele beter werden
 dan sie was voer den tynlike doet
En wilt v met bedrouē ome dat
 ghi versheyde moet van uren
 ghnestelike broders en vā uren
 vrende die ghi allene in gode my
 net **M**er weest stantachtich ende
 vaste en denet dat inder vader
 collacie gescreue staet **D**ie ghene
 die myc manlike doechden en
 crachte wel geuest en foudient
 synt dien ist met hinderlic noch
 sendelic ten dienste godis en ten
 ghnestelike voertganc dat sie ver
 van me gescheiden synt **V**ant
 ghelycheit der seden en met crucht
 der steden versamen die broeders
 in eenre woninghe **A**ls ghi v dan

bedroeft dat ghi vā myn vrent
sint v'scheiden of omē dach v ont
trect is. **S**oe gedenct xpus die selue
tot syne apostole sprac. **I**c heite v
myne vrende. **W**ant al dat ic vā
myne vader gehoert hebbe dat
hebbe ic v te kenne ghegeue. **S**och
tan dat kondich maken en die
heste niet ongesien soe sprac hi
tot dien selue lieue vrende ende
apostole. **H**et is v nutte en orber
dat ic v onteuue. **W**ant als ic v
ontogen byn soe sal ic v sende den
troester den hūigē ghest. **D**aer
omē lieue broders yt dat ghi ver
dient hebt te wesen xpus trouwe
discipul. **S**oe vermoet koenlic en
hopee vander guetheit godes
dat ghi omē dat veruen en ver
scheiden uwes eertiche en cleyne
vrendes ontfange sult te troeste
den hūigen ghest. **E**n wilt niet

81

dronck wese vande verliesen der
rouwē der weldaet en der vrent
scap die ghy yemant berese hebt
die v des vndancker is **Wat** des
ghiestelike en dat selue is xpus ge
den ouerste coninc geualle xpus
hadde somige discipule boue alle
de andere wticoren dien hi als
syn sonderlinge heymelike vrende
alle die dinghe te kenne gaf die
hi van synen vader gehoert hadde
en dese discipule hadde hi alre lieffte
en nochant vhangede hi wt vren
wille dat sie hem inder noet beghue
en onculogen en dat hem hoerre
en verniet en inden doet leuerde
en dus verloes xpus al die weldaet
die hi hem gedaen hadde **Want**
die hadde xpus die konē godes aldy
gore en dit was syn wille **Ist** omme
ghy alle die gode dient als v des
ghelickes yet geschiet als dat v

vriende en iuve broders v begheuen
Of dat sie die vrentscap en crouten
die ghi hem gedaen hebt mee en
achten hoch en gedencken en ondae
baer synt soe en wile v niet bedroue
want v geschiet vele guedes wat
dit ongethe en verdriet dat v al
dus geschiet dat leydet v weder
tot iuwen verste beghijn dat is tot
gode daer ghi wt gheulote synt
en het doet v die werelde vsmaden
en alle vrentscap der werelde be
geuen **E**n alle hemelsche en ewige
diuende dinghe en gode mynne
en hegeren **A**ls v dus vele guedes
gheschiet hoe mach v dat dan bedroue
Sonderlinge als xpus ewangeli
en leringe v meer vermaent tot
blyscap dan tot droefheit te hebbē
inden vdrict en ongethe **A**mbrosius
xps wolde gelaten wesen omme v
eyempel te geue **W**anneer ghi
gelaten werde van iuwen euen

mensche of vrent op dat ghi dat
 verdutdelike verdragen sult dat
 vordel en vermodē v' heuet bedroge
 en dat ghi v' doecht en weldaet
 hebt verloren **V**oert soe en wilt
 v' met bedroeuē dat ghi moeten
 v' gaen en v' leuē leyden mit
 quade geselschap die ghi met en
 mogen ontvike **v**ant dese noet
 sake is v' ene grote hulpe tot oefenge
 betve doechden **h**et brenget vele
 v'bers in datmen die quade en
 v'kerde lude mit getike moede
 v'braghet **A**ls gregorius secht
 dat alle steden en tyden sulle v'p
 onse eue mensche tyde en v'drage
vant die gene versmaet abel
 te wesen die van cayms v'kiert
 geit met en wil geofent werde
 v'bel was adams sone ons ierste
 v'nders en wort van kaym syne
 v'veder v'moerdet **E**n van hem

stnet gescreue dat god sach myc de
hagen op abel en op syne gnaue die
hi gode offerde **W**aer by soe wort
ons openbaer te kenen gegue die
die gnaue der gueder werke alsoe
bele ontfantiker en weerdiger sijn
boer den ogen godes **A**ls die werke
der doechden meere boesheit en
verkertheit mote hyden vanden
gene daer sie mede wone en om
gaen **E**n een guet mensche wort
ongelyc bet gervaer hoe sterck hi in
den doechden is en hoe seer hi daer
in toe nemet en vasset ouer myc
der boser en vkerder **G**eselschap
te bekennen en te weten een sijn
eyghen crachte en vromicheiden
dat is ene vande meeste gueden
te rekenen die ene hebb en mach
Du hoert den gloriosen iherom
die v troestet en secht **D**ie seluen
is guet wil bhue die en wort daer

niet of besmit noch ontreyne dat
 hi mette quade geselschap heuet omme
 ghegaen **hier** die quade worden
 daer by bekaert en verbeteret alsoe
 daer als hi des guede exempele
 wil nae volgen **W**etec oec mede
 dattet v groet ere en lof sal wese
 in quaden geselschap louelic ende
 wel te leuen **E**n dat bewisen sie
 v mit hore exempele **Abel noe**
Abraham loch en ioseph en menich
 andere mit hem die rechtuerdelic
 goddienstelic en wel geleuet hebbe
 en nochtent woende en hadde
 dagelijc geselschap mit alce bosen
 en quaden luden **hier** secht bernardus
 of een is ghen middelber doeghet
 onder quade lude wel te leue en
 onder die gene die altoes boesheit
 werken onschuldich en onbeulect
 te bliuen en die guede seden niet
 te veruandelen en voerwaer hi
 secht wel **want** die lehe wort

sonderlinge gepresen die onder die
doernen bloeit en wel wasset. Om
des wille soe wort die maria der
moder godes by der seluer leyve ghe-
heet. **I**t dan dat ghi seguet sinte soe
suldi die quade gelycmodichende
verduldlike dragen. **W**aer van
dat hugo de scō victor secht. **S**heli-
kerrond als die beeste gescrepe sinte
met omme hoers selues wille mer omme
des mensche willen. **A**lsoe en leue
die quade mensche hier op ter eerde
mit hoers selues wille met mer
omme der gueder lude wille. **E**nde
gelyc als der beesten leue dient
tot des menschen orber. **D**es gelyc
en is ghen christel der boser lude
leuen en al daer hoer leue of gawe
des en gesterket wort dat dient
tot nuetschap en tot ruycheit der
gueder lude leuen. **W**ant omme des
wille soe wort die quade gelyc
de leue om der gueden op datter
geselschap der quader der gueder

lude leuē oefenē en̄ bouwe **Want**
 als die guede lude sien en̄ merke
 hoe dat die quade gelaten werde
 vander gracie godes en̄ vallen
 altes dieper vander eenre boesheit
 in die ander **Soe** leuē sie al stillike
 en̄ zingende van hoe groter gra
 cie weldaden en̄ beschūmenisse
 sy schuldich sint gode te danken
 en̄ te louen **Sonder** crinuel die
 reden der godliker schickinge en̄
 vromacie ouer onse saticheit die
 heuet toe greyschet dat gelyc is
 als royleren inder beesten leuen
Dattet ghyene grote saticheit noch
 weelde en̄ ishorē dienst te gebruke
 dat royl des gelyc int leuē der
 quader lude solden leuē en̄ merke
Dattet die ouerste saticheit niet
 en̄ is en̄ dese tynlike niet toe en
 behoren **En̄** daer omē soe wast
 behoertic dat god dese tynlike
 onghē den guede en̄ den quade

gethe verlende te gebruche en te
begeren **W**ant en sagen die guede
lude met dat dese tyeleke salicheit
den guede en den quade geinere
ware **D**ie en solden mee geloue
dat god den guede lude een bettere
en een meerre salicheit nae helen
Iher ome en wilt voert meer
slaghen noch crone vander quade
lude geselschap of van hore welken
Want doe ghi grote werke
hem soe worde ghi van by wese
barmhertike verheue **E**n ic
dat ghi ghiene groce werken en
doen soe worde ghi hecht salichheit
boecmoedicht **D**ie secht hugo **I**ude
dat en draget dat die quade lude
verduldlic **W**ant wie dat sic
met hyden en mach **D**ie geuet ome
mits sime onhydsamheit een ge
tuuch van hem selue dat hi selue
met guet en is **W**aer of mit hore
der wysheit gescreue staet **E**n
ome en mach den guede recht

dighē ouer gauen die hem vā herte
 mach bedrucke want als iohānes
 guldemont secht Alle die gene die
 di vdrzet doen die doen dat bi rade
 en bi die vhengemisse godes **Mer**
 als aristoteles secht verduldicheit
 is ene edele maniere vā vinnigen
Seneca secht mede **Soe** wat een
 duec mensche toe comt en ouergaet
 dat sal hi mit enē geliche moede
 verdragen en lyde want hi weet
 wel dat hem dat an is gecomen
 better eronger voersienicheit godes
 ouer alle dinghe wt voertgauen
 en geschien **hier** of secht hugo de
 se victoer **God** weet het wat di
 nuete is en orber is dan du selue
 en daer omē wilstu van gode te
 redye voelen soe merke dattet
 al wel geschiet **het** machliche
 wesen dattu ghene gracie van
 groter doechden en hebste **Mer**
 alstu angewochte wordeste vander

horinghe der gebreken en der on
doechden **D**oe werdestu alre vaer
en best geworcelt inder oetmoedig
heit. **E**n cranche ysmade oetmoedig
en ruket gode vele bet dan hoer
dige doecht en crachte **D**aer om
en weest niet soe come dat ghi van
godes verheugnisse en schickinge
yet wilt ordelen en anders ording
mer bidt hem altoes mit anre en
niet weerdicheit dat hi vte hulpe
wil comen nae syne wille **E**nde
sijne in di noch enighe sonden en
gebreken dat hi die guederen he
of doe **E**n sijne in dy enighe begon
nen doechden dat hi die barmhert
telike volmake en dat hi di tot hem
leyde en brenge doer wat wege
dattet hem geheuet **W**ant godes
nyme tot ons is soe groet en sulc
dancij dat die menschelike cranche
ghientre hande druc en tydet dat
in alsoe vele alst in sijne groetheit
is niet en schicket noch en voegte

doe onser nuetschap en orber wāt
 die ene mensche wort biden wille
 godes gelaten in armodē en die an
 derē wordē verheue in rycheden
 en alle beyde geschiet die weter my
 ne godes want die ierste voecmo
 dicht hi sachlike ouermacs der ar
 moden en den anderē troestet hi
 mit ouerulodicheit op dat hi danche
 si Die ene mensche is cranc die ander
 is sterck Die cranche wort geholdē
 dat hi die quade boesheit met en vol
 brenge Die ander wort gehulpen
 dat hi machtich roerde en vrome
 docter doget te werke Die myne godes
 prijct dese beyde en en laecter ghiene
 Die ene mensche wort verlichtet
 mit grocer wijsheit En die ander
 wort gelaten in plompe sympele
 verstande Op dat die sympele hem
 selue mit rechte verstaen en ver
 oetmodighē En dat die anderen
 hem pme mit syne clare verstande
 syne god en scepper te bet te bekame

Dese beyde woude god by wese myn
synre myne **M**erket dan mensche
hoe lief dat dy god hest Als syn tro
buden di nye en gebrake noch en
heten Dus veer syne huggen worden
voert soe en nemet niet swaerlike
myt ongenoechte dat sommyge
lude node by v synt en dat ghy he
een last synt en een ongenoechte
ome dat licht v seden van bueren
niet alre bequame noch genoechte
en synt **M**er dencket dat god ons
heuet gemaket en dat wy ons
selue niet en hebt gemaket Ende
dactet nyemanc en mach of wysen
dat ons die natuere heuet gegheuen
Daer ome soe en wilt v niet bedru
dat die scpper der natuere v al
sulck en soe danich heuet gemaket
als ongenoechtic te wese van buere
rime en grof want daer is niet te
hopen dat god mytte gesichce
synre ouerster hemelscher oghen

genoechlic van binne op di gesien
 heuet om te onthouden vā binne
 dat licht en claerheit van binne
 dat in di is **O**p dat die scadelike
 ronne der mensche gonst die op
 licht van butte mochte an wayen
 met rot en blase dat voerscreuene
 licht en claerheit dat in di is **D**aer
 ome ist dat v wandernige en dme
 ganc of v by wesen inder eerden
 met al te genoechlic en is soe mach
 sie licht in den hemel soe vele te
 genoechliker wesen en praeliker
 boer den ogen godes **W**est daer
 ome geerne vā butte runt en grof
 mer van binne guethic en vciert
Deruet geerne der mensche croest
 en die genoechte vā hore geselschap
Op dat god die de gehele croest is
 alre mensche inyt v alwes moet
 son van binne en ghi mit hem
 hier boue in den hemel op dat men

den genē die vrecht als enē onabik
mensche verfinaden mogete ant
woerde en seggen **A**s in die poete
geschreue staet **I**t dat ghi blendet
van enigher doecht soe heuet die
of ander vele meerte doecht **E**n
die my bespottet die en behet soe
selues werke met te rechte **E**n die
daer en is ghen mensche **A**s
salomon secht **D**ie daer roet of
hi weerdich si godes goust of on
goust **D**oert soe valt dat men
werf dat die gene die van hute
niden leden en in den sedē genoet
he en bequaem schyne te wese
Dat sie soe vertogen en verstron
werde als dat sie van binne al
geheel verliesen die gracie gods
En dat hoer herte gedeelt en be
rouet wort vande gheschickten
gaue die sie ontfange hadden
En die is die reden want hoe sie

hem van bymē myn schicken
 en boegen an gode hoe dat sie god
 myn achtet en myn begraueet mit
 syne ginsten Mer of secht seē gre
 goruis Hoe dat een yeghele meere
 genoechte heuet in dese tytiken
 dinghe hoe hi meer verscheiden
 wort vander ouerster myne godes
 want die oghen des vrenckiken
 ghefichtes Soe een mensche dicke
 dwaelt wt hem selue en verscheide
 hem van gode Jae menichwerf
 trecken sie den mensche soe seer tot
 roebendighe dinghen dat sie hem
 syn lichamelike gemak en orber
 doen vergeten en niet te achten
 nochtant en moge die lude bi den
 roebendige tytiken dinghe niet
 bliuen Mer allene als pylgryms
 soe moghe sie daer doer en voer bi
 trecken En het is alte vele beger
 dat een mensche bliue by hem selue
 in syn eygene woningē Dan dat
 hi myt ybetre herten en wilden

sinne dicke hier en daer lopec na
den ene tot den andere **D**rie dinge
nysslagen god seer in ene ghyeste
liken mensche **A**ls een ondeuoet
herte. **V**ulde gedachte en onsedich
gelaet **D**aer omc staet gescreue
Dat alre beste dat ene doen mach
is dat hi oinnig der gracie godes
sijn herte vestige en stedich make
Doert soe en laet v dat niet swaer
wese dat ghi van loue vrende
gelaten en begeue werden die v
ene hulpe en onderstant mochten
wese **W**ant als v sulke noet vrende
laten soe moghe ghi sekerlike en
niet meere hope en becouwe
lope onder die beschermnisse lops
en hulpe godes die de alre beste
trouweste en stereste hulper ende
beschermmer is **H**ier of secht se ambrasi
Dan sal men alre meest hope op
die barmherticheit godes als die
menschelike hulpe en bi stant ene
laten en begeue **D**ie ghyelaten is

vande mensche die en sal niet
 gelate werden van gode want
 god die onthoudet hem die genoech
 tuste woning die wese mach dat
 is in hem selue God is die ghene
 die daer siet op den hogen stoel richt
 en ordelt rechtueerdike Die
 allene ansiet die droefheit en ar
 beyt sijnre armer lude dien die
 arme mensche is gelate en gebleue
 want hi is loerre der arbeitender
 croester der droefheid en hulper
 der cleynre crancher weesen Ist
 mede als ysaias secht dat die
 mensche vermaledyt die inde
 mensche hapet en sijn betrouwe
 daer in settet Soe ist oec weder
 omme waerachtich dat die gene
 gebenedyt is die sijn betrouwe
 in gode settet want hem is die
 oetmode gelate en die draget
 allene sorge voer sijn siele want
 die rycke heuet hi ydel gelate
 en die oetmodige hest hi vtheue

En wilt v niet bedroue **A**ls ghi moeg
derue eertsche tittike croest want
wie eertschen croest tot syne wille
bereit heuet die mach hem daer alte
quahke of onthouden hi en gebraect
die croest al menich veruen myc
genoechte en verlaet hem daer toe
Waer tot datter pleget nae te volge
dat sulke mensche bezoest wort van
den hemelsche croest **W**aer of ber
nardus secht **D**ie godlike croest is
alte dertene ledere dinc die nye
mant en wort gegeuen die enighe
andere croest sueke en ontfangen
Hier van hebbe wy ene figuere inder
bibelen in iosues boec daer gescreue
staet **D**at nae dien dat die kyndere
van israhel aten vande vruchten
des landes van beloeste doe gebrac
hem voert an dat hemelsche broet
en sie en vondens niet langer als
sie xl naerlan gedaen hadden in
der wildernisse daer ghyntre hant
vrucht en wies **D**it hemelsche broet

In hem alle genoechte van smaake van
 sueticheit. Daer openbaerlic in beteyket
 is of wort die hemelsche of die godlike
 troest die onbegripelike genoechte
 en suete is mer die vrucht des landes
 van beloften die die ioden smaecte
 en aten beteykent dese eertsche tegen
 woerdige genoechte die een mensche
 ghev gebructet. Dat dan dat hemelsche
 wort manna gebreet en met meer
 en wort geuonde als die eertsche vruchte
 wort gegeven. Dat beteykent dat die
 vbe genoechste godlike troest in deser
 tye ontogen en met gegue en wort
 dien ghenē die van eertsche cyclike
 troeste en genoechte versadet wort
 It dan dat ghi dese eertsche troestinge
 en menschelike genoechte myt vrien
 wille wiken derue en versinade en
 sette vbe genoechte en betrouwen
 allene op god die geheiten is god van
 vbe troestinge. Soe weet dat sonder
 enigen twiuel dat ghi van hem sult

oncfange met allene troestringhe
in alle tyde mer oec mede van hert
goechtic sult werde verheue want
hi is die alre beste troester in al onse
tyden ten si dat wy ene scutte of een
scheerm setten tussche ons **D**ie bekent
de dauid wel en hi hadde myt onse
sueke geleert doe hi sede **N**ae der me
inhuuldicheit der droefheit myne
herte soe hebbe here dyne troestinge
myne sieke verblint **D**ese godlike troest
inge woere wy van ons myt ene
scutte of mit een scherm alsoe diche
als wy der mensche en der werelde
troest mit begeerten sueken en in
der waerheit oncfange **H**ier omme ist
dat ghi derre troest en genoechte
en in stant van mensche **D**oe maket
bander noet een doecht als dat ghi
met en wile noch en begeert enich
troest va mensche te oncfange recht
of der menschen troest **W**ier edelheit
met weerdich en ware en sie v te
snoede ware te begeren **M**er ist dat
dese ydele troesters hem v pine te

troesten **S**oe antwoerde hem int
 des luttige iobs woerde en segt **G**h
 sprac my alle gader lastige troesters
Voemt god die troestet sonderlinge die
 gene die versmaet te ontfange troest
 en solaes vande mensche **A**ls dauid
 die pphete secht **M**ijn siele heuet
 versmadet gecroest te werden dat
 is int eersche troest mer myt
 godliken troest die en heuet sie
 niet versmaet **D**aer om secht hi
 voert **I**c hebbe godes gedachte
 en genoechte ghehadt en my geoesent
 en myn gheest gebrack om dat
 ic mynen eyghene wille hadde
 gheyt gemaket en verwandelt
 inden wille godes ouermits ouer
 stortinghe alle myne begreerten
 in gode alsoe vele alst enen sterflike
 menschen moget is in dese leue
 hem god te geliken **V**oert als ghi
 vele moetet allene wesen en gesel
 scap deruen sonderlinge van
 woerliken lude die altoes luttich

en onstuerich syne. **E**n gewone sijn
der volcomenre lude hylicheit te belet
ten en te hinderen daer en wilt u niet
sine bedrouen. **H**ier of secht origenis
alsoe lange als yemant ge mengert
is onder die scaren des volkes en is
in die niemichuoldichere der ongestu
diger vlietender weelden soe en is
hi niet ledich en andachtich gode
allene. **E**n alsoe langhe als hi van
den wille niet en is verscheide soe
en mach hi niet hylich wesen. **D**enen
secht hoe dat getal des volkes meere
is daer wy mede sine gnen. **A**lde
bele is onse angst en sorge te meere
Dat geselschap der mensche pleyet
mede te hinderen en te stueren die
stedige voercting des herten en
der gedachte. **I**n welke voercting
als een gebreec dat geselschap dat
is dat geselschap van hilige godlike
gedachten. **W**aer of se scē ambrosius
secht sprekende van onser lieue
vrouwe **D**ie gloriose maget maria

secht hi **D**oe die engel tot hoer in
 genc **D**oe wort sie vande engel
 freuonde binen huus in eenre anner
 besloten sonder einich geselschap op
 dat niemants onrustich geluue
 hoer herte en gedachte en solde
 belette of vstuere **N**och sie en
 begeerde oec ghen geselschap vā
 vrouwe ommedat sie hadde gesel
 scap van gueden gedachte mer
 hoer dochte dat sie dan die alre
 minste allene en sonder geselschap
 was als sie allene was **W**ant hoe
 mochte sie allene wesen die by hoer
 hadde alsoe vele hilige godlike boeke
 alsoe vele engelen en apheeten **D**ie
 sprac ambrosius woerde **D**aer omme
 die roysse menschten en moghen nu
 mer meer allene wesen **W**ant sie
 hebben bi hem die werke der geene
 die guet sint of yet guet geweest
 hebben en dat in allen boeke gescreue
 staec en si moghe daer wt voere hale

VIII 16

Wat hi wil en becomeren en mach
mitten gedachten sien en besouwen
Dat hem inden licham is verboden
en onmogelic te sien. En als hi geboden
van menschen heuet soe spreket hi
mit gode witten gene die wil wete
dat sie mogen verueren hemellicke
geselschap en nochtan hem duncken
laten dat die rode wil der tulle
veruerhe is. **D**at spreket se iheronim
toe en secht tot wat tyden dat v
verueert die oneyndelike wylde
des woldes en der wildermisse soe
wandert myt herte en mit gedach
ten in dat paradys en in hemellicke
Want alsoe dicke als ghi daer sijn
mitter herte en mitte gedachten
soe en sult ghi in ghiene wolden of
inder wildermisse wesen. **T**en laeste
en wilt v met oncreden noch clagen
dat ghi gehaet sijt en ongenynt
en dat ghi vantschaplydet en ver
uolghinge. **M**er mogetiker soe ver
blif v daer van want hier in magt

ghi best volbringe ons lief heren
 raet en gebode daer hi secht mynnet
 in ve mande en doet guet den genen
 die v haten En en is daer nyemant
 die v haet soe en hebt ghi ghyene
 mande die v nochtant salich synt
 te hebben want v viane die oefent
 v en is v ene sake van hoger vdiene
Bhedenct ons here woere dat hi
 secht **I**st dat ghi allene mynnet die
 v mynne wat loen suldy daer voer
 hebben en en doen dat met die
 herdenen en openbare sonder **S**onder
 trouel ist dat ghi gehaetet synt van
 vele luden omme in ve gebreke en
 ondochte en ghi die lude alhke lief
 hebt **S**oe sullen v die gebreke licht
 like werde vergeuen en luttel an
 di werde genozoken **E**n ist dat v die
 lude haten sonder in ve misdact en
 schulde nochtant soe mynnet sie wat
 soe sal godes liefte en alder hihgen
 toe v seer groet werde en v loen in
 den hemel sal alte groet wasse **I**her

we soe openbaert dat die hat en
niet van onse vande ons vrucht
baerre en orberiker is dan lieste
van onsen vrende **Want** sie sijn
die wortele van vele menichuolde
gen duechde die een vechtelike in
den veruolgen en verdriete ver
diene mach **voert** ist dat ghy gheh
yt omme dat v duechde onbreken
of omme der eerustiger lieste die
die ghy hebt omme die rechtueerdich
ent en voer onse kerstene geloue
Ist om gebreke van duechde of
om rechtueerdighe werke soe ist
v noet en groet orber dat men
v hatet **Want** ghy werdet dan
te lichteliker gecorrigiert ende
geleert **En** ghy pijn v selue soe
vele meer v te betere en oek
mede soe worde ghy ouertines
dien hat rechtueerdelic veruoet
modiget en een groet deel ge
pijn en gacustiet en des sal v

becomende yme des begeuiers te
 wipre wesen **M**er ut dat ghi gheest
 synt gine irve neerstiger myne
 boer dat geloue en die gerechtich
 eit vanden ghene die noch niet
 gelouich en synt noch en begeren
 soe moechdi mit volle rechte mar
 celer heite **W**ant ghi omē dat
 geloue en gerechticheit dagety
 roert vslagen **E**n daer omē als
 seneca secht **D**oe en achtet niet den
 volke te behagen want het gaet
 di vele meer an te besien hoe du dy
 selue behages dan hoe du den
 volke behages **E**n dat en is ghen
 waerachtich diemre godes die
 meer begeert den lude te behagen
 dan gode **G**regorius secht **G**od
 maket den wech syntre wtuer corene
 vrende scarp en onessen op dat
 sie ghene genoechte inden wege
 en grijpen daer sie die genoechte
 des ewigen leuens mede vgeten

En daer omme secht die selue gregori
uus **W**anne die hylige lude sien
dat hem gheluck der werelt dient
en onder danck is soe werden sie
mit amyseloldige vmodē gestoert
en verstricket **W**ant sie dachten
dat sie hier die vruchte hoers arbeit
des en guede werken ontfangen
Die duchte dat oec die godlike recht
ueerdicheit licht enyge verborghen
woude in hem werken ende loent
daer omme hoere doechde myt tuffike
nrowendige graue om dat hi sie
vwerpen wil vande nrowendige
ewigen weelden **E**n bedrouet v
met vande verliese uwer guede
mer vblht v dat ghi v selue met
verloren en sijn en ontcomert sijn
van groter sochuldicheit **V**eneen
du hebste alle omme verloren mer
mit alle dyne dinghe moechstu di
selue verdorue hebben **D**aer omme
en clage met van dyne amte en
verliese of scade **E**er verbyde dy

dattu selue ontgaen biste die hem
 selue heuet die en heuet niet verloren
 Die selue seneca secht mede Du heb
 ste licht niet verloren voertwaer du
 biste seer salich hebste niet dat
 dyne ghemeyheit verloren noch
 secht hi Du hebste dyn gelt verloren
 nichte des niet want dat gelt hefter
 vele vdozen Du hebste nu voert
 an licht te wesen en weerdich in de
 wege en inden huse sekerre ende
 veyliger dan du ierst waerste wondi
 dat anders te rechte verstaen en
 begripen soe heuet vdie auentuer
 oncladen en onclastet en in veyliger
 stede geset dan ghi te vore waert
 Augustinus secht God menget
 bitterheit inder eertscher salichheit
 op dat men een ander salichheit suche
 sal wes sueticheit niet bedriegende
 en is Dat seide hi omme dat hi voelde
 dat die sueticheit der waerhicker

salicheit bedriegelic is **E**n anders
waer tuger hi mede dat die werelt
sorchliker en vreseliker is als sie
een toe lachet mit gonne en mit
boerspode. Dan als sie wreec en
hinderlike is want dat lyde der
waerachtiger onsalicheit dat volget
nae in desen stucke den gene die
in desen tegemyerdige leue salich
is **I**her of secht **Seneca** **I**c achte u
onsalich te wesen omme dat ghy im
nye ongeuallich en waere hebt
ghy den wech des tegenwoerdige
leuens ouerleden en ghyene maete
ghadt noch ghyen wederstoet ge
uonden soe sijn alre onsalich
gewest die achte ic onsalich te wesen
die ouermes groter tuchter salich
eit vercraget **D**oert die tuchte
salicheit en geuet hore besitters
ghien clyme hinder of sende waer
he doet hem vergeten dat waer
achtige ouerste guet getyckermis

dattet onder vmdē seluē wel be
 wiset en̄ ciūcht dat datter emich
 van hem allen die hem schene te
 verbliden in die sahheit der werlt
 pe mitte apostel **S**c̄ paulus gesecht
 hebben **I**c begreer onthondē te werde
 dat is te steruē en̄ mit xpo te wese

Wot wat tyde dat v̄herte beswaert
 ende bedrouet v̄me dat ḡh̄ wemich
 doechden hebt soe merket wel die
 natuere der doechden soe moghe
 ḡh̄ seluē bekenen dat die cr̄d̄ster
 tot deser droefheit niet veer van
 v̄ en̄ is verscheden **W**ant sonder
 trouel een mensche die hem bedro
 uet v̄me gebrec van tyflike dinge
 en̄ die wel woeste waer dat godes
 genoech ware in enē onbeslotene
 campē daer al man in mochte
 ḡuen sonder emich mysdoen **E**n̄
 dattet golt soe witter eerde ḡlymende
 recht oftet den mensche noden
 dat h̄nt en̄ wech neme solde:

tot syne orber bleue die mensche
dan langer bedrouet omme gebreke
van tye tiken guede en van golde
soe en woude hi myt willen niet
getroest wesen **A**des getinc yt
mitten gene die hem bedroeft
omme dat hi arm is van doechden
want als seneca secht die dogget
en is nyemant voer gesloten sie
is allen mensche openbaer sie
noedet enen vergetlike tot hoer
te comen sie en paget nyemant
van hoer sie en verkiest den ene
voer den andere niet noch den
rycke voer den armen sie is mit
ten naecten bloten menschen te
vreden en content dat sie syn
eygen is **O** mensche du die dy
bedroueste omme dattu arm biste
van doechden befie en merke
mit ernstste oft du die doechden
myneste of niet en myneste
En myneste die doechden waer

rome bedroefte di dan rome dattu
 ghene en hebste of weynich **er**
 mynneftu die doechden soe mynneftu
 die in di selue sint of die in ander
 lude sint **En** ist sake dattu die my
 nneftu die du selue in dy hebste hoe
 laest du di dan duncken dattu ghene
 doecht en hebste **En** ist dattu mynneftu
 die doechden die nae dyne vermoede
 in andere luden sint soe gheftu
 selue dattu doechden hebste **Mer** of
 secht seneca **W**et dat die ghene
 die seer rycke van doechden is die
 ander lude doechden mynnet **G**hi
 mochte mit rechte geerne ende
 wyllichlike wat ongemakes en
 verdrietes hyden op dat in vome
 mochte alle duechden **O**me des
 groten gemaecs wille en rome des
 groten orber en bate die de ver
 eregene doechden mit hem brenge
 want als ghi doechden hebt ver
 bozuen soe wetet dat voer waer

dat ghi myt hem sult vercrige
een schoen blickende ornamant
der sielen **Want** als hoerscrave-
stact in die decreet **Die** doechde
sint recht alse schone putueren
en malinge die siele mede te ver-
ciere **Want** die siele wort al omme
me malinge van gode verciert
die die clare gracie der doechde
heuet **Ouermits** doechden soe
vercriget ghi medecine ende
boete uwer sielen die va sonde
en gebreken seer gequaestet is
Gregorius **Wat** is sonde anders
dan der sielen wonde en quetsinge
En welc is der sielen medecine
anders dan die doecht **Ouermits**
der doget soe criget ghi cracht
en stercheit teghen alle vrese
en sorghe **En** hier omme doe onse
lieue here sone discypule sende
molde nae sijnre passien ouer
alle die werelt daer sie meninge
sorghen en amt mosten byde doe

beual in hem ierst en seide **V**ictor
 onder stat van iherusalem ter tyt
 toe dat ghi vande hemel begunet
 en gheleert werde myt doechden
 en mit stercheit **D**ie doget maket
 v gelike moedich en knosam **A**ug
 die doecht is een gelijcheit ende
 saticheit van leuen die altoes vol
 get die rechte reden **S**eneca secht
Doget maket dat herke ontrouwe
 van genoechte en ongenochte **E**n
 sie maket dat grote soe sterc dats
 ghen gewelt en mach veruynen
 noch ghen auectuerlike vgranchke
 dinghen en mogens myt voetre
 bliffscap vheffen noch myt droefheit
 myt woesten **I**tem die doget besor
 get v dat alre beste geselschap dat
 op ter eerden wesen mach **D**aer
 seneca of secht **O**nder alle geselschappe
 soe en is ghen edelre betterre
 gestadiger noch duerachtigher
 dan als guede guesenlike mensche

gethe van seden en van doechden
myc heymeliker vrentscap synt
benedyt en gecoppelt. **I**n ouernues
doechte soe vercriget ghi ene coninc
like macht en enen guede gesatige
moet. **V**ant ghiker rons als een
conincrike wel gestalt en wel ghe
schicket is daer men alle dinc te
rechte radet met dan wt redene
gebiedet en daer die onder saten
te rechte gehoersam synt. **D**es ghe
soe is dat menschelike herte ende
moet wel gestelt ende geschicket
als die redene met dan guet en
radet en als die wille met dan
guet en gebiedet. **E**n als al die
snder crachte die wille rechte ghe
hoersam synt. **D**it guede regnment
maekt doechte allene int coninc
rike der sielen en des herte. **V**ant
sie vliche die redene en vheffet den
wille wt den dienst der gebreken

en der sonde en settet sie in ene ewige
 mogende keyserlike **Bernardus** **D**oe
 waer een mensche die onse prelact is
 van godes wege gebiedet dat niet
 openbaerlic teghen den wille godes
 en is dat gebot en salmen anders niet
 ontfange dan oftet god ons seluen
 gebode **H**ier of secht oec seer **thomas**
 van aquinen **E**en mensche en mach
 gode niet merres of bequamers geue
 noch offeren dan dat hi syue eygene
 wille omme die mynne godes gelie
 onder ene anders wille **E**n in die
 summa van doechden staet aldus
 gescreue **E**en waerachtich gehoer
 sam mensche die eert god seer die
 godes gebot en syue heeste wille
 volbringt al hoe snoden ysoen is
 die dat gebot gebiedet ende die
 bode die hem dat gebot van gode
 kundicht **E**n soe vele is die ghe
 hoersamheit gode roedigher als
 die bode verworpenre is daer god

daer god syne willen bi gebiedet
Alsoe veer als men dat gebot ont-
fanget en volbruyget **H**ier merket
tot hoe dat yemant verwoyde
mensche gehoersam is omme goddes
willen hoe hi glorioser en schoem-
loen hier nae sal ontfange van
syne gehoersamheit **A**ugustinus
is die prelact guet die bouen di
is soe ist dyn vader en dyn voeder
en is hi met guet soe is hi dyn
beoerve en onder suker **H**ier
omme soe ontfanget vande guede
geerne dyn voetsel en vande
guade laet di beproue hoe guet
du byt **L**aet v met bervege noch
deren onbekentheit des meesters
die onbescheidehe syne macht
gebruect ghi en hie altoes volcom-
like gehoersam en met allene
den gueden en oec den besche-
denen mer mede den verkieve
en onbescheide prelact **H**ier

of secht bernardus **I**nden genen die
 noch ierst beghyue een ghestelic
 leue te leyden en gode te diene daer
 is onbeschedene gehoersamheit in
Dat is hem behoert toe met te onder
 scheyden wat hem geboden wort
 of raer om men hem sulke dingē
 ghebiedet. **M**er hem hoert allene
 toe te ymen oecmoedelic en trouwehe
 te volbrengē dat hem van hoer
 ouersten wort geboden of ghiete
Dise lieue here genc siette ter tafele
 in symons huus. **S**ymon is te seggē
 als gehoersam of ene die gehoersam
 is. **D**us is symon huus gehoersam
 heit genoemt en daer ghinc god
 in sitten. **W**ant soe wie godes ge
 bode en syme prelacie oecmoedelic
 wil gehoersam wesen die wort
 ouerrints der gehoersamheit godes
 huus. **E**n geliker wys als den
 mensche syn ongehoersamheit
 verdrief witten paradise. **D**es
 gelike soe leydet een yegelic mesche

siue gehoersaamheit nu weder in
mit vollen rechte soe werden die ghe
hoersaamghe lude boue ander lude
verheue nae xpus exempel die omme
des wille ghehoersaam is geworde
toeter doet toe soe heuet hem god
verheue en enen name ghegellen
die boue allen namen is soe dat
in ihus name alle kinten werden
geboget inden hemel inder eerde
en inder hellen Op dat nu dan
hier nae mit xpus maghe veruue
een verheuen eerbare name ghe
als nu die hilige hebbe die nu in
eren soe laet ons nu oetmoedicheit
onse hase buegen en ons oefenen
in der doget der verduidicheit en
der oetmoedicheit en der ghehoer
saamheit Voert soe wetet dat een
volcomen ghehoersaamich mensche
hier nae weynich of ghen vegeruue
sal byden want inden waerach
tighen ghehoersaamigen mensche
soe leuet en werket xpus seluen

Dauidus **I**c en leue te hant seluen
 met mer vpūs leue in my **H**et en
 schijnt niet waer te wesen dat god
 die werken hier nae solde werken
 die hi selue werct **G**hehoersamheit
 is van groter baten en gewinn
 want die gehoersamighe mensche
 verdient altoes niet allene als hi
 guede dingen doet mer als hi mede
 tot rechter ghehoersamheit en tot
 syne ouersten beueinghe dinghe doet
 die in trouel staen of sie guet of
 quaet synt **E**n al ist dat inden ciu
 uelachtigen dinghe enighe sonde
 of arch geleghen is dat en wort
 hem niet gerahent tot sonde mer
 syne ouersten **E**n hier omme sechtme
 die sympetike wandert die rogn
 deit sonder sorghe en ozitike **G**he
 hoersamheit mach wel gelicket
 werden eens coeymans schip
 want gelyc alfinen in die schepen
 rust slapet eet en dzmet en allike

wel gaet men altoes voert ter hauen
woert daer die bate en dat gerom
gelegen is **D**es gelincs soe draghet
die gehoersamheit vander oerden
enen vegheken gherechtige mens
chen al slapende al rustende al eten
de al syngende toter hauen wert
der ewigher salicheit **B**ernardus
sine eygene wille versaket en
onder eens anders menschen ge
bode settet **W**ant hi sal hier voer
van gode oneyndelike loen ont
fangen **W**ant alle die guede werke
die hi wel begeert en wille hadde
te doen en die hem nu omme der
gehoersamheit wille ander machte
ontbreken die sullen hem alle va
xpus geloent werde **J**heromus
wort voer gode voer gedaen merck
gerakent het sy guet of quaet
Augustinus soe wat dattu wilste

en du niet volbrengē en mogeste
 dat rekent god alte hant gedaen
 te roesen **G**regorius god en heuet
 gheen omc heuer dan ene guede
 wille **I**n oec sake dat ghi gelouet
 hebt gode te diene daer en wilt
 v niet omc bedrücke noch bedrouē
Hier vertroest en verbtne v daer
 seer in nae sancte augustij raet
 Omc dat v niet geozloft en is te
 doen dat v tot uwen groten
 hinder en sende plach geozloft te
 roesen **H**et is ene salige noetsake
 en bedrouane die ons tot beteren
 omighen dwingē en tot onser
 salicheit **H**oert hoe scē thomas
 van aquine **H**ier aldus of spreket
Een guet werck is beter gedaen
 tot belosten dan ongelost omc
 drie puuten daer allene godes
 dienst en syn eze in gelegen is
 en nyemants anders **D**ienst
 die men allene gode doet dat is
 die alre beste doecht die men heb

ben mach **W**at ons dan die edelste
doeghet gebied te doen gheinc als
die gelofte is dat is dat beste en dat
is verdienstelicste dat wy doen moghe
Dat ander ynter is **S**oe wie louet
die verbindet hem meer tegen gode
en maket hem eygenre onder gode
dan die niet en louet **G**helic als
een die den boom metter vrucht
geuet die geuet meer dan die die
vrucht allene geuet **D**at dooze
Waer omme ist dat **O**uermits lofte
soe wort des mensche wille onbe
wegelic tot gueden werke ende
totten ouerste gode geuestet doecht
like werken te done wt ene vaste
onberoerlike wille totte guede
dat behoert tot volcomenheit der
doechden die beter is dan volcome
ne doghet **B**ernardus secht dat
water des lydens solde ons hier
omme seer sinakelic wesen wactet
gecleynset is doer den sacht der
gebenedider menscheheit **xpi**

die vol is van costeliken cruyde
 want dese sacht daer die volcomen
 te godheit lichamlic in heuet ghe
 roent die was vol gracen en
 waerheiden **E**n duncket v niet
 dat die water des tydens doer
 desen gebenedide voersede sacht
 ghecleynset was **D**oe xpus alsoe
 vele en soe groet lyden leet **E**n
 daer omme al ist dat hi die water
 in voer tyden doet sympel ende
 puer was ons heuet onsmakelic
 geweest nochtant soe salt ons voert
 an alwes smakelic wesen want
 ouermits deser cleynsinge en sy
 slyngte soe hestet tot hem getogen
 enen alten suete duerbaren genoech
 tiken roke en enen alten sueten
 smake **G**regorius die quade dinge
 die ons hier persen en bevroaren
 die dromgen ons tot gode te gaen
Want die drucke en tydes sint
 ons heren boeden die dy ropet

tot grote guede en weelden en
soe menich lyden alstu hebste alsoe
menigen bode hebste ontfangen
die di seggen dattu di haestert sal
ste op dyns here dach reysen met
cleyne en valle en dattu in cleyne
vganctike dinghen niet staende
en bliues int mynen **W**er dattu
dine heste daer of soldes trecken
Want en waer der ghien lyden
en verdriet die luden solden hem
laten genoghen en te vrede wese
mitten tytliken gueden en solden
gode te male vergeten **A**ugustinus
die pine des begeuvers gnet boue
alle pine die pe metische op eere
rike geleden hest of lyden mach
En omme die pine des begeuvers te
ontgaen soe salmen dese tytlike
verdrieten blidelike lyden die som
gethe lichter sint **W**ant ouermite
desen tytliken verdriete en lyde
moghe wy ons selue quicen en
t

gode betalen al dat wy hem
 schuldich syn te wyden voer onse
 sonde **Gregorius** secht **D**an soe
 wyde wy alle laster en versmaech
 wel **A**ls wy loyen int heymelike
 onser herte toeten quade werken
 die wy hebben bedreuen **W**at het
 sal ons duncke seer licht dat wy
 onrecht en ongeluck wyden als wy
 in onsen werken sien dat wy vele
 anders verdient hebbe **D**it secht
 se **g**regorius en sonder trouel
 hi secht wel want angesien dat
 onrecht of dat ongeluck dat ons
 geschiet vele te cleyne is teghen
 onse mysdaet en sonde soe solde
 wy mogelike blyde wesen dat ons
 god spaert van anderen sonden
 oner wy niet voer en wyden **A**ugustinus
 secht dat die rechtueerdighe mens
 che die verduldelike onghelycke
 wyde die verdient die hemelsche

crone Johannes gilde mont spreket
Soe waer onrecht dat wy lyden
van emghe mensche soe wie hi si
daer sulle wy voer ontfangen
verlaxnisse van al onsen sonden
of en synt daer soe vele sonde
ons niet soe sal onse crone soe vele
te schoemre wesen lyden maket
onse gebede bequame van gode
verhoert te werden

XIII 8
His ghy olt en traech werdet
daer en wilt v niet omme betrouwen
Want die oltheit is in hoer seluen
ahre blindeste en genoechheste
Seneca secht Dat genoechheste van
eens mensche leue is die oltheit
Want het is dan seer suete dat sie
die vleyschetike begeerte hebben
gelaten Seneca verblydet v bes
te male seer dat ghy die knutschet
of hebt gelecht en tot ene olden
mensche synt ghedegen Seneca
secht in een epistel Die oltheit

salmen blydelike ontfange en
 seer mynen **Want** sie vol weelde
 is alsoe veer als ghi sie te recht
 cont gebruiken Die appelen sie
 selue of vallen dat sint die suet
 ste appele En den drancher sma
 ket dien lesten coege best Dat
 blyfste dat die mensche hebben
 is dat eynde des leuens en dat
 vertrecke sie als sie langes moge
Ic beloue my des nu in mynen
 lichaem nu die cracht totte sonde
 vordelt en cranc is **Na** is myn
 moet en myn verstant noch vers
 che en vroem en het verblydet
 hem dattet mytte lichaem wey
 noch gemeens heuet Die hauene
 salmen vmer een begheren en
 nu mermeer wiken noch vsmade
Die secht al seneca het is vele
 beter olt en cranc te wesen in de
 lichaem en versche te wesen van
 synne en van begryp Daen meter

ōme ionc en vrome te wesen van
licham en verlust en cranc van
verstante **I**her of secht seē **p**almes
Als dat onse wtwendighe mens-
che yordelt en verstiet nochtant
soe vromet onse inwendige mensche
van dage toe daghe **W**ant sonder
trouuel hoe ghi older sijt soe vele
si di toe bet gestelt en geschniet
den olden mensche of te legghē
nne synē werken die altoes nae
dleyschetike begeerten veruult
en verderst en van binne inden
geest te vernye en enen nyen mel-
chen an te trecken **E**n hoe ghi dat
vromeliker doet hoe dat ghi meer
genaket der genoechlicker ioget
des inwendigē mensche **I**her omē
secht seneca in syn viij epistel
eellet v iaren ouer en ghi sult
v scamen dat te wille dat ghi pla-
ghen te wille **D**aer omē beslucet
in aldus **L**aec secht in die sonden
en die gebreken boer steruen eer

ghi steruet **I**tem in syn tyj epistel
 laet of te begheren als ghi olt sint
 dat ghi plaghiet te begheren doe
 ghi een kynt waert **D**at sie minne
 werke v gedachte en woerde op
 dat ghi den olden quade gebreken
 eens een eynde maect **V**eneca mit
 boec vande seden **V**erolde gheric
 heit is recht als een woert best
Want wat mach ghecker wesen
 dan den ceersack van nyeste lade
 me prouande als men ant eynde
 der reysen is te vgreests is men
 toeter oltheit gecome als men
 weder die roget beghynt **H**et is
 een letick spoetelic dinc dat een
 olc mensche noch ierst alle dinc
 beghynt te leren **J**ae daer en is
 niet oneerbaertiker dan dat een
 olc mensche noch ierst beghynt
 te leren **E**n want vele woerde
 en die oltheit malcander heyme
 lic synt en nae gebuer **D**aer omme

soe laet ons den kynische wille die
kynische begeerten van ons weynen
en alle quaet gelaet en seden **Dit**
secht seneca **Paulus** doe ic een
kynic was doe sprac ic als een kynic
dat waren dwase ydele dnutte
en boertighe woerde **Mer** nu ic
een man byn geworden nu heb
ic of gelaten en wt my ydreue
die kynische dnggen **Augustinus**
secht in een sermoen **Oer** olber
lude woerde sullen wy en sedich
wesen mer mede weynich en coet
Want oleyheit en is anders niet
dan een grauwe wyjs verstaue
Ambrosius in euangeron in libro
pmo dat is mit ierste boec dat hi
maecte vande werken godes mit
iersten vjdagen **Daer** secht hi albus
O mensche wat clagestu ouer die
natuere die natuere heft oec hoer
hinder en lesfel **Als** oleyheit ende
cranchheit en siect **Mer** die oleyheit
wort suete en genoechlic ouermits

hoze guede seden **W**ant sie is sub
 tiel van vade stancachtich den doet
 te hyden sterck die vleyschetike
 ghenoechten en weelde te bedrvin
 gen **W**ant cranchent des lichams
 is weeldichent des ghestes **D**it
 secht ambrosius **E**n hier omme ist
 dat v god die gracie geuet dat
 ghi tot soe dancger olcheit kint
 geraken van dier olcheit en be
 trouet v niet mer vbinne v daer
 seer of Ambrosius secht in een ser
 monen van paeschen aldus paesche
 in woetscher tale is soe vele te segge
 als een voerbiganic of een reyse
Want als wy te rechte paeschen
 holden soe gae wy vande sonde
 tot een beter leuen **H**et is ene guede
 reyse te gaen vanden sonde totter
 rechte uerdichent vande gebreke
 totten doechden vander olcheit

toeter kinnichheit **Ic** segge cocter
kinnichheit niet van iaren **Mer**
toeter sympele onoesete kinnich
heit want die verdiete en guede
swerken hebben oec hore bes
scheiden iaren en olderdom
want men vint in kynderen
nye olde doechden **Ende** men
vint olde lude die soe sympel
en onnosel sijn van alre boesheit
als ionge kynder **Hier** of scruct
die gloriose iherouing tot ne pome
den priester **Der** geentre older
dom die hore ionge roget voerb
hebben gebrocht in eerbare conste
en in onleden en hern nacht en
dach hebben becomert inder om
godes **Dier** lude olderdom wort
alcoes geleerder sekere en mynt
ennuelende en wort mette voer
ganc des tydes alcoes wysse en
vergaderet die suete vruchte der

boesedemre onleden **Dit** secht
 herom van dien en van sulke
 olderdom staet gescreuen **Dat**
 die olderdom alre eren weerdich
 is en dat die wysheit inde olden
 is **Mer** hoert nu ghi olde lude
 merket en ouerdencket mit alre
 neernsticheit **Wat** hier nu nas
 volget op dat ghi wysheitike mo
 ghet antwoerden den bode des
 dodes die v gemuete inden olde
 dom **Hoert** wat hugo secht int
 ander boec vander siele cloester
 vnder alle wysheitike wysbruc
 kinghe deser werelt soe is der
 olde lude verherheit meest te
 vermondeve die al done byder
 doet sint en nochtant den doet
 niet en ontsien **Die** rechte als
 inder doeren deser werelt staen
 en nochtant niet en merke op ten
 nochtant des teghemoeronghe
 kelens noch op ten inganc des

toecomendē leuens **S**ie hoze die
bode des dodes en̄ sie en willen
dien bode niet wyken **D**ie doet
heuet drie boden of drie loyers
Als onuisentlic mysselic geual niet
en̄ olcheit **G**eual boetscyp
al truuellende **S**ie cōmet mit
swaren maren **M**er olderdom
brenget geware tydinge **G**eual
Sie cōmet secht secht die doet
op weter lagen **M**er olcheit
secht hier is die doet **N**iet onseker
heit of onuisentlicheit des dodes
soe solde mogetike amyt en̄ vrese
spruten **N**iet zecten drouch
berouwe mer niet sekerheit des
olderdoms en̄ solde ghyene verhe
dicheit mer hidelike oetmoedich
eit sprute en̄ wassen **D**ie secht
hugo **N**ochtan als sē pauwel
secht liuen older en̄ berespet niet
want als voer gesecht is **D**ie

olderdom is alre ezen weerdich-
 en dat is waer **Mer** dat sal wese
 sulc olderdom **Als** daer seē iohānes
 guldemont of seche op seē pauwels
 epistel totten ioden **Die** olderdom
 seche hi is alre ezen weerdich als sie
 sulcke dinghe hanciert die den
 vrouwe hare betrauet **Mer** als
 die olderdom heuet in woerden
 in werken in seden gelinc een ionc
 kyne soe is hi meer te berespe dan
 sen kyne **Hier** of seche seē cypriae
 het betrauet den olden dat sie hem
 meer mit gode sulle becomeren
 dan yemant anders want die bloy
 ende tyt der roget en deser teghen
 woerdiger werelt is mit hem
 boer hi geguen en heuet sie gelate
the boec vande rij misbrulunghe
 staet gescreue **Wat** mach meerre
 domheit en dwaesheit wesen dan
 dattet herte hem niet en ynt te
 haesten totten volcomenheit als

dat licham van oleyheit is vsete
En myc al syne gelact en weke hem
haestet totter doet **A**ls die oghen
verdūstere die oren verdoen
dat haer en wech valt als dat an
sicht wort verbandelt in eenre
doetperme als die tande hoer
getal verhesen als dat vel wort
rympelich en dorre als die adem
quehke ruket als die borst ver
stopet van amborsticheit als die
hoest wort kuitrustich als die
knyen beuen en knicke als die
voete zwellen als die mwendi
ghe mensche van alle dese voer
screue pūten beswaert wort die
geware boetscap brenget dattet
huyt syne lichams verstont wil
neber vallen **H**ier omme als dat
eynde des tyehke leuens aldus
genaket **W**at sal die olde menf
che dan anders beghere hem
te ontroynde dan ouer te deuche

en te sorghe hoe hi veruue mach
 den inganc des toecommende leuens
 Dat eynde des leuens veruolcht
 den rogen luden **mer** die olden te
 gancet **gryp** wt desen lichte te ont
 halen **Ewe** dinghe sijn daer hem
 die rogen mitten olden voer mote
 gueden **Welke** ewe inden vleys
 che niet en volden en sie trecken
 den mensche al geheel tot sonde
 Dat is dat herte en die conghen **mer**
 dine lieue broder soe roest te vrede
want hebbe ghi voer ionc recheke
 en berue geweest soe en sille ghi
 nae in unen olden dage niet lich
 tiche moghe verstuert noch ont
 vredet werde **want** gelike ons
 als die ionge lude niet al euen
 ouerich en sijn inden ghyeste
 noch euen wel geoesent en sijn
 in gueden seden en leringe van
 doechden **Des** gelike soe en mach
 men die olde lude alle gader niet

en volcomen en loeflic of priefe
lic vnde want men en sal der oude
lude ruyheit niet scatten oft meer
dieren liden grauwe haren ~~der~~
bi den ouerfuste verstande en
by horen voerledene werken en
arbejde **S**ine wes willen soe secht
die kintige abt vande berch van
francy **Johannes chymacus** **S**chreuet
secht hi i po willichlike den arbejde
uwer loget soe sulle ghi v vbyde
nimmer olcheit ouer onnyliche
ruyheide want dac men nider loget
v gaderet dat troestet een mensche
nider olcheit **L**aet ons dan eernlike
like arbejden en wackerlike voert
gaen want die doet en merret niet
noch en rouet oec niet **C**assiodorus
Sinen dinc en is den olberdoem
scadeliker noch en cortet den lude
hoer leuen soe seer als droefheit
quellinge des herte en coermicheit
En ghen dinc en is genoechliker
dan blyde olberdoem **D**aer se

bernardus of secht in een epistel
 aldus Die eerrveerdighe olderdoem
 en is niet gerakent biden getale
 der iaren mer bi verdienten der
 werken en der gueder seeden wat
 sie en vele ionge lude die in cloecke
 vstaude die olden bouen gaen die
 hore daghe olt maken mit rippen
 seeden die voer hore iaren lopen
 mit verdiente En dat hem ander
 oltheit gebreket en au dat getal
 der iaren dat veruullen sie mit
 doechden en mit gueden werken
 En alsoe volbringhe sie see paulus
 leere daer hi secht hebdi alsoe dat
 nyemant di en versmaede omme
 dynre ionchheit willen wat gethe
 als men inden olden vmdet sober
 heit stillicheit of luttel woerde rech
 te wysheit en volcomenheit Des
 gethe soe suectmen en eyset men
 inden iongen luden gehoersam
 heit diensticheit en oetmoedighe
 onderdanicheit Cassiodorus secht

Ioget die onuerbaerlic ouer gebracht
is maect een hatelick olderdoem
en seer onweert. **M**er als sie eerbaer
hick is versleten soe ontfanget die
olderdoem grote weerdicheit en
geloeflicheit. **S**eneca secht. **D**an
verwachet grote blyscap als ghy
die kynstheit hebt of gelect en
gecomen siet tot manliker wysheit.
Het is een spoetlic dinc dat wy
hebben gebot en weerdicheit der
olderlude en te hebben kinder
gebreken en onsedeu. **H**ier of secht
cassiodorus in een epistel. **W**atme
mder ioget met enkeere dat en
kan men mder olcheit niet. **S**ude
en wort die coust des strides niet
te voren ghespeelt mder cornoy
en mder scheermisole soe en can
men sie niet alst noet is. **D**ie hem
totte doechde niet en geuet die
wyle dat hi ionc is die en can die
sonden niet laten als hi olt wort.
Datmen mder ioget heuet gelect.

is quaet te verleren en te vgece
 inder olcheit **W**at watmen in
 een nye eerden wat doet daer ruc
 ketet gheerne seer lange nae
In sake dat ghi ryckheit en tijt
 die dinge derue moete soe en volk
 v daer met seer ome bedroue wat
 sie gemeentlic vele quades plegen
 te werken **M**it wat reden sal een
 kersten mensche die xpūs discipel
 en nae uolger is ryckende begere
 nae dien dat xpūs selue gepredict
 heuet dat die armen salich synt
heroguny secht **G**hi snt verueert
 voer armode **M**er xps nomeet die
 armode salich **G**hiorget voer v
 boetsel **M**er guet geloue en ontsiet
 ghen honger **D**aer ome soe gelouet
 dauids raet daer hi secht **M**erpet
 lrebe gedachte inden heren en hi
 sal v boeden **A**ugustiny **M**eyne
 ghi kerstene mensche ghi die go
 des dienes synt ghi doechsame

en berue ghi die god lief hebt dat
v wat gebreken sal **O**f want ghi
dat xpus met voeden en sal die herte
voedet **O**f dat hem eertiche dinghen
ontbreken sal dien die here hemel
sche en godlike dinghe geuet want
comet di die ongeloue en cruiellende
gedachte **J**herommi xps is alle dinc
Op dat die gene die alle dinc late
dine syne wille een voer al mach
ropen alsoe vrolike **D**ie here is
myn deel **A**ugustinus **I**ac v in ve
armode met mishagen wat men
en mach met ridders vinden wiltu
beten hoe ryc dyn armode is **S**ich
sie coepet den hemel **G**uldemont
armode is een rostighe haue **E**nde
niemant en is rike dan die ghene
die armode mynmet en int blyscap
pen ontfanget **A**mbrosius verdu
dich frighen bequame of eytlike
spreken richeit te verfmaden dat
synt die meeste sudanneuten der
boechden **G**regorius wat is in dese
leuen arbeitliker dan te berne me

eertſchen begeerten **E**n wat is ruſt
 ger en vredeker dan met te beghere
 dat dese werelt toe behoert **A**rmode
 heuet mede een ſeker onuerſaechlic
 heit **G**regorius heet is ene grote ſe
 kerheit des heren met te hebben va
 der begeerticheit deser werelt **D**ie
 mider werelt met en heuet dat hi
 mynec die en weet mider werelt
 met dat hi ontfiet **W**y gaen vey
 en onbelec tot onsen lande wort
 als wy inden wege ghiene ſware
 ſacken en dragen **A**rmode vdynt
 van ons grote eygenſcap **G**regorius
Die my oncladen heuet vanden
 ſwaren laſt der rjcheit die heuet
 my ſnel gemakke omme veerdicht te
 lopen **A**rmode is die ierſte graet
 of crappe omme op te chymen tot vol
 comenheit **A**ls onse heue here ſelue
 ſecht **W**ilstu volcomen weſen ſoe
 ganc en vercope al dattu hebste
Armode ontfacet alcoes dat
 beſte **W**anc dat rjcke der hemele

dat is erflic der armer lude **E**n die
bergmactike guede deser werelt sijn
der rycker lude **D**ese onderscheydinge
der delen is beceykent in genesy
daer gescreue staet **D**at abraham
gaf synre ampen 1 of synre boelen
kynderē grote gisten **M**er synē son
ysaac die hi hadde van sara synē
echten wive die gaf hi al syn guet
dat hi besat **H**ier omē spreket die
arme xpus van hem selue en van
synē naevolgers alle die gene die
de vader heuet die sijn myne wat
sal ic meer seggen **A**rmode die ver
emcht gode en die arme lude alsoe
done dat god selue wil verstaen
wesen in die persone des armen
menschen **H**ier of secht peter van
rauernnen op dat woert dat moē
salter staet **S**alich is die gene die
vstaet en denct op den armē en
den behoefstighē **L**aet ons bidden
sche hi voert dat hi ons wil ver

leue te verstaen die selue toene
 datmen hem alsoe by den armen
 verstaen sal dat hi die den hemel
 regiert inden arme naket is hi
 die alre creatueren sachere is
 inden hongerygen honger lydet
 die fonteyne alre fonteyne inden
 dorstighen dorstet **A**ls hi selue secht
Ic hebbe hongericly geweest **D**iet
 god etet dat broet inden hemel
 dat die arme ontfact dat tucet
 god hem selue gheschenet te wesen
Ic hadde genoegh geweest dat hi
 seide **G**hi hebt my ceten en te drincke
 gegeuen **M**er omme syne myne den
 arme bet wt te spreken soe woude
 hi boert seggen **I**c hebbe honger
 en dorst gehad **W**ant syne myne
 totten armen en hadde niet groet
 genoegh geweest hadde hi allene
 den armen psoen an genomē sonder
 der armen passien en verdiente
Want waerachtighe heste en myne

en wort met te rechte geprouet dan
in lyden en in verbriete voert soe
samen dat woert dat **Jheroumy**
spreket van xpo verstaen daer hi
ons vermaent en secht **G**hedent
lypne armoden **W**ant hi nu geboren
is en in doecke gewonden **S**yn
huus dat was een stal syn bedde
dat was een cribbe en hi en hadde
ghien eygen woning noch herberge
gethe als hi seluen secht **D**ie vosse
hebben hoelen en die vogele hebbe
nesten mer des menschen sone en
heuet niet daer hi syn houet op
rusten mach **S**iet die guedertiere
mogenheit godes is den armen
tegens gegnen **W**ant die sone go
des is gecome om syn volc te crochte
Ine syn oetmodige volc dat hi salich
en gesont sal make **W**ant der ho
uerdiger ogen sal hi verhoer
modighen **H**ier of braget ic ber
nardus wille ghi bekenne godes
volc **H**oert waer dauid toe gode

secht **H**ere die arme menschen is
 di gebleue en gelaten **H**ier omme
 secht onse hane here selue **W**ee v ghy
 rike lude die hier inwen croest en
 genoechte hebt **W**ant wie solde
 die gene croesten die alte hant hore
 croest hebben en gecroestet synt
Doer tmeer soe synt sach die gene
 die arm synt van gieste **C**ristus or
 dale die arme lude weerdiche wese
 syne caselen **A**ls in lucas ewange
 lie staet **D**at god geboet datmen
 die armen in solde leyden ten auent
 mael **G**od helpt den armen als
 in den salter staet **G**od heuet den
 armen gehulpen roeter noet en
 armoden **D**ie iacob secht **G**od
 heuet becozen die armen in deser
 werelt **D**auid der armer begeerte
 heuet god gehoert **D**auid me eynde
 en sal die arme niet vergete bliue
Ic byn een arm broet broder en
 die here is sorchuoldich voer my

Dauid die here is geworden der armer
lude toelucht **I**shayas secht Die here
is geworden der armer lude sterck
in horen druck en lyden **D**auid god
sal die armen sparen en die sielen
der armen sal hi gesont maken of
beholden **E**en lesen soe puer bent
hoe die arme biddende lasarus in
abrahams sepet gevoert wort
nader doet **E**n op dat ic u mit
worden woerde mach besluten soe
weet dat godes mynne soe groet
is totten armen **D**at alle dreck
ondoecht goet of quaet datten
armen geschiet dat trecket hem
god an recht oftet hem selue geschie
de **A**ls hi selue secht **W**at ghi enen
van myne mynneste gedaen hebt
dat hebdi my gedaen **G**hi en sult
u oec niet bedrouen noch ontrede
ome einch gebree dat ghi nu in deser
berganchker tyt lydet **W**anc ghi
sult hier voer hebben dat hemelliche
braet en ewige weelde die nae dese
gebreen sullen volgen **M**oysees secht

in de crononmā Die here heuet v
 geghefent mitter armoden ende
 gebrec en heuet v daer nae ghespiset
 mit hemelsche brode v hēre v god
 die sal v leyden in een alce gueden
 land daer ghy v broet sulc eten sōd
 enich gebrec en daer sulle ghy ghe
 braken ouerulodicheit van allen
 dinghen **Hier** of secht **thobias** tot
 synen sone **Wy** leyden een arm leue
 mer grote guede sulle wy hier nae
 besicthen ist dat wy god ontfien **Dauid**
 die here en heuet niet vergaen der
 armer lude ropen en verduldicheit hoer
 en sal int eynde niet vergaen of te
 niet gaen **Voere** en suldi v ome
 gebreck van spysen of dranc of
 cledere niet bedroue **Ist** anders dat
 ghy nae rpus woerden wilt horen
 en laten ter herte gaen daer hi secht
en wilt niet sorchuoldich wesen en
 segghen **Wat** sulle wy eten of wat
 sulle wy drincken of waer mede
 sulle wy ons bedecken **Want** v hemel

825
sche vader weet wel dat ghi alle
dese dinghe behouet Daer omme sijn
ket ierst dat rike godes en sijn
rechtueerdicheit en alle dese cylike
dinghe sullen v toe gheworpe werre
Augustinus God weet wel wat
ons noet is en hi draget selue sorge
voer ons Daer omme soe laet ons
alle arbeiden dat onse herce en
consciencie gesont en reyne si va
sonden en van die andere dinghe
laet hem die sorghe dragen **Acto**
secht En ontfiet dat leste eynde des
leuens niet met want wie altoes
den doet ontfiet die verliest die
blyscap sijn leuens Daer omme my
alre liefste soe en ontfiet den doet
niet noch en wesen niet besorget
voer die stroerheit der suecten en
der ymen die voer die doet come
Ambrosius secht Al ist dat die doet
allen mensche ontfindet en ont
lastet nochtan isser luttel die sie
genoget en wil smakket En dat
en is der doet scote niet mer onser

cranchheit scolt die geuange mer
 den vander wallust des lichaens
 en vander genoechte des teghen
 woerdighen leuens en wy ontfien
 ons dat onse eychlike leue eynden
 sal daer nochtin meer bitterheit
 en ongenoechte in gelegen is dan
 genoechte of roeide **Augustin** Doe
 wie begeert onbonde toe werde
 en mit xpo te wesen die leuet ver
 duldehe en steruet genoechlike
Augustin ghen dinc en weder
 roeet die lide soe seer mit sonden
 als stadighe ouerdencke des dodes
Seneca des menschen leuen is een
 cleyne dinc mer verfinadernisse
 des leuens is groet te achte want
 soe wie die leue verfinaden en
 en als met te achten die sal sonder
 angst en onuerueere die see sien
 herbelgen en scumen den hemel
 duusteren donren en blyren wat
 licht ons daer en hoe groet ende
 verueere die dinghen die ons doen

steruen **A**ls dat sterue in hem selue
mee groet en is **N**u is te wete soe
wie voer den doet onuerueert wil
wesen die moech hem ierst nader
fielen dat is inder consciencien
ghehelelike bereyde te steruen
Herwinning tot cypranu **G**hedemat
dyns dodes en ghy en sult niet
sondigen **D**ie alle dage ouerdenck
ket inder waerheit dat hi sterue
sal die versmaect alle cyclike dinghe
En sonder trouel vsmademisse
en ongeachtichheit des cyclike
leuens maect den mensche vrees
sam en onbesorcht **D**anc mit
vnder vanden werde wy geleert
dat getiker ons als anyc ende
berueermisse den mensche on
rustich make en oec banghige
des herce make **D**es gelinc soe
maket versmademisse des dodes
en des cyclike geluckes den
menschen rustich en vreesdich
in gode **A**lt omweder is dattet

en blijue op dat ghi dan onuer
 laert moget wesen voer haestlic en
 onuersienlic te steruen. **Soe** gedene
 het see iohanes ewangelisten pnci
 pio erat verbu en yme v dat in scrifte
 bi v te dragen. **O**f dat ghi dat alle da
 ge van ene priester hoere lesen of
 kondt dat soe leestet selue en sonder
 linge alst omveeder is. **Want** men
 secht. **D**at die an drie gheestelike
 luden ondersocht is. **D**ie te samen
 ouer een vel ghyngen daer die twee
 vande omveeder doct bleue die en
 hadden dat voerscreue ewangeliē
 niet gehoert en die derde hadde
 gehoert en die ontghinc alle in te
 hie. **Doert** soe ropet altoes andie
 gloriose moder godes in teer antif
 senē salue regina. **E**n sie sal v bescher
 men voer alle queetsinge des bliuens
 her of scruct cesarius. **V**an enen
 priester die tot allen seuen getyde
 gemone was te lesen dese antiffen.
Op ene tyt als dese priester bi den
 weghe ghyne soe begint soe witer

XV6

maeten seer te dommen dat hi alle syne
crachten verloes en met veere ghem
en mochte doch die noet dwanc hem
voert te gaen dat hi ten lesten nye
groot arbeit en anre quam ter kerke
Daer ghinc hi in en gene ligghe
voert alreer en bat onser heuer vrou
wen voer dat grote verueerliche
onwedder **K**echte voert soe ghinc
vande aldaer ene schone vrouwe
nne magedeliken anfiche die seer
schone was **E**n quam coete priester
en sprac hem aldus toe **V**ant ghi
die antiffene **S**alue regina geerte
en wel singet soe en sal vdoetwe
noch blwems nimmermeer scaden
daer ghi dus seer voer verueert sijn
Ghi sult mede wete dat tegt anre
en vrek des onweders en gemeenti
ke teghen al anre des genakende
dodes oec in wat manieren hi v
schijne te onderlopen met beters
noch sekerres en is **D**an dat een
ghien wroghe en heuet va bedreue

sonde niet dat hi die nae syne beste
 weete hem daer claerlic of gereynicht
 heuet **H**ier of secht gregorius **E**n niet
 helic woert **S**ien maniere vā dode
 en is den guden mensche en den
 gerechtigen te ontfien **W**ant waer
 omme solde hi verueert wesen **A**ls die
 hitige scrift doch secht **A**l wort die
 rechtueerdige mensche vander doet
 onderlophen hi sal nochtan in genoech
 te en in vmakinge wesen **H**ier omme
 soe bichtet al in ve sonde claerlike eer
 v die doet an comet **E**n ist dat v die
 doet soe onuerfienlic an comet dat
 sie v niet en vhenget te bichte soe
 laet v doch alle in ve sonde leet wese
 dat ghy god vtoert hebt dat in een
 ogen blic tydes gheschiet mach wese
En ist dat ghy gerechtueerdiget en
 gereynicht werde soe sal v dat sterue
 begeerte wesen **E**n dan soe moghe
 ghy in se pauwel waerachtelike
 segge **I**c begere onebonde te wesen
 en in se te wese **D**oert begheert
 ghy vander cruelachicheit oneflage

en verloest te weerde die vnder herte
quellet als of ghi van gode niet ver
coren en sijt cotten ewiger salicheit. **D**aer
hopet in gode en doet guede werke
en ynt v daer te verhaesen ouermes
guede werke seker en vast te make
Want hier toe vermaent ons die
prince der apostele se Peter aldus
sprekende. **B**roders weest sochtuol
dich op dat ghi ouermes guede werke
liuen wegan en vhaesinghe seker
maket. **W**ant dan sal v ouerulode
lic gegant werden den in ganc
in dat ewighe rike ons heren ihu. **W**ant
die ghi doen die sullen v op voeren
cotten rike der hemelen recht als
een die daer toe geschiet en voren
is. **H**ier omme soe rekent v selue stolte
lic en sonder twuel oitmes die guede
werke voren te wesen cotten ewiger
salicheit. **A**lsoe veer als ghi anders
ter ere godes in die guede werken
volherdet. **W**ant ganc als die aern
van ewicheide geschiet en voren
is op wert in die lucht te vliegen

Nochtan en can hi sonder vlogele
 en bedere hem seluen inder lucht
 met doeren. En als hi syne kukene
 naket inden neste siet. soe mocht ghi
 wel trouele of ghi natuaels vliegen
 soldē. Welke trouel vongaet als ghi
 siet dat hem die pluimen wasset.
 Des gethes ist mitten verlaesender
 menschen. Want die mensche wort
 van gode vercoren ten ewige leue
 te comen met naket en bloet. Om
 syne menschelike wesens willen.
 Mer mit doechtiken werke die
 hem als vlogele daer mogen
 oueren. Hier of secht dauid in den
 psalter wie sal my geue vlogele
 gelike der duuen en ic sal vliegen
 en rusten. En die is dat selue dat
 se gregorius secht. Die teykenen en
 mirakulen die de hilige lude doen
 me horen gebede die synt van
 gode soe geordineert te geschien
 datmen sie hem of bidben sal. Wat
 die verlaestige coete ewige leuen
 die vande almachtighe god alsoe

geordnert dat die vercorenē daer
mit arbeide of wt arbeide daer sulle
comen op dat sie al biddende mogen
he vdiene te ontfangen dat die almacht
tige god eweliker heuet toe gedacht
te geuen **H**ier van secht seē augustijn
op seē iohānes ewangelie inde xij^{de} vmit
omelien **N**yemanc en comet tot gode
dan ghetogen **W**aer ōme dat god
desen trecket en dien met dat en
sonder wmdet v met te ordelen noch
te befrisen en wilt ghy anders
met dwalen **H**oert een core woert
en verstatte wel **I**st dat ghy noch
mee getogen en bynt soe bidt dat
ghy weere getogen **G**hy toent den
scupe een grone vns en ghy trecket
daer mede **A**l mynende soe worden
getogen sonder seer doen of sonder
auctinge syns liues worden getoge
Augustinus in boec der vkeestighe
godes **D**at gecul der geene die
vercoren syne is alsoe seker datter
met merre noch mynre en mach
Daer ōme soe holt dat ghy hebt op

dat nyemant anders vorone en
 ontfange **M**en en mach dese niet ont-
 fangen die ene moet men ierst ver-
 liesen soe ist vmer een seker getal
 daer dan varen die trouelachtich-
 mer en valt daer omme in ghyene
 vermetelheit dat ghi v selue dat
 enige leuen yet belouet of toe scruiet
 sonder verdiente van guede werke
Mer kiert vcoeten sekeren hope
 die daer loent en rustet op die guede
 werken **D**ese hope wort seer gester-
 ket toe se bernardus woerden
 die hi den diuel toe sprac doe sie
 beyde waren voer xpus richte stoel
 als se bernardus duchte in eenre
 fiecten **E**n doe die duuel vele dinge
 tegen se bernardus voert brochte
Doe antwoerde hem se bernardus
 aldus **M**ijn here die besiet dat
 enige leuen mit dubbelden rechte
Danc het is syn vaderlike erue
En daer toe heuet hnt mit synre
 passien verdient **D**at ene recht-

is hem genoeg. **D**ac ander recht
geuet hi my ouer ~~ene~~ deser ancrvoer-
de stoef die duuel en wech mit sijnre
voert soe en wile niet in cleymodic-
heit noch in waanhopen en in strave-
ste vallen. **A**l ist dat ghi vele gruce
sonde gedaen hebt. **W**aer sie sint
v ene sake vele meer te hebben waer
nae den valle comet dat op staen
Eggoriz. **E**n gebreck daer hitige
volcomen luden in valle is dicke
een sake van groter doget die nae
den valle volget. **B**ernardus. **D**aer
die sonde ierst ouerulodich hebben
geweest daer volget die gracie godes
nae. **W**aer dine en sette ghi dan niet
alle cleymodichheit en inustroest mit
ijwe herte mit gansen hope te ver-
werue nae den sonde die gracie
der rechtueerdicheit die god gewone
is te geuen die hoer voerledene sonde
hacen en myshagen daer in hebbe
mer of secht seē iohānes guldemont-
aldus. **D**aer en is ghiene soe bequame
vermaninge toeten doechden als

dat ouerdencke der voerledemre
 sonde **Ambrosij** men en sal niet
 vragen noch achten hoe danck dat
 een mensche geweest heuet mer hoe
 danck hi nu is **Augustin** Die voer
 ledene sonden en scaden een niet
 des sie daer ghen behagen in en
 hebben **Ambrosius** Nymant en
 in strouwe noch nyemant en wan
 hope omme dat loen des ewighen
 leuens te veruerue omme dat hi hem
 selue van vele olden sonde schuldich
 heue **God** can syn ordel en woumsse
 wel veruandele soe veer als ghi
 in ve sonde kunt bekennē en v voert
 an daer voer vachcet **Gregorius** des
 mensche leuen dat nae den sonden
 brant inder mynne godes **Dat** wort
 gode dicker vele behaechliker dan
 het voer den sonden was doet in
 een betrouwe der lauhent stont.
Mer of secht beda een merketic
 woert aldus op **het** is menighe
 mensche seer orberlic geweest die

inden vrede der iytiger kerken verfl
melike leuende dat sie ouerflink
gedwaelt hebben of in soninghe gro
ten sonde geuallen syn want sie mit
betrouwe hebben op gerichtet in pe
nitencie en begonen nae den valle
mit alre wackere neersticheit gods
te diene En die traech en laeu boer
den val schene toe staen in een groet
leuen Die sint ouermits dien valle
of der dwaalinghe vermaent nau
wer op hoer huede te staen tegen
alle die lagen des bosen ghes
Die secht beda Bernardus secht
in alle die schone ornamēten die
den pauwes toe horen als hi hoerch
cht holdet soe en staet een soe coeste
liken steen met in die ornamentē
noch soe schone perle als die doecht
der oetmodicheit is

It sake dat ghi versmaect weder
ende verworpen en vnedert daer
ome en ontorebet v met want als
ghi versmaect en vernedert werdēt
soe werde ghi gedwongen te bliue

binne v selue en als seē gregorius
 secht **G**od vliest die gene die die
 werelt versmaet **W**ant het geschiet
 menich werue dat die vsmadensse
 synre sonde den mensche weder
 ropet tot hem selue dat is dat hi
 synre sonde bekenmet **E**n tot den
 dinge die den mensche doet scame
 en den moet doet sinche **W**aer of
 onse heue here selue secht vele isser
 geropen mer luttel isser vercozen
Waer omē **E**n vrouwen omē datter
 luttel is die hoer snode arme onsalige
 kachtheit oetmoedelike bekenne
Sij en sude voec mee bezouē dat
 men v voetmodicht en vernedert
 mer andencket daer op tot unen
 troeste seē bernardus roert die dus
 secht **A**ls ghi siec dat ghi veruet
 modicht worde soe nemet dat
 voer een guet ceuken **W**ant het
 is een beruisinghe en een voer bode
 dat v die gracie godes al nae hi
 en genakende is **D**ie veruetmoingē

en vnederinge verduldelike vdinge
maect inder tegemvoerdiger cye
gen rustich herte en inder coe consci
der cne een seker onbesorgede consci
encie. **Bernardus** hiet is ene grote
oetmoedicheit die in deser cne een
rustich vreedsam herte maect vā
desen cnetiken konaghende sorgē
en een seker onverweerde consci
cie maect vande gedriegede pnie
tormente en verdrieten die nae
desen leue sullen volgen. Die rechte
wech toe deser oetmoedicheit te
come dat is vsmadenisse en ver
nederinge. **Shelne** als die lere
is die weche toe consten vā lerninge
En verduldelicheit is die wech toe
brede te hebben. **En** daer omie ist
sake dat ghy begeert te hebbe die
doech der oetmoedicheit. **Do** en
sciet den wech der vsmadenisse
met en oec der vernederinge met.
Die synt **bernardus** woerde. **De**se
oetmoedicheit is van soe groter

crachte dat sie enē doet lachen
 en verblide in alle drucke ende
 bangicheit. **I**n alle valsche logen
 achtigen op legghē oncruchten
 en beschuldigen en en doet den
 tyder syn tyden niet beuolē dan
 alsde vele als hi hem bedroeft omē
 der geene sonden wille die hem
 dat ongethe doet. **E**n het is alte
 grote troest datte hebbe dat in
 allen tyden en vdriete en tegen
 heit een rustich herte en blyde te
 wesen. **W**aer of onse lieue here
 seide tot synē discipulen. **S**acht
 sijt ghy als v die lude lasteren en
 vermaledien en v veruolgen en
 v verdriet andoen en alle boesheit
 dan v seggen liegende omē myne
 wille verbyc v in dien dage en
 veruuluet v. **W**ant siet v loen
 is ouervloedich in den hemel. **E**n
 op dat hem die discipule oetmoe
 delike solden hebben. **S**oe sprac

onse lieue here **L**eert van my want
ic byn sachemodich en oecmodich
van herte **E**n wat volget daer nae
en ghi sult ruste vinden over siele
inden leue ouermoes mynne gracie
en inden toe comende leue oiamico
glorien en ewige blysscap **D**aert
soe en laec v niet bitter noch verdrie
telic wesen v sonde heymelike te
bichte en mit v selues stemme ende
woerden v selue te beschuldige
Ghetnc als een siec mensche die
geerne willichic en blidelic enen
bitteren dranc drinke solde op
dat hi den doet die noch bittere is
niet en darf smaken **E**n al ist dat
ghi op soninge tyt groue swaere
sonde moetet bychte en v dat seer
swaer en vdrnetelic en bitter is
te doen **E**n ghi dat nochtant bly
delike doet **O**p dat ghi niet en dor
uet come in die ewige doet **W**ant
als se **A**ls se augustinus secht becer
is een weinich bitterheit te lyden

dan ewige cormencē en smartē in
 alle dat ingewat dat inden hie is
Nu siet hi secht dat alle die gene die
 penitencie doen mit bitterē bezou
 we die sullen beholden bliuē **M**er hi
 secht dat sie cleynē is als hi getliche
 nisse der ewiger scande en confusie
 die hi daer mede ontgaet **H**ierome
 soe sal een yegelic mensche geerne
 wychten met allene omē dat ewige
 ouer te ontgaen dat hi verdient
 heuet **M**er om die ewige blysscap
 te vercrige **E**n trouwen het is vele
 beter voer enē mensche allene een
 weynich voer te scame **D**an hier
 nae voer die gehele scare der engelen
 en voer alle die mensche die yē ge
 roest hebbe confusie scande ende
 en scamenisse te hebbe **E**n en touet
 niet die scamenice an te gane daer
 ghi v siele mede mogat verlossen
 en wyen vander ewiger doet
Relasticus **S**carnet v niet waer
 te seggen voer iuwe siele **I**t dat sake

dat ghi puerlic rechte wt bichtet
soe vercriget ghi een alre schonen
croune **Als** dauid secht Du hebste
bycht en cierheit angetogen als
een cleet **Want** hoe vele dat in
der bycht die scemte meerre is
alsoe vele is inder siele die cierheit
schoemre **Voert** soe en bedroiet
v mee als ghi v letike groue son-
den en mysdaet selue voert brengt
en behen **En** als ghi daer open-
baer penitencie voer doen moete
Noch en ontfiet noch en ricket
die scemte met vander openbaer-
re penitencie en bichte als die
dinghe die contrarie sijn dymre
tycliker ezen **Want** inder waer-
heit soe leydet dy die waerachtig-
ge penitencie in vele meerre
eren dan du v lieste **Want** die
ouermis der bichte en penitencie
die sal di in den hemel weder ge-
geue en v gouden werde **Als** in de

ewangelijs staet geseue. **D**at
 die engelen inden hemel hem
 verbiyden van een sondich mens
 che die penitencie doet. **W**ant
 hie hier waerachtige penitencie
 doet die vlynt mit synen tranen
 die stat godes getinc een genoech
 lie beke. **S**onderlinge als sie sien
 volcomene penitencie die weerdich
 is datmen sie voert velle ander
 lude ten exempel welke voert
 vertellinghe met en geschiet
 sonder groet onbegripelic lofen
 ere des geens die penitencie ge
 daen heuet. **H**ier dine ist dat die
 hilige kerke singhet te louen en
 te weerdicheide eens sondighen
 wiuws die penitencie dede laet
 ons nu loue die werke godes in
 maria moder en maget. **L**aet ons
 die werke godes mede louen en
 marien die sondich was mer die
 waerachtige penitencie dede
Die ierste maria is gegeuen tot

enē spigel der onschuldiger reyne
heit En die ander toe enen exempel
der penitencie **I**her secht bernardus
of die engelen verblide hem van
des sondige wues penitencie en
van die sueticheit des rokes en van
der lichte soe wort alle die hemelliche
vergaderinge besprengt **O** lieue
lieue here hoe groet is die menich
uoldicheit dymre sueticheit in die
bichte en betingunge des sondige
wues **I**her **I**heromyn secht Den
sonde niet te diene en vry te wese
van den dienst der ondoechden
dat is allene vryheit voer gode
En die meeste edelheit voer gode
dat is claer beiert te wesen mit
doechde **G**uldemont **S**oe wie dat
versmaet en veromveerde den
sonde en den gebreken te diene
en hem al gheheel daer of vichey
det **D**ie is claer hoech en edel en
sie mogen weten voerwaer dat
hoer edelheit geheel en ongeswert

Iheronimus secht Die is die
 beste voer gode die gepresen en
 gelouet wort van yngen deuote
 geloue en van hilige leuen met
 die gene die van edelen geslachte
 gelouet wort noch va tytliker
 macht Die hilige leere cyprianus
 secht die mensche en is niet weerdich
 te ontfange in synre doet
 die niet en dochte doe hi gesont was
 dat hi sterue solde en onuerduldich
 was in synē lyden en tegen spoet

hier beghinne sōmige pūcen
 vten iersten sermoen des hi
 ligen bisscops cesarius hoe
 datmē inden cloester leuē sal

Wintre pauwel secht Bro
 ders siet woer toe ghy
 geropen sijnē ten is ons
 met genoech tot onser
 salicheit dat wy in een cloester
 of in een vergaderinghe sijn geghe
 pt dat wy daer in leuē als wy
 in die werlt plegghen te doene
Want ghetlic als god seer behaech
 lic is datmē ghestelic leuet ond
 vele mensche in vergaderinge
 alsoe ist oec seer te misprisen
 vele mensche te hinderē inden
 doechden myt quade exempele
 der lauheit en onsticheit
En alst seer orberlic is die mens
 chen totte doechde te herdene

Alsoe yst seer hondertie yeres te
doen daer hem vele mensche an
stoten moge. En dit segge ic daer
ome want onse crancheit is al
toes meer geneyget dat quade
te volghen dan dat guede. En
ten batee ons met vele dat wy
hier vergaddert sint vā buten
ten sy dat wy ons vergaddere
in een van bynne. En ons wotte
doechden geue een is met seer
te loue dat wy in dese stede sijn
gecome. Mer dat wy daer wel
in leue als wy schuldich sint
dat is te louen. Wat mach ons
dese stede baten yst dat in ons
toerne boesheit onuerduldicheit
en ander quade gebreke regner
en dat wy oec den menschen
meer ontfien dan gode. Ende
schijne wy van bute roer werlt.

te syn en dat wy werlike lude
 moghen helpen myt onse ghe
 beden wat bacet ons dit yst dat
 wy van byme inder waerheit
 niet alsoe en syn en dat wy bet
 behoeften dat die lude die in
 der werle syn voer ons bade
Het is orber dat een mensche
 die hem vele becomere myt
 werwendige dinghe die hi wel
 of mach wesen en ghyf he toe
 genoeghe der werle dat die
 mensche niet en mach wesen
 een herberge godes **en** rekene
 voer grote volcomenheit datme
 weter werle gaet in cloestere
Ner yst datmen daer werlike
 in leeft dat is die alre meeste
 verdomnisse wat bacet dy da
 daer du woenste dattet is ene
 vostighe stede yst dattu onvrede

en onruste hebste in dynē herte
Wat baetet daetet stille is inder
stede daer du woenste en groet
geruchte is in den genē die daer
woenen van ghebrekē en van
passien en daetet vā buce schmit
dat die dinghe effen en sichte
sint mer die inwendighe dinghe
sint vol stroems en onroffen
Woy en sime in dese stede
met gecome sine dat wy al
onsen roule hebbe sille ouer
uloedelic in allen dinghen
als soringhe mensche wane
en dat wy in groeten rosten
sille wesen mer wy sint
gecome sine te vechte teghe
onse ghebreken onse tonge
sille wy bedwingē van alle
scadelike woerde vā malcandere

sulle roy verdragen al omrecht
 datmen ons doet sulle roy vergheue
Doer onse vande en die ons quaet
 doen sulle roy bidden en alle
 mensche sulle roy te hulpe come
 nae onser macht **O**nse herce
 sulle roy berouwen van quaden
 gedachten va quade begeerten
 van rouwen gepenssen in onse
 gebede soberlic te leue in reynic
 heit des lichames en der sielen
 en alle dringe daer die werelt
 mede omme gaet sulle roy ons
 ontslaen **E**n roy sulle ons geue
 wotten doechden en toc gueden
 exempelē in woerde in gelate
 en in werken **A**ldus datme
 dringen en deser gethe horen
 toe ene mensche die hem schey
 det vander werelt en inden

cloester come te woene Ende hi
moet gheue dat hi hem selue
met en soeke noch en spare in
ghienē dinghē hi sal armode
en sparicheit mynen hi en sal
ghiene guede dinghē in deser
wereld begheuen hy sal ere en
vordel vlien woer hi mach hy
sal syn eyghen wille altoes lere
breken en woer hi hem vint
dat hi hem haestelike daer
pme te laten en dat hi alle wt
wendighe dinghe met allene
van hem en doe mer dat hi die
inwendige begeerte die te hebbe
van hem werpe **H**et comt dicke
van noedes wegen dat wy ar
mode hiden en behouich syn
mer met te wille hebbe myt
gherichheit dat is doegret Ende
hier omē sal een gherichelic mensche

hem daer toe setten dat hi begere
 van gode alsoe vele vā eereschen
 guede als syns slichte noeddruste
 eyschet en met alsoe vele als die
 quade begeerte hebben wil wāt
 die begeerte wil altoes wat dat
 ghen noet en is en branc die
 wile meer in clyne dinghē dan
 in groce dingē. **Oec** sille ghi
 weten dattet niet en baet dat
 wy onse lichaem castien myt
 daste en myt wake yst dat wy
 die dingē niet en achte die van
 bynnē inder herte sijn want
 wat baetet castinge des lichames
 yst dat wy onse tonge beulectē
 myt boesheit myt loesheit en
 mit achterclappen. **Och** here god
 hoe vele mensche hebbe haestelic
 verloren hore arbeyt en doechde
 dine dat sie niet en achten te be

waren dat sie vercrege hadde
of te vermeeren dat hem gegeue
was **H**ier omme verblyde wy ons
te verghees van roebendiger
penitencie en dat wy onse lich
aan geue toe hilige werken yst
dat wy onse herte van bynnen
met en purgieren van quade
gedachte **D**is mensche is gelyc
een groet huus dat buten schone
bemaelt is myc blome **M**er
bynnen yst vol serpente slange
scorpionen en van anderen
vennide beeste **A**lsoe is oec een
mensche die syn lichaem van
buten castiet en syn herte met
en bewaert **H**et is een hart
dinc swaeren arbeyt en peniten
cie te doen en daer ghen loen
van te ontfinge **M**anc te waken
te waken en voele te beden.

en hem van bymē mee te
 beteren vā syne dagelyschen
 gebreken dat is allens of men
 den roynstoc van butē die
 onnutte ranckē of houwede
 en men hietē den roynstoc
 seluē verroyden en vderuē
 dat hi ghyene vrucht voert
 brengē en mochte **H**ier ome
 is te weten dat vastē wakē
 en roerwendighe oeffeninge
 van butē ghyens syns by hem
 seluē genoeghen synt totter
 salicheit. ten sy dattet wastē
 en wakē der siele vā bymē
 daer mede verenicht is **W**at
 wat batet dat een mensche
 onbeulectet is van lichame
 en van butē ciusscheheke

leuet en van binnen is onreyn
en seer beuleket Die coermich is
en houerdich die liget en sweert
en vloeket heftelic als hem
yet toe comt en wort haeste
onuerduldich en hi bedreacht
hem selue die waent dat hy
myt vaste myt wake en
dicke te beden en myt inwen
diger oeffeninge hynich wo
weerden mach

*Dat hier nae volget is ghe
nomen wt des hilige vaders
abbes moyses collacie en
wt ander hilige vaders collacie*

Et alre verste fundament
der waerachtiger vrent
scap is dat wy al dat inder
werelt verganctic is verseke
en versmaen sullen ende dat
wromermeer boue die costelike

en bruederliche myne setten
Dat ander is dat een yegelic
 syne wille alsoe grondeliche
 wt roede en of snyde en dat hy
 hem selue noch wys noch radich
 en holde en dat hi altoes heuer
 eens anders wille doe danden
 syne. **D**at derde is dat hi alle
 dinghe hoe guet hoe orberlic
 dat sie hem duncke wesen
 achter late daer die mynne
 of die vrede mede gebroken
 mach werden. **D**at vierde is
 dat hi dine ghenre sake wille
 hoe gerechlich of hoe onrech
 tich sie synt in toermicheit
 dervert woerde. **D**at vyfte
 is dat hi syn broder toermich
 eit die hi nochtant sonder sake
 op hem hest pme te versonen
 als oft hi teghe syne broder

verdient hadde myn rechte op
hem toerlich te roesen. **D**at sefte
is dat hi alle dage hem vermode
te sterue en daer mede sal hi vele
ghebroke veruynen en hi en
sal ghene toerlicheit noch be
greerlicheit en sonde in syn herte
laten merven. **E**n en geschiet
dit aldus niet soe sal die weder
sake der mynen syn veruynit
allensken inder vrende herte
storten en doen sie vercolden
en van bynen alsoe verfroete
dat sie ten lesten in kyuighe rot
kulle breken. **M**er wie dese ses
guede grade aldus voert genghe
hoe solde die vmermeer myn
syn vrende moghe trouste als
die verste oersake des strydes
die vā clepne dinghe pleghet
te come alsoe grondelike of

snede dat hi ghen omc van
 alder werelt voer syne holt
Als inden werke der apostele
 gescreuen staet dat myniant
 het als dat syne was besat mer
 alle dinghe waren gemene
Hoe solde van dien enighe cruysty
 ghe come die nimmermeer syne
 enghens wille en volget mer
 altoes een anders wille doet en
 volget den gene die daer secht
Je en byn niet gecome omme mine
 wille te doen mer des gheens
 wille die my gesant heft **H**oe
 solde hi enighe onvrede make
 die by syne wysheit en by syne
 sinnen niet en bynt mer altoes
 oetmoedelike syne brueder roppet
 en secht niet als hi wil tuer als
 ghi wille **H**oe solde yemant va
 hem bedroggen werde die de

eendrachticheit en die broder
licke myne altoes begeert en
niet en vergeet datter gescreue
staet Daer sulle ghi in bekennen
dat ghi myne ionigere sint ist
dat ghi onderlinge myne heb
bet En myt dien herteke hest
ijs die sijn sonderlinge in deser
werelt wt gheteykent Hoe
solde hi enighe coermicheit in
hem holden of sijn broder
coermich maken die omme ghemme
hande saken gerechtich of onge
rechtich vererret en wort en
die voer sijn broders vrede
sorchuoldich is als voer sijn
selues vrede ~~wa~~meter gescreue
staet ist dattu dyn offerhande
brenghes totte almer en du ge
denckes dat dyn broder wat

heft tegens dy soe laet dyn of
 ferhande bliue voer den altnaer-
 en ganc en persone verst dyne
 broder **W**ie op syne broder
 toermich wort die is schuldich
 des ordels yst oec dattu eens
 anders toermicheit nipt enen
 versmadeliche gemode met en
 achtet die du nipt dyne sachte
 moedicheit schuldich waerste
 te salue **W**ant in beyde wordestu
 een ouerceder des wille godes
 als teghen dy selue en tegens
 dyne broder die du in onyrede
 lates bliue alstu dat betere ma-
 ges **W**ant wat onderschiet is
 daer in voer gode die alle mes-
 chen behouden wil voer du
 of dyn broder verloren wort
 en soe vele moet god onteert

en dyns broders verlies als
in dyns selues verlies. En die
bose ghyest die alre mensche
verdomenisse begeert veronht
hem euen gheic hier in en
syn gewyn is alsoe groet va
dyns broders doet als van
dyns selues doet. Hoe solde
enich mensche synē broder
in eingen dinge lastich wese
die altoes den doet voer oge
hest en dien dūcket dat hi
hude sterue sal. En als boue
der mynen ghen dinc te
begeren is alsoe salme toerne
en onvrede boue alle dinge
hoe guet of hoe nutte dat
sie schynen scurue. En men
sal alle arbeyt en tegenheit
geerne tyden op dat die stilheit

des vredes ongebroke blyue
 want ghen dinc en is orber
 licker dan myne en vrede en
 ghen dinc en is scadelicker
 dan ommyne en omvrede **Van**
Exaef. Puntten der ellende

Die die hemelsche vader syne sone

Doe die hemelsche ^{mede gaf}
 vader toe rade was ge- ^{in der werlt}
 worden dat hi dien mensche ^{te hode}
 verlossen wolde **D**oe sprac
 hi tot syne eengeboren sone
 waer hene en veremge ons
 weder mytte mensche **D**oe
 neygede hem dat ewige wort
 en sprac **V**ader ic wil gerne
 doen **E**n ic wil vgehoersam
 wesen totter doet toe op dat
 die mensche verlosset werde
 vande ewige doet **D**oe sprac

swaer sprac die vader **I**c geue dyt
troaelef puncte te hyden **E**en
persten **V**aer hene mellende
groet ongemack dzuc en ver
smaetheit te hyden **E**en andere
Vaer hene en dyne godlike
menscheit sy onderdanich alle
mensche **E**en dorden **V**aer hen
du biste god en mensche mer
voer een sonder salstu geraket
werden **E**en vierden **V**aer hen
tot dymre onscult en betale
alre mensche scult **E**en vyfte
hen du biste een coninc mer
coninclike ere en sal dy selven
of vmermeer opter eerde be
wesen **V**eerde **E**en seste **V**aer
hen en hebbe een voer bekenne
dattu die meere pme hebbe
moghste **E**en seluende **V**aer

hen en ic wil dy sterue laten
 in dyne bloeyender roget op
 dattu soe alre meest gepijnt
 worden **E**en achten vaer hen
 ic wil dyne viande dat sweert
 in die hant geuen en dat sie
 niet doen allent dat sie wille
Een negenden vaer hen ende
 hyde den bitteren doet sonder
 dyne vaderlike troest **E**en tiende
 vaer hen en veruulle mytte
 werken dat die propheten van
 dy gesproke hebben **E**en elsten
 vaer hen en hyde den smelike
 doet alsoe wel voer dyne viande
 als voer dyne vrienden **E**en
 twaelften vaer hen op dat
 dyn hyden sy een ouergelden
 alre mensche hyde en dattu
 oec inmermeer vā ghene
 mensche volcomelic sal gedamt werde

Dye synt guede punten en
synt seer nutte gheset he mēsche alle

Diet en suldy liegen oec hoe
licht het schynē te wese. **S**ye
maet gebrec en vertellet mer
woety eet guedes van yemant
dat moety wel seggen alst nutte
schynē te wesen. **D**inghe die
leven huusgenoten met nutte
en synt te weten die en bringe
hem niet toe voren. **W**ant sie
daer of niet verbetert en mo
ghen worden. **V**raget niet
bynen huys noch bute huys
van dinge daer ghyen orber ni
gelegen en is. **S**yemant en fiet
aan voer niet. **S**yemant en ordelt
nyemant en verachtet. **A**ls
ghy myt yemant omē gaet soe
en verantwoerdet v selue niet

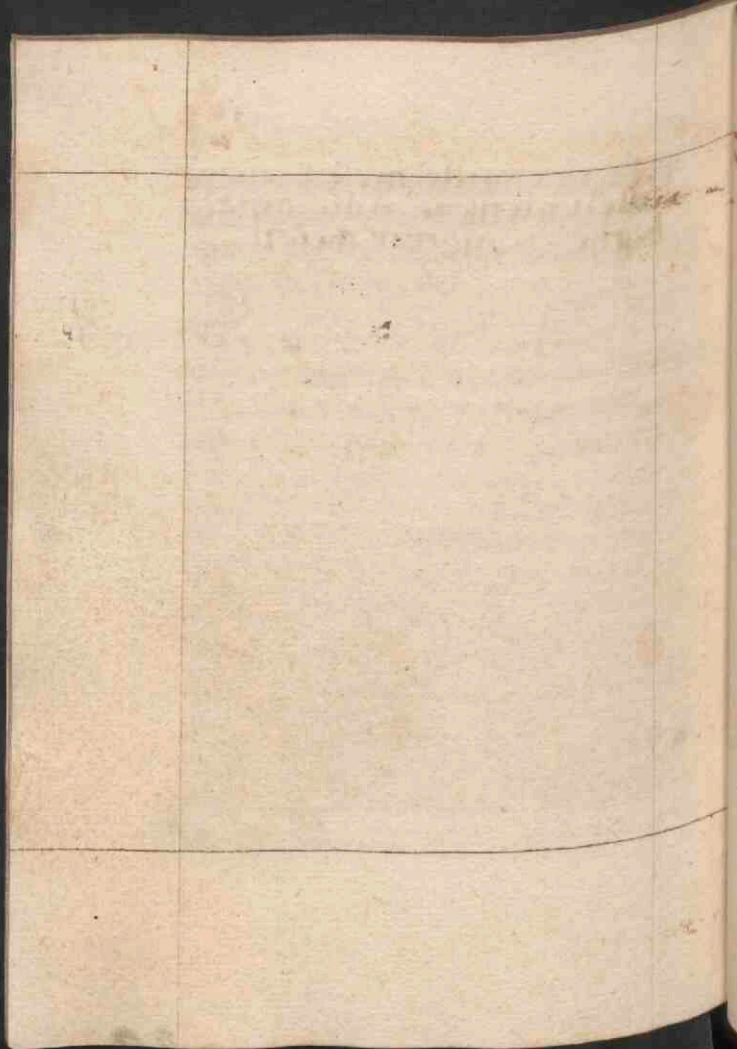
mer sicket v alsoe dat uwe huyf
 genoten v hief hebbe en geerne
 myt v ome gaen. **E**n vimmer
 holdet v selue myne en onbe
 scheydeme en onnyser dan v
 ander lude holden. **E**n en weest
 vmer ures selues meyster met
Spriget als ghi meest moget
 en en weest met luutruchfich
Van lude die tegen v sint
 daer en callet met vele of sonder
 groete voerhoedicheit. **S**preet
 dy yemant guet ghif dat god
Spreet dy yemant quaet help
 hem en segge van dy selue dat
 noch quader is. **W**anneer ye
 mant mity killeet wilstu wyne
 soe verliese want mit eynde
 alstu waenste dattu hebste ver
 wonne soe salstu vjnde dattu
 hebste verloren. **H**et ware ene

grote doget dat hem een mes
che hiet veruymē van alle
mensche. Want hi ware een
here deser werelt.

Als men v berespet so en
bittere bedrmet v niet in e gedach
te wt wat gronde dattet comet
of wie v beclappet mach hebbe
mer dencket dat ghi v voert
meer willey beteren.

Sancte thomas van aquinē
secht vander oetmoedicheit
in pi. Och hoe selden dragen
desse tye bouē alle mensche
te wesen ouermptē der mo
genheit en nochtanc onder
alle mensche te wese ouermptē
der oetmoedicheit. Hier of
verwondert hoer die siele inyt
mynen. Het verwackert die
vrenschap herde seer en holt
sie staende nūmermeer bouē

of gelike wille wesen ~~over~~
allen mensche in alle dingen
begheren onder te wesen

Dit secht een monit vatter ewāgehū Die
 herde sprake onderlinghe laet ons gaen
 toe beethleem en laet ons sien dat woert dat
 daer gheschiet is dat ons die here ghetoeut
 heeft al beuende byn ic desen herde nae ghegaen
 witten huse myns vaders mit vuerigher begheer
 te volghete ic nae als ic best mochte den haef
 tende herde Op dat ic oer ene ware vande
 polgherimis die toe beethleem ghingen Omme
 den myen ghebornē heren te sien En omme myne
 crauchheit wille soe nam ic mit my ene vlesche
 mit watter Omme die swaerheit en die hette
 des daghes te vlichte En dit was my voert
 spise en dranch En vander stercher deser spise
 vromerde ic al den dach En doe die sonne
 begonste onder te gaen doe sloech ic op myn
 ogghen En ic sach enen groten toern al was

sake dat hi seer stark scheen. nochtant was hi
bedecket mit schilden van goudt van siluer en
van metael. Hier of waert ic in my selue
seer verblift en ic began te dencke of ic in
dese stat by daghe comen mochte by aient
tieren ic solde yemant vinder die myns
ontferme en ontfenghe my in syn herber
ghe. **Ic** sake dat daer is die vrese godes in
dier stat. **Al** hinkende van moetheit quam
quam ic ten lesten daer desen toerne was
seer wel beroert teghen die vanden en
wel voer sien en omme ghegrane mit diepen
grane der leuider wateren en omme ringhet
mit eemre starcker muren. **En** daer op ware
alle manieren van wapene. **Doe** ic dat sach
want ic ghen oerlichis man en was mer
een arm ongherwapent pylgrim. **verneet**
ic my alte seer en ic sede. **O** ic sochte volke

en sich hier is vernederheheit En ic dochte
 in myne moet waert beter ware dat ic in
 ghenghe Dan ic bint bleue. Alse hant quam
 een knecht inder doeren vander poerte my
 teghen gaen en hi seheen of hi alte seer ver
 woert hadde gherweest En hi en do:ste nauwe
 wter doeren gaen van vresen En dese sprac
 my toe en sece Drie ghif den viantē sene
 sake toerouen die hem openbaert sonder
 wapen O lieue pylgrim en wilt hier bintē
 met bheue mer comet hier in want het
 beghint auont toe voerde want wy hebbe
 wel gehoert onder wylen dat somyghē bintē
 syn ghebleue sprekende mytten viantē En
 makende vrese mytten dode En veruurede
 die discipline en verstoerden horen vrede
 en questen die myne En O pylgrim du salste
 weten dat die viantē die hier omē synt.

Alte cloer sijn en scalk te bedrieghe en dat
sie by wylen den mensche toene sondelike
werken recht of sie waren doechden Alsoe
dat sie hopen loen daer of te ontfanghen
Daer sie swaere tormenten ome heden sullen
Doe ic dit hoerde ghene ic in mer met sonder
anwt En doe wy te gader saten wraechde
ic hem die my leyde Ic bid v segghet mi
wie du biste En wie is desen toerne en woer
ome ontfichten dy soe seer Doe antwoerde
in mi en sece wy alle die hier woene die
knechte sijn of vry wy hete alle anwt
des heren Die here van desen huse heet
Die gheest der vresen godes Mer ic bid v
hoert vheelic toe mit uwen oren vernemet
die woerde myns mondes want ghi nu
ghetomen sijn in onse huse soe sille wy v
leren dat v seer noet is toe waeren En dat

is toe vresen en te ontfien Ten kerste soe suldy
 ontfien die hellsche pijn want daer is stanc
 mit dinsternisse vuer mit groter colde worme
 en der pijnen seer vernedlike En der pijnes
 lelike aensichte en hoer vored tormenten
 Oec suldy v ontfien want ghi een pylgrim sint
 dat perikel des weghes die stoetnighe des seens
 en oec den val der tullen Doer ome suldy in v
 hebben strengheicheit der disciplinen Gy dat
 ghi niet dwaelende gheleuet en weerdet doer
 ene gnade wech Ten andere male soe suldy ont
 sien dat ghi ghen quaet gheuoelen en hebt
 vande ghemynde kinde ihesus want ic v mo
 ven monie sie vresen Soe vermoede ic dat ghi
 hem siukende in v voet sult stoeten ante steen
 Ten dorden soe suldy ontfien dat ghi ome in v
 felheit der sonde niet en vallet in die cille des
 mystroestes Doe hi mit aldus danighe
 vedene lerende was Met soe quam daer

Naep

voert haestelic wtter camere een ander suuerlic
jonghelinc en hi quam toe ons Doe ic hem
sach dochte ic in my selue hoe ic hem gructe
solde Doe hi by ons quam gructe hi ons wist
en seide God gructe v myn hene brueder van
wat oerden hi dy en veruert wildy Doe
antwoerde ic byn een momie van bernardus
oerde en ic wil te bechlichem weert gaen
ome te siickene dat suete kindekim ihesus
Doe sprac hi O hene brueder enen swaren
roech hebby an ghenome Hier want het tyt
is dat amentmael te doene soe legghet neder
uwe sacken die ghi draghet en laet ons te
gader gaen sitten eten ende hi nam my blisclic
byder hant En hi leyde my in een ander camer
daer alle dinc bereyt was Een schonc tafele
mit reyne suuerlike lakene en daer op broet
en wijn en tweehande ghecoecte spise en dat
dorp gherichte was daer oec van neghetter

wrichte **D**oe dat aientmael ghesaen was
 en wy aldus te gader saten **S**oe began my
 dese Jongheinc te lezen waer voer dat ic my
 inder nacht ontfien solde en hi sprac **O** vnder
 van drie dinghe suldy v inder nacht ontfien
 als vander bekintinghe der fantesien die de
 wilsheit der mensche verstercken **E**n vander
 loesheit der dieue die dat guet stelen **E**n van
 den in loep der quader diezen die verschijnende
 sijn die fantesien **D**ie wilsheit der waerliker
 ghenoechte **E**n die dieue nemē den scat der
 diechden **D**ie vaelen die verschijnende dat sint
 die ghene die mit swaerheit der ghy selen
 den andere plaghe **T**eghen dat eerste is v
 noet dat ghy hebt dat zwoert des woerden
 godes staende op v **O**p dat soe en wech gae
 die wilsheit der waerliker ghenoechten
Teghen dat ander is v noet dat ghy hebbet
 dat zwoert der sorchuldrichheit **O**p dat ghy

Wiltke myn seet moecht vergaderen daer
en v die diene niet en stalen noch wt en graue
Ten dorden male soe suldy hebben dat zwoert
der bescheydenheit in uwer herte In welcke
gh sulle wesen alre scarseste torte stude Ende
gh en sulle niet ontfien die beeste der eerde
Die altoes ander lide bedrueche en pringhe
Doe hi my aldus lerende was Doe sach hi
dat myne wonghe nat ware van framen
Doe lachete hi en seide Somer brueder mach
schen dat gh al ouer comen sijn gh sint
nu weerdich dat gh sien sulle dat huyt des here
En hi leyde my voert doer die ander doere En
wy ghynge op in die dorde camer Daer sach
ic enen alken schone Jonghelinc die alte eer
weerdich ghescrepen was En hi greete my
alte seer mynliche En hi hadde vele suuerliker
redene mit my Ten lesten soe seide hi O myn

heue brueder wat secht men in inwen lande van
 der vresen onses heren **D**oe seide ic hem **D**ie vrese
 des heren is een eynde der almachticheit rischeit
 glorie en leue **D**oe hi dit hoerde laechede hi ende
 seide tot my brueder ghi hebt wel ghesantwoerdet
 naer wat dicker v is oec vrese inter mynnen
 wantter ghescreue staet die volcomen mynne
 driest wt die vrese **D**oe antwoerde ic hem en seide
O myn heue here alsoe die meyster der moniche
 secht **D**en discipel behoert toe te swighen **N**ier
 die meyster becomet te lezen en te spreken **D**oe
 hoert v toe dat toe segghen want ghyt weet
 weder dan ic **I**c en wils my niet onderwijnde
 alsoe subtile redene **I**c en wil anders met ghe
 noelen noch begheeren dan den suete kindekinn
 ihesus die ic suete **D**oe sprac dese jonghelme en
 seide **O** heue brueder het is ghenoech want die smet
 des heren blijft in ewichheit **E**n en kende my niet
 en myn ghesin **I**c hebbe drie dienres **E**nde ene

die ghy met gheionte en hebt die heet mensche-
like of woerdelike vrese. **Ic** segghe wel dat
ghy sie met gheionte en hebt want tylike scate
en grote arbeyt en hebdy met ontfien want ghy
die pylgrimaſie an hebt ghenome te ſieken
dat heere kindekin ihesus. **En** dat is myn ander
dienes die v yerst ghemoette inder doeren en
die v in leyde en ſie leerde v ontfien die pme der
hellen. **En** hi is ghemeten knechtlike vrese. **Der**
die ghene die mit v ghegheten heeft en die v
hier tot my ghebrocht heeft die heet beghinlike
vrese. **Die** dwang der mynen comet voert
tot een deel der myne en wt een deel der vrese.
En ic hiet knechtlike vrese. recht als dat kinde
synē vader mynēde vrese en vrese mynē.
Alsoe lese ic oec die mensche dat ſie gode ſulle
ontfien met allene van angst der pmen. mer
van mynen der diecht. **Doe** die vrese my
aldus leerende was en die vedene lanc toel

Sach hi mi an dat ic began toe slapen **E**n
 hi riep holdet onse pylgrin dat hoeft op dat
 hi niet en valle vander camere als die Jonghelinc
 dede **D**oe die apostel paulus den volcke predicate
 wyset hem die slaep camere dat hi he roat volke
 mach **E**n morghe vroe weder gaen mach syne
 roech **E**n doe wy des morgheus op stonde seke
 ic tot hem **G**here dyn guede ghest moet my
 leyden in dat rechte lant **D**oe antwoerde hi mi
 of ghi begheert daer te come soe suldy god altoes
 an roepen want hi is alden ghenē by die hem
 an roepen inder waerheit **S**preket tot gode
 inden roeghe en hi sal mit v gaen als hi dede
 myten trocen dyscipulen die daer ghynghen
 tot emaus **E**n morghe of god roult **M**er dat
 ghi niet drovelt soe suldy comen totten huuse
 der guedertierenheit **E**n hier nae ghynghen wy
 slapen **D**es morgheus soe sonde ic myne roech
 en wanderde myne roech **E**n doe ic alden dach

gaente seer moede begonde toe werdt ghetacht
ic die leere myns guete werkeers. **E**n ic began
myt tranen an te ropen den suete ihesus. **E**n ic seet
O ihesu sueter dan honich. **S**ueterker dan die
blome des meyes en bet rukende dan alle crute.
Sueter dan alle doen helpet my doch want ic waer
ghewiniche en omme dynē wille byt ic dese grote
hette der sonne. **O** ihesu drane der dorstigher.
En een hope der scerpbrekender en hope der ghe
loingher. **E**n vane der mynender. **E**n mede
der snellender ghesst hulpe en helpet den moete
van cracht des arbeides. **O** ihesu ic en sal niet
ghebrieken. **I**c en sal v ierst gheionden hebben.
En of ghis my gont dat ic daer come sal ende
mit myne oghen sal anken die hulige kniisheit
ter meer blomen. **D**oe ic die en des ghekes sprec
by my selue. **S**oe began ic merckeliker stave toe
weerden en die hette waert ghematighet en die
licht klere en dat water myns vleschkens

waert my sieter **E**n alle dinghe quamen my
 gheluckelike toe **D**oe sprac ic **O** myn lieue zucte
 kind **J**hesus ghi die nye of en ghenghe den
 ghenē die in v betrouwen en uwe zucte name
 anroepen **D**oe ic aldus wanderende was
 in groter vroide myns herten **T**e hant sach
 ic sine totter rechter hant **E**ne alzen schone
 sillerlike jonghelinc nae my come die sachte
 was was dan **A**abel **S**choenve dan **A**p solon
 ghelede dat mit subtile cledzen en ic verlaerde
 my en verstrickede in my seluē en sece **O**ch arme
 by anenture **W**o wort **J**osephs nap ghesocht
 want ic wel hadde horen segghe dat **J**oseph
 syn nap inden weghe ontvoellen was **D**oe hi
 by my quam sprac ic hem toe en sece **G**od
 grnede v lieue brueder **D**ae soe bleef hi staende
En hi antwoerde my vrede en blifscap sy v **O**
Pilgrim **D**oe sece ic weder al vneest **O** wat

wat vronde of vrede mach my sijn ic die noch
met en sie dat nye licht dat gheboze is toe be-
telem **D**oe sprac hi wiesten wie ic ware en
ghenoelde ghy dat ic gheseyt hebbe **E**n solen
alre hant toe v selue ghetoghen werde **E**n ghy
souden mit alre begheerten lopen als een hant
hent dat quame toe beryeem **D**oe waer ic
seer veruillet mit bliscapen **E**n ic seide ic bidde
v lieue jonghelme dat ghy my segghe wilt
werwert dat ghy wilt inue name uwe lantscap
en waer ome dat ghy soe gaet ghegodet mit
ene koker **D**eser jonghelme hadde ene koker
ome hem ghegodet **E**n daer ware ses pylen
als my dichte **E**n hi seide toe my moue haeste
dy en verbiht v inden heren **E**n hi sal v ghene
die begheerte inues herte **E**n mit my aldus
wanderen de seide hi toe my ic herte die mynne
ic bin die ghene die daer ontfenghende byn
die herte der mynender mensche der ghene

die gode sicken **Ic** en bijn niet een sehem luttel
 tydes duerende mer eweike bliuende want
 van mynne herte ic die mynne **Ic** bijn een toe
 vloeyende woetrichheit droncke makende die
 herten der mensche die ihesu wotelike sicken
 en vastenke begripen en alle roeghe besitten
 harte dinghe maect ic week **En** swaere dinghe
 maect ic licht **En** scerpe dinghe siet **De** die
 mynne die ghesecht hadde **sp:ac** ic tot hem **Ic**
 bid v lieue here dat ghi my wilt segghen of
 ghi die selue siet **Die** see Augustinus soe drinke
 ghemaket hadde dat hi al ropende nae den
 siete ihesus seide ic en can niet ghemete hoe
 vele dat my ontbreket vander mynen tot
 dien dat ghenoech ware en mynen hent dat
 men comet tot inder omhelstinghe **W**sten
 die ghene oec die van onsen abbet sancte
Bernardus woert gheseten haestich.

Mijn lieue momic seet hi dat byn ic al selue
Ic byn die ghene die die herte der mynicker
mensche ierst woude en binde sie En ten
lossen kler ic sie ghaeste in ghebreec Alsoe
als die ghene vorder schijnt te wesen die
begheert wort Soe hi meer ghenacet in
hem selue die dincse begheernde is Dat salor
voeten en ontholten dat ic v segghe want
myemant en sieket mesu dan die vermaent
is En myemant en wint hem dan die ghe
reymicht is Noch myemant en verhest hem
dan die bedroggen is Doe hi my aldus
le:ende was en die terte tyt vande daghe
nakende was quame rox haeste in enen
huise In ene schone dale gheleghen Doe seet
die myne Seker momick hadde ghi allene
gherweest ghi en solden hier nauroe raient
ghecome hebben Dat huyf is hoge ende

breet **E**n hadde allencorin salen of harber-
 ghen **M**er alsoe vele harberghen als daer
 menigherhande cūne van sietten der mens-
 chen sijn **I**n toelken herberghē dat laghen
 vele quellender mensche die verdorret ware
 en die blint waren en van andere sietten
Die niet allene en verwachtē die berom-
 ghe des waters **M**er des gheens hant
 die alle crancheit ghesont makende is **E**n
 doe wy ghenacten desen huse **S**oe quam
 ons teghen lopen een alre sūnerheke ionc-
 vrouwe **E**n sie sach myn gheselle die myne
 an recht of sie hem wel kende **E**n my sach
 sie an als een vreemt pilgrim **D**oe soe
 quam teghen ons wt die here des huses
Dat was die gheest der guedertierenheit
 en hi sprac totter maghet ropet die sūstere
 en laet sie hier come op dat wy eerlanck

onse gasten ontfanghe en laet ons myt
hem eten Doe antwoerde die ioncfrouwe
Ic mene ghi en hebbens niet vergheten
oft ghins ghedencket dat alle myne susteren
sint haestelic ghelopen toe bethleem Come
toe siene dat alre luetste ghenoechlicste
kindekin ihesus opter bloeter eerden
lygghen Doe ic dat hoerde doe waert
myn siele en myn herte seer in my ontfleke
En doe wy te gader saten en soe linsterde
my brueder myne in myn ore en seide wil
dy dat wy eten en liden meer hier bliuen
Doe antwoerde ic hem recht of ic toerlich
was en ic seide Du biste doch die ghene
die met rosten en mach waer omme segghe
ghi my van rosten segghe ghi my dit
omme dat ghi myn herte meer pinigh en
wilt inden verlenghe want die begherete

wordeverlenghet vermeeret inden ver
 trecken **D**oe beneder myne dat hoerde
 soe clachede hi en seide totte here des huises
Alieue here solde wy noch een het is noch
 seer vroe het is ierst tervien tyt **M**er ist
 sake dat wy gracie in uwen oghe gheuontē
 hebbe soe laet ons doch halen ene drank
 daer wy by verlichtet moghen werden
 vander hetten inden weghe **D**oe hep die
 ioncfrouwe seer haestelic en die liet
 compassio **D**at is medentende want
 sie was te huys ghebleue buete dan
 anderen susterē **O**p dat sie myt allen
 mensche mede heden solde hebben **E**n sie
 ghenc inden wijn kelre daer die caritate
 in gheordimert was **E**n sie haecte enen
 suuerlike nap vol wijns van sulke wijne
 die den mensche doet groeyen **E**n sie gaf
 en den here des huises **E**n hi noede ons

te dronckē En hi dronck yerst en doe dronckē
wy alle En doe ic eens ghedronckē hadde
doe was ic beuaghē vande guetē wijn
vnecke en sueticheit des guetē wijns en
ic sach mynē gheselle die mynne sin en
wouete hem heymche dat hi my den nap
weder dede en hi langhedē my half vol
wijnus weder en ic dronckē al heel wt
Doe seide ic totte herē des huises O here
salich sint die ghene die woenē in dynen
huise bouē düssen daghe deser roerck Doe
sach die myne dat ic niet wel van dronckē
scop en conde spreke Doe riep hi mit luter
stemmē O hoe salich is die dronckēscop
die niet en is van wyne mer vander
mynen godes En alle begonste sic te
aphentieren Doe seide die here des huises

wāneer sal ghebreken die begheerlicheit
 wāneer sal hoer of trecke die sueticheit
Of wie mach hem bedrieghe die die waer
 heit an hanghet inemmit **D**oe sprac die
 ioncfrouwe vernilt vande guede roeke
 des guede wijns **E**n sie sedt smaker ende
 fiet want die here niet is **D**oe sedt sie
Och of die waerlike mensche een luttelkij
 daer van ghesmaker hadden vander suetic
 eit daer die hemeliche binghers mede versin
 der werde alsoe ouer bloetenke **O** hoe vhe
 like solten sie hoer hande of trecke vande
 stekende doerne der eythker dinghe **E**n ic
 was als eene die sane inder ee des propheten
En mit suiche en carmen sedt ic **O** myn
 suete kindekim melis **I**c aldus suete dy te
 suiken want macht den wese vome te helsen
 en te handele **E**n doe wy sie ghesontet hadde

ghenge wy onse roech En doe wy wāderende
waren Al stamrende van dronkenscop soe
sprac ic totter mynne **W**henē bāeder mynne
Ic bid v dat ghi my nu segghe wilt dat ghi
achter lieten doe wy quame tot desen huise
des ghesles der guedertierenheit Als waer
ōme dat ghi aldus gaet ghegordet mit ene
coker En waer omē dat ghi niet dan les
pylen daer in en hebt En seggheet my doch
der pylen bedutemisse Doe sece hi tot my
laet dy ghenoeghen dat meelic in dynne huse
En en heb dy niet ghelesen dattet guet is
die heymelike dinghe te verbarghen **S**och
en wilt niet ghenē dat ghehlychē den hontē
dit en segghe ic niet omē in en wille **M**er
omē der gheerne wille die ypoctryten sint
Dre ghehlyche sint de ghemaelde grauen
van butē toenē sie een selim der guedertie
renheit mer van bynen sint sie grypēde

als woude **O** myn heile monck volck hoer
 van my en van myn ghesente Alle die quaet
 legghen van horen enen mensche die synt ons
 teghen **En** luttel wintmer die achten die
 gherouwighe myne Die vossen dat synt die
 bedreachtike mensche die hebbe hoer eulen
En die voghele des hemels dat synt die houer:
 dighe menschen die hebben hoer nesten **Mer**
 die gherouwighe godes myne en wint mye
 want daer sie hoer myneste ghesente in schete
 mach **Mer** want wy ghesellen synt eens
 weges en is oec te bechle hem gauen wil op
 dat ic alle die ghene diet noer is scheten mach
 want myne pylen **Soe** sal ic doen dan ghy
 van my begheert hebt **Mer** ic bidde v ierst
 als ene gheleerden gheselike man **Dat** ghy
 den onweerdighe mensche Die gheselike
 verborghene dinghe **En** die heytliche god
 like dinghe der myne mer openbaren en

wilt want alsoe als een guet mensche
ghebetert wort van ander menschen
voert gaen in doechden. Alsoe werde veran
ghet die ypoeriten en haren en benyeden
guet mensche in gheestelike voertgainghe
der doechden en werken der mynne. **Soe**
hi dat ghesecht hadde. **Soe** roech hi wt
sijnē coker enē pyel en hi heten my sien en
sete. **Siet** hene brueder dit is die mynste
van mynē pyelen. **Die** pyel was alre
suerlike an te sien en seer wonderlick
was hi ghemaect. **En** hi ghehek loutas
pyle die nye achter waert en vloech. **Dat**
yser van desen pyle was blicke rade
als blinde filier. **Die** stock was recht
en heyt van cypressen holte. **Die** vedren
waren van duuen vedren mit wonder
licken linc an ghelinet. **En** alle dat an
desen pyle was dat was soe abelic en soe

bequaemlic ghemaeckt dattet wel te ver-
 moeten was dattet van gheue mensche
Mer vande onerste maker ghemaket was
Doe ic dese wyle nerstelicke sin sach ende
 my vander suuerheit seer verwonderen
 te was **D**oe sprac die mynne **J**e sake dat
 ghi v aldus seer verwondert in dien dinghe
 die dat oghe siet hoe vele te meer solde ghi
 v dan verwonderē of ghi die betymste
 hier of wisten **D**oe en comt ic nauwe
 ghe draghen die woerde die ic ontfanghe
 hadde vande begynne der myne **E**n ic
 setz mit seer eyenden oghe totter myne
O myn alre heueste broder mynne **J**e bidde
 v onermits des suete ihesus ghebueren
 dat wy suchen dat ghi my den ghestelicke
 sin van desen ghescutte wilt openbaren
Doe setz hi mit hogen sichten syns herte

vele dinghe sijn in desen pyle te vstaen
van welke ghi v bilke verwondere sult

En versten die yser dat sonder yme doer
gaende is en dat colde herte ontsonckene
is En van alre omeymicheit reyne make
de Oec suldy v verwondere van die staf
die seer heft is en omeyganche en wel
rukende is En oec van die vedere en dat
lym daer sie mede an ghelymet sijn.

Verstact dit of ghi cont wat sie beduete
En en condi des niet verstaen soe beueel
tet den ghene die vorder sijn dan ghi.

Doe sece ic totter mynen Ic bid v beuol
my doch mit auctorite der yghiger scrifte
die doghet van desen pyle Op dat ic ver
staen mach dese dinghe te welc inder myne
Doe sprac hi dat die pyl der mynen
wondende is sonder wonden ofte yme.

En dat bewijst ons die bruyt inder
 mynen boeck daer he secht **J** bin vander
 mynen ghevoont want daer die godlike
 myne comet daer gaet alle droefheit en
 seerheit en wech **O**ec secht Augustinus
 die gheminde leerre die woude der myne
 is alle salich **D**aer omme wortet ene woude
 ghemeten want onse begheerte is op
 greden en open alsoe langhe als he met
 en heeft dat he begheert **D**at secht **H**ugo
 van scā victor die reyne myne beseghet
 met die boesheit mit hoerre myne
 mer suetehe noedet hi en yninghet die
 begheerende siele **S**iet nu hebby den
 sijn van dat yser van desen pyle dat sonder
 yne woude is **D**oe seet ic **O** heue
 brueder myne en wilt v met toernen
 daer van dat ic v nu vraghen sal mer

hoert my omtoyls verdultche hoe sal dat dan
wesen dat ic ghelesen hebbe Die mynne
pynghet dat lichaem en dieiele En dat woert
dat Augustinus secht waer die mynne is
daer is die droefheit Doe waert die mynne
een luttel toermich en sie setz O draghe en
onghelounghe momich hoe langhe sal ic v
leyden hoe langhe sal ic mit v gaen en kendr
my noch met my dinnket ghi en weten noch
met wat myne is En ist sake dat ghi sie
wel kent waer omc vraechdi dan alsoe
dracshic ghi wetent doch wel dat ic les
pylen draghe in myne coker En wt dier
sake dat myn yerste en myn myneste pyel
met woe en doet want dier ster alte luttel
en te toermich die daer mede begheeren
gheront toe werden hoe veer solde men
sie dan mit ene andere schutte van hem
verdrinen Die nu alsoe seer vlien vande

mynste hier omme woudeet myn yerste pyel
 sonder pme wante waneer als een mensche
 siet en bekent dat die creature dat onrecht
 sijn scheppers niet mynne en sal Soe vintet
 hi dat onerste giet dat god selue is bouen
 al te mynne En soe ontfenghe is die mynne
 in sijnne herten mit alle begheerte sonder
 pme ofte woude Maer hier nae suldy bekenne
 wele myn gheschutte is dat pinchende is
 siele en lichaem Doe is dat hoerde swech
 ic Doe seide hi voert Dat yser van desen
 gheschutte ontfenghet die colde herten
 als se Augustinus secht O myne die altoes
 bernet en nimmermeer ghelesstet en wort
 laete hebbe ic dy ghenonden en laete heb
 ic dy bekent Dec secht se gregorius die
 hlyghe laere roat sal ic anders segghen
 die myne is als een vuer dat alle colde herte

C. 558

